

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
EDUKOLOGIJOS KATEDRA

Laima Kelnerytė

Švietimo kokybės vadybos magistrantūros studentė

**MOKYKLOS NELANKYMO PRIEŽASTYS IR ŠIOS PROBLEMOS SPRENDIMO
BŪDAI**

Magistro darbas

Darbo vadovė
Doc. Dr. Lidija Ušeckienė

Šiauliai, 2011 m.

Darbas originalus.....Laima Kelnerytė

TURINYS

SANTRAUKA.....	3
SUMMARY.....	4
TERMINŲ ŽODYNĖLIS.....	5
ĮVADAS.....	6
I. MOKYKLOS NELANKYMO PRIEŽASČIŲ TEORINĖ APŽVALGA.....	10
1.1. Mokyklos nelankymo samprata	10
1.2. Mokyklos nelankymo problemos tyrimai Lietuvoje ir užsienyje.....	13
1.3. Mokyklos nelankymo aspektai švietimą reglamentuojančiuose dokumentuose.....	17
1.4. Mokinių mokyklos nelankymo priežasčių atsiradimo prielaidos ir aplinkybės.....	20
1.5. Mokyklos nelankymo pasekmių įžvalgos.....	23
II. MOKYKLOS NELANKYMO PRIEŽASČIŲ SPRENDIMO BŪDAI.....	25
2.1. Mokyklos nelankymo prevencija.....	25
2.2. Mokyklos nelankymo prevencinės priemonės.....	26
III. MOKYKLOS NELANKYMO PRIEŽASČIŲ IR ŠIOS PROBLEMOS SPRENDIMO BŪDŲ TYRIMAS.....	33
3.1. Tyrimo metodika, organizavimas.....	33
3.2. Tyrimo rezultatai ir jų interpretavimas.....	34
3.2.1. Mokinių požiūris į mokyklos nelankymo priežastis ir šios problemos sprendimo būdus rezultatų interpretacija.....	34
3.2.2. Pedagogų požiūris į mokyklos nelankymo priežastis ir šios problemos sprendimo būdus rezultatų analizė.....	42
3.2.3. Tėvų požiūris į mokyklos nelankymo priežastis ir šios problemos sprendimo būdus rezultatų interpretacija.....	49
3.2.4. Mokinių, mokytojų ir tėvų mokyklos nelankymo problemos sprendimo būdų lyginamoji analizė.....	56
IŠVADOS	60
REKOMENDACIJOS	62
LITERATŪROS SĄRAŠAS	63
PRIEDAI.....	67

SANTRAUKA

Temos pavadinimas: MOKYKLOS NELANKYMO PRIEŽASTYS IR ŠIOS PROBLEMOS SPRENDIMO BŪDAI .

Magistro baigiamasis darbas.

Tyrimo aktualumas. Mokyklos nelankymo problema yra aktuali Lietuvoje ir kitose šalyse, kuriose Švietimo įstatymais yra nustatytas privalomas vaiko mokymasis iki 16 metų. Mokinių mokyklos nelankymas, pamokų praleidinėjimas, mokymosi nesėkmės – kliūtys įgyvendinat iškeltus švietimo sistemos tikslus bei užtikrinant mokymąsi visą gyvenimą. Siekiant išvengti dėl mokyklos nelankymo atsirandančių problemų, tokių kaip psichologines asmens problemas, socialinis ir fizinis nesaugumas, labai svarbu rasti tinkamus šios problemos sprendimo būdus.

Tyrimo objektas – mokyklos nelankymo priežastys ir šios problemos sprendimo būdai.

Tyrimo tikslas – atskleisti vyraujančias mokyklos nelankymo priežastis mokinių, pedagogų ir tėvų požiūriu, pateikti egzistuojančius problemos sprendimo būdus bendrojo lavinimo mokyklose.

Tyrimo metodologija. Darbe buvo išanalizuotos mokyklos nelankymo teorinės prielaidos, bei šios problemos prevencinės galimybės. Tyrime nagrinėjami statistikos departamento, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos dokumentai bei norminiai aktai, atliepiantys realią analizuojamos problemos padėtį. Į mokyklos nelankymo problemos sprendimą žvelgiama kaip į sistemingą pagalbą vaikui ir jo šeimai.

Tyrimo metodologijos pagrindą sudaro humanistinė asmenybės teorija, kurioje teigiama, kad kiekvieno individo asmenybėje glūdi vidinis mokymosi poreikis, noras pažinti, tobulinti save, atskleisti savo potencines galias, realizuoti save asmeniniame gyvenime.

Tyrimo metodai: literatūros šaltinių analizė, dokumentų analizė, apklausa raštu, statistinės analizės metodas.

Tyrimo imtis ir organizavimas. Tyrime dalyvavo 180 mokinių, 45 mokytojai, 50 tėvų iš Klaipėdos miesto pagrindinės mokyklos, gimnazijos, vidurinės mokyklos ir jaunimo mokyklos. Buvo apklausti 8, 9 ir 10 klasės mokiniai. Iš viso tyrime dalyvavo 275 respondentai.

Išvados. Bendrojo lavinimo mokyklose mokymosi nenorą lemia keletas priežasčių, tai asmeninės psichologinės savybės, motyvacijos veiksniai, santykiai šeimoje, bendruomenės ir visuomenės požiūris bei šiuolaikinės mokyklos atmosfera ir mokinio santykiai su mokykla. Mokinių, pedagogų, tėvų bendradarbiavimas yra vienas iš svarbiausių mokyklos nelankymo problemos sprendimo būdų.

SUMMARY

Topic: REASONS FOR SCHOOL NON-ATTENDANCE AND POSSIBLE SOLUTIONS OF THIS PROBLEM

Final paper of Master's degree.

Relevance of the study. The issue of school non-attendance is both relevant in Lithuania and other countries where in accordance with the law children must attend schools until the age of 16. Non-attendance at school, absence from classes and learning failures are the factors obstructing implementation of objectives of the education system and lifetime learning. Finding proper solutions is the only way to avoid problems arising from school non-attendance. Wherefore parents, teachers and school principles should cooperate in finding best solutions for the problem of non-attendance.

Subject of the study – reasons for school non-attendance and solutions of this problem.

Purpose of the study – identify prevailing school non-attendance reasons according to students, their teachers and parents, give solutions for this problem existing in schools of general education.

Methodology. The paper analyses theoretic assumptions for non-attendance at school; role of the family and school in solving non-attendance problems. Data from Statistics Department under the Government of Republic of Lithuania reflecting the actual situation related to this problem was analysed in the study. Solution of school non-attendance is considered as systematic aid to the child and his/hers family.

Methodology of the study is based on humanistic personality theory. Personality of each individual contains inner need for learning, desire to cognise and develop, reveal one's potential, realise oneself in personal life.

Methods of the study: literature analysis, document analysis, questionnaire, statistical analysis.

Volume and planning of the study. 180 students, 45 teachers and 50 parents from schools of basic and secondary education, gymnasiums and youth schools had participated in the study. Students from 8th, 9th and 10th forms were interviewed. A total of 275 respondents had participated in this study.

Conclusions. Unwillingness to study in schools of general education are usually conditioned by a few factors as personal-psychological qualities, motivation, relationship within family, attitude of community and society, environment of modern school and students attitude towards the school. Cooperation between students, teachers and parents is one of the key solutions in solving the problem of school non-attendance

TERMINŲ ŽODYNĖLIS

Asocialios šeimos – tai tos, kuriose vyksta nuolatiniai tėvų kivirčiai, tėvų nesutarimai nesudaro sąlygų tvirtėti vaikų valiai, iškraipo dorovines vertybines orientacijas, šeimos aplinka yra slogi (Miškinis, 2003).

Blogai lankantys mokyklą vaikai – tai sistemingai praleidinėjantys pamokas, dažniausiai be pateisinamos priežasties, vaikai.**Privalomasis mokymas** – būtinas, privalomas iš pareigos Valstybės įstatymais (dažniausiai Konstitucija) įteisintas mokymo statusas, privalomas visiems tam tikro amžiaus gyventojams.

Delikventas – žmogus, kurio elgesys traktuojamas kaip baustinė veikla.

ES – Europos Sąjunga.

Išsilavinimas – žinių, sugebėjimų ir informacijos visuma, įgyta lavinimosi procese.

Išsimokslinimas – tam tikras žinių lygis, įgytas mokymo procese.

IT – informacinės technologijos.

Mokymosi motyvacija – priežastiniais ryšiais susijusi su mokymosi rezultatais, mokymąsi reguliuojanti ir palaikanti motyvų seka.

Motyvacija – motyvų seka, reguliuojanti žmogaus veiklą ir santykius su aplinka.

Motivas – skatinamoji priežastis, sąlygojanti veiksmą, siekiant patenkinti kurį nors žmogaus poreikį.

Nelankymas – nedalyvavimas pamokose.

Nelankantys mokyklos vaikai – tai moksleiviai, kurie mokyklos turimais duomenimis turi lankyti mokyklą, bet nelanko, taip pat tie, kurie yra išbraukti iš mokyklos sąrašų.

Prevenција – išankstinis kelio užkirtimas, užbėgimas už akių.

Priežastis – reiškinys, dėl kurio vyksta kitas reiškinys.

Priemonė – būdas, veiksmas, kam nors įvykdyti, atlikti.

Socialinė pagalba – veikla, susijusi su žmogaus socialinių poreikių tenkinimu, gerinant jo gyvenimo kokybę.

Socialinės rizikos šeima – „tai šeima, kurios socialinis funkcionavimas dėl objektyvių ar subjektyvių priežasčių sutrikdytas“ (Leliūgienė, 2002).

IVADAS

Temos aktualumas. LR švietimo įstatyme (2003 m. Nr. IX-1630) įtvirtinta nuostata, kad privalomas ir valstybės garantuojamas ugdymas vykdomas iki 16 metų pagal pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrąsias programas. Tokio amžiaus vaikai, nesimokantys Lietuvos Respublikos piliečiai ir užsieniečiai, turintys teisę nuolat ar laikinai apsigyventi Lietuvos Respublikoje, yra laikomi nelankančiais mokyklos.

Tiek Lietuvos, tiek ir ES mokyklose yra sunkiai pritampančių, stokojančių mokymosi motyvacijos arba dėl įvairių priežasčių vengiančių ar negalinčių mokyklos lankyti vaikų. Kiekviena mokykla susiduria su nebaigusiu, iškritusiu iš mokyklos moksleivių problema. Jos sprendimo negalime atsieti nuo šalies ekonominės ir socialinės struktūros, kadangi ji siejama su skurdu, bedarbyste, piktnaudžiavimu alkoholiu, kvaišalais ir vaistais, žema šeimos socialine padėtimi, pakitusiomis socialinėmis vertybėmis ir t.t. Mokyklos nelankymas - aktuali socialinė problema, kuri yra beveik kiekvienoje šiandieninėje mokymosi įstaigoje.

Šiuolaikinė mokykla privalo anuluoti ne tik žinomas mokyklos nelankymo priežastis, bet ir išsiaiškinti naujas – mažiau aptarinėjamas teorinėje plotmėje, neatitinkančias visuomenės stereotipų. Netradicinis, kūrybiškas šiuolaikinio vadovo ir jo komandos (t.y. pedagogų, tėvų) požiūris ir idėjinis susidomėjimas problema gali sustabdyti jos augimą visuomenėje. Tokiu būdu ji pakankamai aktualią ir daug nagrinėtą problemą reikėtų pažvelgti, laužant visuomenės stereotipus, tradicinio mąstymo rėmus ir ieškant naujų, modernių, ne visada priimtinių daugumai, sprendimų.

Temos iširtumas. Lietuvoje nenoro mokytis problema buvo ir yra tyrinėjama įvairiais aspektais: pažangumo, mokyklos nelankymo, antramečiavimo, neigiamo požiūrio į mokymąsi ir pan. Visos šios problemos susijusios su negatyvia mokymosi raiška, nenoru mokytis, mokyklos nelankymu, ankstyvu pasitraukimu iš mokyklos.

Lietuvoje kompleksinius tyrimus, silpno mokymosi priežastims tirti, 1972 - 1976 metais organizavo prof. J. Laužikas. Mokinių pažangumo, nenoro mokytis, antramečiavimo klausimus tiesiogiai svarstė ar netiesiogiai nagrinėjo L. Jovaiša (1976), V. Rajeckas (1997), J. Uzdila (1981). Mokyklos nelankymą, pamokų praleidinėjimą tyrinėjo: B. Bitinas (1962), P. Dereškevičius (1999, 2000), V. Targamadžė (1999, 2001), L. Rupšienė (1997). Pastaraisiais metais šia problema domėjosi V. Rimkevičienė (2001), M. Barkauskaitė (2001), L. Rupšienė (2000) ir kt. G. Kvieskienė (2003) nagrinėjo vaikų socializacijos aspektus. Ji teigia, kad sėkmingam vaikų mokymuisi didelę įtaką daro teisingas auklėjimas, visapusiškas tėvų bei visuomenės rūpinimasis vaikais.

Užsienio mokslininkai U.Richter (2008), S.Fischer (2004), M. Wagner (2002), B. Warzecha (2001), K. Singer (2000), K. Thimm (2000), gilinasi į mokymo įstaigos nelankymo būsenas, patiriamas besimokančiųjų. Šie mokslininkai pateikė besimokantiesiems, įstaigų mokytojams bei specialistams rekomendacijas, kaip būtų galima sėkmingai mažinti su mokyklos nelankymu susijusias problemas.

Teorinė analizė ir tyrimų apžvalga parodė, kad mokyklos nelankymo priežastys analizuotos psichologinėje, socialinėje, pedagoginėje mokslinėje literatūroje, tačiau, kokybinių sprendimų pasirinktos temos nepavyko rasti. Mokyklos nelankymo priežasčių sprendimams sukurtos priemonių sistemos dažniausiai veikia tik teoriniame lygmenyje arba yra stengiamasi kovoti su problemos pasekmėmis. Todėl kyla **mokslinė problema**: kokios yra mokyklos nelankymo priežastys ir jų sprendimo būdai?

Tyrimo objektas – mokinių mokyklos nelankymo priežastys ir šios problemos sprendimo būdai.

Tyrimo hipotezės.

1. Mokinių mokyklos nelankymą lemia ne viena, o keletas priežasčių, tai asmeninės psichologinės savybės, motyvacijos veiksniai, santykiai šeimoje, bendruomenės ir visuomenės požiūris bei šiuolaikinės mokyklos atmosfera ir mokinio santykiai su mokykla.

2. Mokinių, pedagogų, tėvų bendradarbiavimas yra vienas iš efektyviausių mokyklos nelankymo problemos sprendimo būdų.

Tyrimo tikslas – ištirti mokyklos nelankymo priežastis, bei pateikti siūlymus mokyklos nelankymo priežasčių sprendimui.

Tyrimo uždaviniai.

1. Išanalizuoti problemą teoriniu aspektu.
2. Atlikti švietimo dokumentų ir norminių aktų analizę, mokinių mokyklos nelankymo klausimais.
3. Ištirti mokinių, pedagogų, tėvų požiūrį į mokyklos nelankymo problemą ir priežastis.
4. Pateikti rekomendacijas mokyklos nelankymo priežasčių sprendimo klausimais.

Tyrimo metodologija:

Darbe buvo išanalizuotos mokyklos nelankymo teorinės prielaidos. Mokyklos nelankymo priežasčių sprendimo klausimai nėra nauji, tačiau labai aktualūs ir šiandienai. Daugiausia apie šią problemą tyrinėjo mokslininkai – L. Jovaiša, J. Laužikas, P. Dereškevičius, V. Targamadžė, L. Rupšienė ir kt. Tyrime nagrinėjami švietimą reglamentuojantys dokumentai ir norminiai aktai.

Tyrimo metodologijos pagrindą sudaro humanistinė asmenybės teorija (Rogers 1983; Maslow, 1970). Šioje asmenybės teorijoje pabrėžiama, - „jog žmogaus raida – tai viso žmogiškojo potencialo išsiskleidimas“ (Butkienė, Kepalaitė, 1996, p.134). Kiekvieno individo

asmenybėje glūdi vidinis mokymosi poreikis, noras pažinti, tobulinti save, atskleisti savo potencines galias, realizuoti save asmeniniame gyvenime. Akcentuojamas žmogaus unikalumas ir vertingumas, laisvė ir pasirinkimas. Tikima žmogaus ir žmonijos potencialais, saviraiškos galiomis, noru panaudoti prigimtinius gebėjimus ir tapti tuo, „kuo iš tiesų gali tapti“.

Tyrimo metodai:

- Mokslinės literatūros analizė, taikyta siekiant aiškinanti pagrindines sąvokas, mokslininkų požiūrį į mokyklos nelankymo problemą, mokyklos nelankymo sampratą ir priežastis, šeimos ir mokyklos vaidmenį mokyklos nelankymo prevencijoje, pedagogų bendradarbiavimą su tėvais ir kt.

- Dokumentų analize, taikyta siekiant nustatyti, koks dėmesys skiriamas mokyklos nelankymo problemai švietimo dokumentuose, tiek Lietuvoje, tiek ir ES;

- Apklausa raštu, taikyta siekiant išsiaiškinti mokinių, pedagogų, tėvų požiūrius į mokyklos nelankymo problemą bei problemos sprendimo būdus.

- Statistinė duomenų analizė, taikyta apdoroti kiekybinio tyrimo duomenis SPSS programa (16.0 versija) ir Microsoft Exel programa.

Tyrimo imtis ir organizavimas: Tyrime dalyvavo 180 mokinių, 45 mokytojai, 50 tėvų iš Klaipėdos miesto pagrindinės mokyklos, gimnazijos, vidurinės mokyklos ir jaunimo mokyklos. Buvo apklausti 8, 9 ir 10 klasės mokiniai.

Tyrimo etapai:

Pirmojo etapo metu atlikta mokslinės literatūros analizė; parengta tyrimo metodika.

Antrojo etapo metu atliktas tyrimas.

Trečiojo etapo metu atlikta statistinė duomenų analizė.

Ketvirtojo etapo metu nustatytos mokinių mokyklos nelankymo tendencijos, bei parengtos problemos sprendimo rekomendacijos.

Darbo naujumą / reikšmingumą apibūdina šios pasiektos mokslinio darbo rezultatų aplinkybės:

- bendrojo lavinimo mokyklų kontekste, išanalizuotos mokinių mokyklos nelankymo priežastys, grindžiamos empiriniu tyrimu;

- surinkta, apibendrinta medžiaga apie mokyklos nelankymo priežastis, pasekmes bei šios problemos sprendimo būdus;

Darbo naujumas pasireiškia tuo, kad bendrojo lavinimo mokyklų mokinių nelankymo priežastys dažniausiai tyrinėtos atskirais aspektais. Sisteminio požiūrio pasirinktos temos sprendimui nepavyko rasti.

Darbo struktūra ir apimtis – magistro darbą sudaro santrauka lietuvių ir anglų kalba, terminų žodynelis, įvadas, 3 skyriai, išvados, rekomendacijos, literatūra, priedai. Darbo apimtis – 66 puslapiai (14 lentelių, 19 paveikslų). Literatūros sąrašą sudaro 55 šaltiniai.

I. MOKYKLOS NELANKYMO PRIEŽASČIŲ TEORINĖ APŽVALGA

1.1. Mokyklos nelankymo samprata

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę 1990 metais, atsiveria naujos Lietuvos socialinės, kultūrinės, ekonominės bei politinės raidos perspektyvos. Reformuojamos visos švietimo sritys. Lietuvos švietimas grindžiamas glaudžiu šeimos, mokyklos ir visuomenės bendradarbiavimu. Mokykla kuriama kaip šeimai ir visuomenei atviras kultūros židinys (Lietuvos švietimo koncepcija, 1992).

Šiandieninės mokyklos paskirtis padėti mokiniui įgyti, plėtoti asmeninę, socialinę, pažinimo ir kultūrinę kompetenciją; užtikrinti aukštą mokymosi kokybę; ugdymo turinį ir procesą glaudžiau susieti su mokinių patirtimi, aktualiais sociokultūriniais jų gyvenamosios aplinkos poreikiais, kad mokiniai mokymosi procese patirtų sėkmę (Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos, bendrosios programos I – X kl., 2003). Pagal Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymą privalomas ir valstybės garantuojamas ugdymas yra iki 16 m. pagal pradinio ir pagrindinio ugdymo programas (Lietuvos Respublikos Švietimo Įstatymas 2003 m. birželio 28 d.). Tačiau, kaip rodo statistiniai duomenys, ne visi vaikai, neturintys 16 metų, lanko mokyklas.

Mokyklos nelankymo problema nėra nauja. Ji egzistavo visais laikais. Tačiau viską apimančia ji tapo tada, kai buvo pradėta įgyvendinti privalomojo mokymo (Lietuvos švietimo įstatymas reglamentuoja, kad vaikai ir paaugliai privalo mokytis iki 16 metų) politika. Nelengva įgyvendinti šį tikslą, nes dalis mokinių mokyklą lanko nenoriai, dažnai praleidinėja pamokas, o kartais ir visai atsisako mokytis, nėra motyvuoti įgyti pagrindinio išsilavinimo, todėl anksti pasitraukia iš mokyklos.

Mokiniai, „iškritę“ iš švietimo sistemos, negali gauti įstatymų nustatyta tvarka išduoto dokumento, patvirtinančio asmens mokymosi rezultatus, todėl toks asmuo negali sėkmingai įsiliesti į darbo rinką. Neišsilavinusiam žmogui yra sunkiau dalyvauti visuomeniniame gyvenime. Išskyla tikimybė būti atstumtam, kas sąlygoja psichologines asmens problemas, socialinį ir finansinį nesaugumą. Todėl kiekvienos šalies švietimo sistemos tikslas yra siekti, kad jos visuomenės nariai būtų išsilavinę – įgytų asmens tam tikro lygio brandą liudijančią kompetenciją, žinias, įgūdžius, gebėjimus ir vertybines nuostatas (Valstybinės švietimo strategijos 2003 – 2012 metų nuostatos, 3 straipsnis).

Pagal Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo įstatymą nelankantys mokyklos mokiniai – mokiniai, kurie dėl įvairių priežasčių visiškai nelanko mokyklos. Blogai lankantys mokyklą mokiniai – mokiniai, kurie per mėnesį be pateisinamos priežasties praleidžia 15 ir daugiau

pamokų. Į blogai lankančių mokyklą grupę patenkantys mokiniai priskiriami rizikos grupei. Šiems mokiniams reikalinga nuolatinė priežiūra, sisteminga kontrolė ir prevencinė pagalba.

Suvokiant mokyklos nelankymo problemos aktualumą, jos įtaką mokymosi procesui ir visai švietimo sistemai bei valstybei ekonominiu atžvilgiu, mokykloms iškyla poreikis nuolat atsinaujinti ir keistis, tirti savo veiklą, ieškoti problemos šaltinių ir sprendimo būdų. Mokykla yra viena iš svarbiausių institucijų, kuri siekia kryptingos ir tikslingos asmens brandos. Kiekvienam mokyklos vadovui ir mokytojui svarbu, kad ugdymas/is duotų gerų rezultatų, o tai įgyvendinti neįmanoma, jeigu mokiniai nereguliariai lankys mokyklą. Todėl yra svarbu išsiaiškinti kokios yra mokinio mokyklos nelankymo priežastys ir tai ženkliai padės spręsti šią problemą, mažinant neigiamų veiksnių įtaką.

2010 birželio 2 d. švietimo ir mokslo ministras G. Steponavičius išleido įsakymą Nr. V-807 „Dėl mokyklos nelankymo priežasčių klasifikatoriaus patvirtinimo“, kuriame išdėstyti klasifikatoriai ir jų aprašymai (žr. 1 lentelę).

1 lentelė

Klasifikatoriaus duomenys

Eil. Nr.	Pavadinimas	Aprašymas
1.	Skurdas	Socialinė ekonominė mokyklos nelankymo priežastis dėl pinigų trūkumo, skurdo šeimoje, bedarbystės
2.	Vaiko darbas	Socialinė ekonominė mokyklos nelankymo priežastis dėl vaiko darbo
3.	Priežiūra ar slauga	Socialinė ekonominė mokyklos nelankymo priežastis dėl brolių/seserų/artimųjų priežiūros ar slaugos
4.	Elgetavimas	Socialinė ekonominė mokyklos nelankymo priežastis dėl vaiko elgetavimo
5.	Vaiko nepriežiūra	Socialinė ekonominė mokyklos nelankymo priežastis dėl tėvų (globėjų/rūpintojų) nesugebėjimo (pvz., alkoholizmo, psichikos sutrikimo ar pan.) užtikrinti vaiko saugumą ar tinkamą jo priežiūrą, sąlygų mokytis nesudarymą
6.	Šeimos gyvenamosios vietos keitimas	Socialinė ekonominė mokyklos nelankymo priežastis dėl šeimos gyvenamosios vietos keitimo
7.	Tėvų emigracija	Socialinė ekonominė mokyklos nelankymo priežastis dėl tėvų emigracijos, kai vaikas paliekamas šalyje
8.	Mokyklos keitimas	Psichologinė mokyklos nelankymo priežastis dėl mokyklos (-ų) keitimo, adaptacijos problemų
9.	Artimųjų ligos/netektis	Psichologinė mokyklos nelankymo priežastis dėl artimo žmogaus netekties ar ligos
10.	Tėvų skyrybos	Psichologinė mokyklos nelankymo priežastis dėl tėvų skyrybų
11.	Konfliktai su bendraamžiais	Psichologinė mokyklos nelankymo priežastis dėl konfliktų su bendraamžiais mokykloje
12.	Konfliktai su mokytojais	Psichologinė mokyklos nelankymo priežastis dėl konfliktų su mokytojais
13.	Konfliktai su tėvais	Psichologinė mokyklos nelankymo priežastis dėl konfliktų su tėvais (globėjais/rūpintojais)

Eil. Nr.	Pavadinimas	Aprašymas
14.	Žema savivertė	Psichologinė mokyklos nelankymo priežastis dėl žemo savęs vertinimo, nepasitikėjimo savimi, drovumo
15.	Bendravimo įgūdžių stoka	Psichologinė mokyklos nelankymo priežastis dėl nemokėjimo užmegzti santykių su bendraamžiais, pasyvaus ar agresyvaus elgesio
16.	Smurtas šeimoje/globos įstaigoje	Socialinė, psichologinė mokyklos nelankymo priežastis dėl patiriamo psichologinio, seksualinio ar fizinio smurto, reketo šeimoje, globos įstaigoje
17.	Smurtas mokykloje	Socialinė, psichologinė mokyklos nelankymo priežastis dėl patiriamo fizinio, seksualinio smurto, reketo mokykloje ar smurtavimo
18.	Patyčios	Socialinė, psichologinė mokyklos nelankymo priežastis dėl patiriamų patyčių mokykloje ar tyčiojimosi
19.	Tėvų dėmesio stoka	Socialinė, psichologinė mokyklos nelankymo priežastis dėl tėvų dėmesio, rūpesčio, emocinės paramos, drausmės ar disciplinos stokos šeimoje ar perdėto dėmesio/globos
20.	Mokymosi nesėkmės	Socialinė, psichologinė mokyklos nelankymo priežastis dėl žinių spragų, per didelio ugdymo krūvio, patiriamų nesėkmių, per didelių tėvų reikalavimų
21.	Psichiką veikiančių medžiagų vartojimas	Socialinė, psichologinė mokyklos nelankymo priežastis dėl psichiką veikiančių medžiagų (alkoholio, tabako, narkotinių ir psichotropinių medžiagų) vartojimo
22.	Kitos žalingos priklausomybės	Socialinė, psichologinė mokyklos nelankymo priežastis dėl priklausomybės nuo azartinių žaidimų, lošimo, interneto, kompiuterinių žaidimų ar priklausymo sektai
23.	Valkatavimas	Socialinė, psichologinė mokyklos nelankymo priežastis dėl mokinio valkatavimo
24.	Bendravimas su nusikalsti linkusiais asmenimis	Socialinė, psichologinė mokyklos nelankymo priežastis dėl bendravimo su nusikalsti linkusiais asmenimis ar dalyvavimo nusikalstamos grupuotėse
25.	Slapstymasis nuo policijos	Socialinė, psichologinė mokyklos nelankymo priežastis dėl slapstymosi nuo policijos
26.	Sveikatos problemos	Mokyklos nelankymo priežastis dėl vaiko fizinės ar psichikos sveikatos sutrikimo
27.	Kitos priežastys	Mokyklos nelankymas dėl kitų nepaminėtų priežasčių

Kaip matome iš pateiktos lentelės mokyklos nelankymo priežasčių sąrašas yra nemažas. Jame išskiriamos socialinės ekonominės, psichologinės, socialinės psichologinės, fizinės ir psichinės sutrikimo priežastys.

Konkrečios mokyklos nelankymo priežastys pernelyg glaudžiai siejasi, jos vienos kitas gali sustiprinti arba susilpninti. Todėl jų išskyrimas gana sąlygiškas ir nelabai tikslus. Tačiau to neįmanoma išvengti, kai norima nustatyti rizikos veiksnius (Dereškevičius, 2000). Daugelio mokinių problemos, lemiančios mokyklos nelankymą, būna kompleksinės: šeimos alkoholizmas, nedarbas, skyrybos, motyvacijos trūkumas mokytis, silpna sveikata, žema savigarba. (Kvieskienė, 2003). R. Kišonienė nurodo, kad „mokyklos nelankymas priklauso nuo vaikų supančios aplinkos įtakos, poveikio ir santykio su ja.“ Artimiausioji aplinka – mikroaplinka, kurią sudaro namai, mokykla, bažnyčia, kaimynai, draugų grupė, aplinkinė vietovė, gyvenamasis

rajonas bei jų tarpusavio bendradarbiavimo, sąveikos sferos. Kitą sluoksnį sudaro vietinė pramonė, tėvų darbovietės, masinės informavimo priemonės, vietos valdžia, mokyklos taryba bei jų institucinė sąveika. Tačiau, kad ir kokios būtų tos priežastys, vaiko vengimas lankyti mokyklą yra svarbus signalas, rodantis, kad jo teisės į išsilavinimą įgyvendinimas yra sutrikusios ir vaikui reikalinga pagalba.

Apibendrinant skyrių matome, kad mokyklos nelankymo problema nėra nauja. Priežastys, kurios įtakoja mokyklos nelankymą yra labai įvairios, tačiau mokyklos nelankymas, tai lyg vaiko sprendimas į susidariusią problemą. Todėl labai svarbu suvokti šios problemos ištakas ir aktualumą, siekiant sumažinti jų įtaką mokymosi procesui, visai švietimo sistemai bei valstybės ekonomikai.

1.2. Mokyklos nelankymo problemos tyrimai Lietuvoje ir užsienyje

Kompleksinius tyrimus silpno mokymosi priežastims tirti 1972-1976 metais organizavo prof. J. Laužikas. Tyrimas buvo vykdomas dalyvaujant įvairių sričių specialistams: pedagogams, psichologams, medikams, ekonomistams, sociologams ir kt. Mokslininko vadovaujama grupė tyrinėjo mokinių sveikatos psichines ypatybes, pedagoginius ir socialinius veiksnius bei jų įtaką pažangumui. 1981 m. J. Laužiko organizuotas kompleksinis tyrimas, siekiant iširti bendrojo lavinimo mokyklos mokinių nepažangumo priežastis, nurodant jų šalinimo būdus. Šis tyrimas parodė, kad mokymosi pažangumas socialine prasme priklauso nuo šeimos sudėties, tėvų išsilavinimo bei jų tarpusavio santykių, mokinių tarpusavio santykių klasėje. Šio tyrimo išvados yra aktualios ir šiandien, nes siekiant asmenybės ugdymo ir didaktinio proceso tobulinimo, reikia nustatyti mokinių mokymosi motyvacijos silpnėjimo priežastis, jas šalinti, mažinti jų poveikį (Dereškevičius ir kt., 2000).

Mokyklos nelankymo problemą moksliniuose darbuose nagrinėjo P. Dereškevičius (1999, 2001), L. Rupšienė (2000), N. Navasaitienė (2002), V. Rimkevičienė (2000, 2001), V. Targamadžė (1997, 2001) ir kt. Analizuojant jų darbus, pastebėta, kad pastarieji naudojami vis kitokia mokyklos nelankymo, nenoro mokytis priežasčių klasifikacija, pvz.:

1. pedagoginės psichologinės, politinės-kultūrinės, ekonominės (Dereškevičius, 2000);
2. politinės – ideologinės prielaidos; švietimo reformos vykdymo klaidos ir skubotumas; pirmaisiais nepriklausomybės metais stipriai smukęs mokslo prestižas; ekonominės prielaidos; šeimos, kaip visuomeninio instituto transformacija; kultūrinės priežastys (Navasaitienė, 2002);
3. asmenybinės priežastys; glūdinčios šeimoje; glūdinčios mokykloje; glūdinčios visuomenėje (Rupšienė, 2001).

Rusų psichologė O.Yuzhalina analizuodama mokyklos nelankymo priežastis išskiria konkretų amžiaus tarpsnį – paauglystę, įvardija šias pagrindines mokyklos nelankymo priežastis:

1. Amžiaus ypatumai. Paauglys gali lengvai susinervinti, bet kokia smulkmena harmoniniai-fiziologiniai pokyčiai sunkiai stabdo susierzinimą ir tada paauglys ima kabinėtis prie žodžių, mokytojų, tėvų, bendraamžių.

2. Kaulai ir raumenys vystosi netolygiai, dažnai judesiai tampa nekoordinuoti, grubūs. Kaip beatsisėstum – vis nepatogu. Suaugusiems tai nepatinka: „nesisukinėk, išsitiesk“.

3. Širdis auga, stipriai muša, smegenys negauna reikamo kiekio deguonies. Galva sunkiai dirba, greičiau pavargsta.

4. Emocijos ir nuotaikos taip greitai keičiasi, kaip kaleidoskopo stikliukai. Tai mokiniui viskas įdomu ir jis dirba su džiaugsmu, tai staiga susinervina.

5. Pradedama rūpėti išvaizda. Visos mintys apie mokymąsi nukeliauja į antrą planą.

6. Virškinimo sistema stipriai reaguoja į emocinius ir fizinius krūvius. Nuovargis, stresai iššaukia virškinimo trakto ligas.

Taigi, mokslininkė įvardijo psichologinius – fiziologinius paauglio ypatumus, kurie galėtų lemti mokyklos nelankymo priežastis.

Vokiečių mokslininkas B. Reißig (2001) atkreipia dėmesį, kad jei iš tėvų ar mokytojų pusės mokinys patiria spaudimą, prievartą mokytis, dažnai tokiam vaikui nesiseka rašyti, skaityti, skaičiuoti. Mokytojai ar tėvai nesuprasdami vaiko galimybių ir keldami didelius tikslus vaikui tik pastiprina subjektyvius pojūčius. Jis pradeda menkinti savę, savo galimybes, taip pradeda gimdyti neapykanta mokyklai (Bagdonas, Jankauskienė, 2010). Šiuo atveju mokslininkas akcentuoja asmeninius – psichologinius ypatumus, kurie galėtų lemti mokyklos nelankymo priežastį.

Kaiser (1981), Strittmatter (1997), Morschitzky (1999), Singer (2000), Häring (2001), Richter (2008), išskyrė šias mokyklos nelankymo kategorijas:

- *Bėgimas iš paskaitų* - asocialaus elgesio simptomas. Pamokos praleidžiamos tėvams nežinant. Mokiniai elgiasi neatsakingai, nejaučia atsakomybės ir pasekmių.
- *Mokyklos neigimas (nelankymas, vengimas)* – susijęs su psichologiniais ir psichosomatiniais pokyčiais. Dažniausiai tėvai žino, kad jų vaikas vengia, nenori lankyti mokyklos. Jei šiuose pirmuose atvejuose dar tik buvo neatsainus mokyklos nelankymas, tai vėliau jis perauga jau pačiam mokiniui „nebeišgydomą ligą“.
- *Mokyklos fobija* -klinikinė mokyklos nelankymo forma, atsiskyrimo baimė kaip šeimos santykių elgsenos sutrikimas.
- Pamokų (*mokyklos*) baimė. Mokinys bijo konkrečių mokytojų, pamokų, mokinių. (Bagdonas, Jankauskienė, 2010).

Šiuose mokyklos nelankymo kategorijose mokslininkai taip pat akcentuoja asmeninius – psichologinius ypatumus, kurie galėtų lemti mokyklos nelankymo priežastis.

Taigi, vadovaujantis pateiktomis klasifikacijomis, įvertinus konkretų mokyklos nelankymo atvejį labai svarbu rasti tinkamą problemos sprendimo būdą. Jį siejant su mokyklos nelankančio vaiko tėvais, pedagogų ir vadovų glaudžiu bendradarbiavimu. Svarbu parinkti tinkamas priemones, kad būtų pašalintos problemos priežastys.

Lietuvos mokyklose kovojama su mokyklos nelankymo padariniais, tačiau mokyklos nelankymo priežastys nėra šalinamos arba tai daroma neefektingais metodais. Pilotinis statistinis sociologinis tyrimas „Kaimo šeima“ 1995 m. aiškino dėl kokių priežasčių didesnę mokslo metų dalį arba visus mokslo metus mokyklos nelankė 2767 kaimo vaikai (Bruzgelevičienė, 2001).

Pagal atsakymų skaičių priežastys išsidėstė tokia tvarka:

1. dėl blogos sveikatos ar invalidumo (181 atsakymas);
2. nėra kuo vaikus apauti ir aprengti (98);
3. turi padėti šeimai ūkio darbuose (95);
4. mokykla toli nuo namų, blogas susisiekimas (65);
5. šiuo metu iš mokymosi jokios naudos (64);
6. turi padėti auginti brolius ir seseris (40);
7. vaikai nebenori mokytis ir patys nutarė mokyklos nebelankyti (33);
8. nepalanki mokyklos aplinka (15);
9. nenori leisti į prastą mokyklą (11);
10. kitos priežastys (Bruzgelevičienė R. 2001).

Kitame po 15 metų vykdytame švietimo ir mokslo ministerijos inicijuotame projekte Vaikų sugrąžinimo į mokyklą gairėse (2005) atliktų tyrimų analizė rodo, kad vaikai mokyklos nelanko dėl šių priežasčių:

1. mokymosi turinio neįsisavinimo, „spragų“ žiniose, laiku nesuteiktos pedagoginės, psichologinės pagalbos;
2. psichologinių asmenybės ypatumų, emocijų ir elgesio sutrikimų ir konfliktiškų santykių su mokytojais ir bendraamžiais;
3. nepatenkinamų socialinių-ekonominių mokinio ir jo šeimos sąlygų;
4. nepakankamos pedagogų kompetencijos dirbti su nemotyvuotais, nereguliariai mokyklą lankančiais mokiniais bei neigiamos mokytojų nuostatos į mokymosi sunkumų turinčius mokinius.

Lyginant šiuos du tyrimus matome, kad pirmame tyrime daugiau dominuoja fiziologiniai-socialiniai mokinių ypatumai, o antrame tyrime socialiniai-psichologiniai aspektai. Apibendrinus

šiuos tyrimus galima teigti, kad mokyklos nelankymo priežastis įtakoja: mokymo procesas, santykiai su mokytojais, santykiai su bendraamžiais, sąlygos namuose.

Su mokinių lankomumo problema susiduriama ne tik Lietuvoje, tačiau daugumoje Europos ir pasaulio šalių. Graikų (G. Aiketerini, Kalantzi-Azizi, Milonas, Kostas; 2000), lenkų (E.Putkiewicz; 1996), JAV (S.Black; 2003) tyrinėtojai skelbia šias mokyklos nelankymo priežastis: „asocialių sąlygų šeimoje, motyvacijos stokos, per didelių reikalavimų mokykloje, egzaminų baimės, tarpasmeninių santykių stokos, dėl menkai išplėtotų tarpdalykinių ryšių“ (Barkauskaitė, Indrašienė, Gaigalienė ir kt. 2003, p. 2).

Užsienyje ir Lietuvoje atlikti moksliniai tyrimai atskleidžia labai panašias mokyklos nelankymo priežastis, kurios apima psichologinius, socialinius ir pedagoginius aspektus. Apibendrinus mokslinių tyrimų duomenis, galima teigti, kad vaikų, nelankančių mokyklos psichologinės, socialinės ir pedagoginės problemos yra susijusios su šeima, pačių vaikų netinkamu elgesiu ir bendravimo ypatumais ir, be abejonės – mokykla.

Kaip teigia P. Dereškevičius ir kt. (2000) Lietuvoje dalis mokyklinio amžiaus vaikų, kurie pagal mūsų šalies įstatymus privalo mokytis, mokyklos nelanko ir nesimoko be oficialiai pateisinamų priežasčių. Skirtingais metų laikotarpiais, įvairių šaltinių duomenys svyruoja apytiksliai nuo 4 iki 6 procentų. Šių mokinių mokymosi ir mokyklos lankomumo apskaitos bei administracinio tvarkymo klausimai yra svarbūs ir gali būti sprendžiami valdymo institucijų potvarkiais bei valstybės įstatymų nustatyta tvarka, o jų rengimas ir keitimas yra valdymo institucijų kompetencija (Dereškevičius ir kt. 2000).

Švietimo informacinių technologijų centro ir Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenimis, 2009-2010 m. m. mokyklos nelankė 15924 mokinių. K. Thimm (2000) teigimu, vien Berlyne priskaičiuojama apie 15000 mokinių, kiekvieną dieną neinančių į mokyklą, bėgančių iš pamokų (Bagdonas, Jankauskienė, 2010).

Apibendrinant skyrių matome, kad su mokyklos nelankymo problema susiduria ne tik Lietuvos bet ir daugelis užsienio šalių. Mokyklos nelankymo problemos tyrimuose, pastebima, kad daugelis mokslininkų šią problemą supranta ir aiškina nevienareikšmiškai. Vieni ją (J.Laužikas, L.Jovaiša, V.Rajeckas, J.Vaitkevičius ir kt.) nagrinėjo mokinių žemo pažangumo problemas, akcentuodami pedagoginius ir socialinius veiksnius bei jų įtaką mokymuisi. Kiti, pastarųjų metų mokslininkai (M.Barkauskaitė, P.Dereškevičius, V.Targamadzė, L.Rupšienė), kompleksiskai išnagrinėjo nenoro mokytis priežastis, raiškos formas. Skirtingai negu mokslininkai edukologai, psichologė V.Rimkevičienė mokyklos nelankymo problemą sieja su mokinio asmenybės ir jo elgesio problemomis. Dar kiti mokslininkai (O.Yuzhalina) įvardijo psichologinius – fiziologinius mokinių ypatumus, kurie galėtų lemti mokyklos nelankymo priežastis. Taigi galima daryti išvadą, jog mokyklos nelankymas buvo ir yra aktuali problema.

1.3. Mokyklos nelankymo aspektai švietimą reglamentuojančiuose dokumentuose

Švietimo svarba neabejojama jau daugelį amžių, tačiau pastaraisiais metais jo reikšmė vis didėja. 1990 m. atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, viena opiausių švietimo problemų tapo vis didėjantis nelankančių mokyklos vaikų iki 16 metų skaičius.

Mokymasis pagal valstybines bendrąsias programas Lietuvoje privalomas nuo 7 iki 16 metų. Tokio amžiaus vaikai bei paaugliai, iškritę iš švietimo sistemos, yra laikomi nelankančiais mokyklos.

1994 m. Švietimo ir mokslo ministerijos iniciatyva priimtas Vyriausybės nutarimas Nr. 389 „Dėl mokyklinio amžiaus vaikų apskaitos“, įpareigojęs apylinkių viršaičius ir miesto merus kasmet iki birželio 1 dienos pateikti jų teritorijoje esančioms mokykloms vaikų iki 16 metų sąrašus.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 41 straipsnis, Lietuvos Respublikos Seimo 1995 m. ratifikuotos tarptautinės Vaiko teisių konvencijos 28 straipsnis, Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas reglamentuoja privalomą vaikų iki 16 metų amžiaus mokymąsi. Tai dokumentai kurie užtikrina vaikų iki 16 metų mokymąsi, tačiau mokyklos nelankančiųjų skaičiai verčia susirūpinti. Tai viena iš opiausių nepriklausomos Lietuvos švietimo problemų.

Valstybės švietimo sistema turėtų būti pakankamai lanksti, kad joje kiekvienas jaunuolis rastų savo mokymosi kelią pagal interesus, poreikius ir gebėjimus: ir patys gabiausieji, ir „pavargę“ nuo mokyklos, praradę mokymosi motyvą. Švietimo sistema turėtų garantuoti galimybę grįžti į vieną ar kitą švietimo sistemos grandį. Taigi, nesėkmingo mokymosi ir nelankymo mokyklos priežasčių išsiaiškinimas ir šalinimas yra labai svarbi ir aktuali problema tiek moksliniu, tiek praktiniu aspektais

1995 m. LR Seimo priimtos Švietimo įstatymo pataisos patikslino švietimo valdymo lygmenų atsakomybę už mokyklos nelankančius vaikus.

1997 m. priimtas LR Vyriausybės nutarimas Nr. 889 „Dėl mokyklinio amžiaus vaikų iki 16 metų apskaitos tvarkos patvirtinimo“, kuriame nustatyta įvairių institucijų bendradarbiavimo schema.

Įgyvendinant Socialinių pedagogų etatų steigimo švietimo įstaigose 2001–2005 metų programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. balandžio 24 d. nutarimu Nr. 471 (Žin., 2001, Nr. 36-1220), daugelyje mokyklų buvo įdarbinti socialiniai pedagogai, kurių pagrindinis profesinės veiklos tikslas – laiku pastebėti, įvertinti ir spręsti vaikų mokyklos nelankymo, nesimokymo, netinkamo elgesio ir kitas problemas. 2009–2010 mokslo metais bendrojo lavinimo mokyklose dirbo 988 socialiniai pedagogai.

2002 m. pabaigoje visiems vaikams iki 16 metų suteikti asmens kodai, kurie padeda tiksliai suskaičiuoti mokyklos nelankančius vaikus.

Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 m., patvirtintos 2003 m., nuostatose teigiama, kad atsižvelgiant į visuomenei tenkančius dabarties iššūkius ir Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje apibrėžtus žinių visuomenės, saugios visuomenės ir konkurencingos ekonomikos prioritetus, švietimui tenka ši misija: padėti asmeniui suvokti šiuolaikinį pasaulį, įgyti kultūrinę bei socialinę kompetenciją, būti savarankiškam, veikliam ir atsakingam, trokštančiam ir gebančiam nuolat mokytis, kurti savo ir bendruomenės gyvenimą; padėti asmeniui įgyti profesinę kvalifikaciją, atitinkančią šiuolaikinių technologijų, kultūros ir asmeninių gebėjimų lygį, sudaryti sąlygas mokytis visą gyvenimą – nuolat tenkinti pažinimo poreikius, siekti naujos kompetencijos ir kvalifikacijos, kurių reikia jo profesinei karjerai

Švietimo ir mokslo ministro 2004 m. rugsėjo 17 d. įsakymu Nr. ISAK-1462 „Dėl teisės pažeidimų, mokyklos nelankymo, narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo, ŽIV/AIDS, smurto ir nusikalstamumo prevencijos“ (Žin., 2004, Nr. 145-5281; 2009, Nr. 44-1725) siekiama užtikrinti mokyklose saugią ir sveiką aplinką mokiniams, sudaryti tinkamas vaiko gerovės sąlygas ir šalinti mokyklos nelankymo priežastis, o mokyklose diegiama vaikų elgsenos stebėsenos kompiuterinė programa STEBIS – duomenys apie mokinių neigiamą elgesio raišką ir raidą.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo (Žin., 2007, Nr. 80-3214) 8 straipsnio 1 dalies 5 punktu, minimalios priežiūros priemonės gali būti skiriamos vaikui, kuris nuolat nesimoko ar nelanko mokyklos. Šiame įstatyme numatyta, kad viena iš vaiko minimalios priežiūros priemonių – jo įpareigojimas iki 16 metų mokytis pagal pradinio ir pagrindinio ugdymo programas. Taip siekiama, kad mažėtų nesimokančių pagal privalomojo švietimo programas vaikų, būtų organizuojamas kryptingas darbas ir teikiama švietimo pagalba vaikams, nelankantiems mokyklos ar turintiems kitų elgsenos problemų.

Siekiant veiksmingai įsisavinti 2007–2013 m. programavimo periodo Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšas, skiriamas bendrajam ugdymui, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. gruodžio 3 d. įsakymu Nr. ISAK-2331 „Dėl Mokyklų tobulinimo programos plius patvirtinimo“ (Žin., 2008, Nr.7-257; 2010, Nr. 69-3462) buvo patvirtinta Mokyklų tobulinimo programa plius. Šios programos penkių komponentų paskirtis – spręsti mokyklos nelankymo problemą: užtikrinti tinkamą infrastruktūrą, kurti naujas mokymo programas (modulius), specialias klases darbui su nesimokančiais ar mokyklos nelankančiais vaikais, prevencijos (gražinimo) modelius, gerinti teikiamą pagalbą mokymosi sunkumų turintiems vaikams, tobulinti pedagogų, švietimo pagalbos specialistų kompetenciją ir

modernizuoti jų darbo aplinką, analizuoti problemas, taikomų programų veiksmingumą ir panašiai. Šių komponentų tikslams įgyvendinti numatyta skirti apie 78 mln. litų

Lietuva, ratifikuodama Jungtinių Tautų vaiko teisių konvenciją, įsipareigojo gerbti ir užtikrinti visas Konvencijoje numatytas vaiko teises, tame tarpe ir imtis priemonių, skatinančių nuolat lankyti mokyklą ir mažinančių moksleivių, paliekančių mokyklą, skaičių. Tačiau, manytina, valstybės įsipareigojimai tuo nesibaigia ir turėtų būti traktuojami plačiau nei tik pakankamų išteklių mokykloms paskirstymas ir įstatymų, verčiančių vaikus jas lankyti, priėmimas – valstybė turėtų imtis priemonių, užtikrinančių naudingą ir patrauklų mokyklų darbą, kad vaikams mokyklose būtų ne tik profesionaliai pateikiamos žinios, bet tuo pačiu sukurtas ir palankus psichologinis klimatas, skatinantis vaikų savarankiškumą, norą ieškoti, tirti ir kurti. (Baigiamoji projekto „Vaikų, iškrentančių iš bendrojo lavinimo sistemos, skaičiaus mažinimas, stiprinant prevencinių grupių veiklą ugdymo institucijose“ konferencija, 2008).

Už vaiko nuoseklų mokymąsi mokykloje atsako ir tėvai, nes nuo vaiko ugdymo, priežiūros kokybės priklauso jo mokymosi motyvacija, požiūris į mokymą(-si). Pagal Lietuvos Respublikos Civilinį kodeksą (2000) ir Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymą (2003) tėvų pirmąją pareigą yra sudaryti sąlygas, jog vaikas galėtų lankyti mokyklą ir užtikrinti sistemingą jos lankymą. Valstybė įsipareigoja suteikti socialinę ir finansinę paramą toms šeimoms, kurios pagal savo socialinę ekonominę situaciją yra nepajėgios sudaryti vaikams tinkamas sąlygas mokyklos lankymui. Lietuvos Respublikos Švietimo įstatyme (2003) įpareigojamos mokyklos suteikti mokykloms paramą iškilus mokymosi sunkumams.

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas numato, kad savivaldybės vykdomoji institucija organizuoja ir tvarko savivaldybės teritorijoje gyvenančių vaikų apskaitą ir užtikrina visų vaikų mokymąsi pagal privalomojo švietimo programas.

Iki 2009 m. rugsėjo 1 d. pagal tuo metu galiojusią Savivaldybės teritorijoje gyvenančių vaikų apskaitos tvarkos aprašo redakciją, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. rugpjūčio 4 d. nutarimu Nr. 889 (Žin., 1997, Nr. 75-1946; 2008, Nr. 126-4809), į mokyklos nelankančių vaikų apskaitą pateko nuo 7 iki 16 metų vaikai, kurie pagal savivaldybių ir mokyklų duomenis turi lankyti mokyklą, bet jos nelanko. Nesimokančių vaikų ir mokyklos nelankančių mokinių informacinėje sistemoje, sukurtoje nuo 2009 m. rugsėjo 1 d. automatizuotai palyginus Lietuvos Respublikos gyventojų registro ir Mokinių registro duomenis apie vaikus, kaupiami, analizuojami ir nuolat atnaujinami duomenys apie kiekvienoje teritorijoje gyvenančius ir nesimokančius vaikus. Informacinėje sistemoje į apskaitą įrašomi ir mokyklos nelankantys mokiniai, kurie per mėnesį praleidžia daugiau nei pusę pamokų pagal privalomojo švietimo programas.

Apibendrinant skyrių matome, kad įstatyminė bazė užtikrinanti vaikų mokymąsi yra, tačiau mokyklos nelankymo problema išlieka aktuali. Mokyklos nelankymo priežastis, nors ir netiesiogiai, lemia visuomenėje vykstantys procesai bei jų pasekmės. Vieni šių procesų daugiau ar mažiau būdingi visoms civilizuotioms valstybėms, kiti - tik toms, kurios neseniai išsivadavo iš sovietinės ideologijos, treči – itin specifiški, nulemti tautos kultūros bei tradicijų.

1.4. Mokinių mokyklos nelankymo priežasčių atsiradimo prielaidos ir aplinkybės

Vengimą lankyti mokyklą išprovokuoja: nepakankami gebėjimai, mokymosi motyvacijos stoka, adaptacijos sunkumai, psichosocialiniai sutrikimai, žemas šeimos socialinis statusas, netikusios vertybinės orientacijos. R.Pilkauskaitė (1999) teigia, kad nuolatos patiriant nesėkmes, formuojasi bloga nuomonė apie save, atsiranda nepilnavertiškumas, nepripažinimo baimė, nepasitikėjimas savimi ir kitais, kartais kyla mintys apie savižudybę ir jos bandymai. Norėdami kompensuoti išgyvenimus, mokiniai nukreipia aktyvumą į kitas sferas, kuriose gali pasijausti pilnaverčiais (nusikalsdami, susiburdami į gaujas ir kitokias grupuotes) (G.Valickas, 1997).

Apibendrinus mokslinės literatūros analizę galima išskirti sekančias mokyklos nelankymo prielaidas:

Paauglystės amžiaus sunkumai. Paauglystės amžius – tai vaikų nuo 11-12 iki 15-16 metų raidos laikotarpis atitinkantis bendrojo lavinimo mokyklos 5–9 klasės mokinių amžių. Paauglystėje pereinama iš vaikystės į suaugusiųjų pasaulį. Dažnai suaugusieji, pabrėždami, kad paauglys jau nebe mažas, iš jo daugiau reikalauja, ignoruoja jo teises į savarankiškumą. Tokia prieštaringa padėtis sunkina santykius, sukelia konfliktines situacijas arba įvairias protestų formas. Todėl paauglystės amžius kartais vadinamas „sunki“, „kritiniu“. Ilgą laiką paauglystės amžiaus tarpsnis buvo įvardijamas terminais, apibūdinančiais sąvoka „vystimosi krizė“, pabrėžiančia negatyvius šio amžiaus aspektus. Vaikystėje paauglys saistomas visuomenės normų ir reikalavimų. Šios normos ir reikalavimai, vaikui tampant suaugusiu, keičiasi. Paauglio lygiavimasis į suaugusius pasireiškia siekimu būti panašiam į juos išore, pritapti prie kai kurių jų gyvenimo ir veiklos sričių, įgauti suaugusiųjų savybių, įgūdžių, teisių, privilegijų.

Bendraamžių grupės įtaka. Bendraamžių grupę sudaro nebūtinai to paties amžiaus žmonės: jų amžius gali skirtis keliais metais. Juos jungia bendra psichologinė – vertybinė orientacija. Paauglių grupės veiklą ir stilių lemia subkultūra, kurioje ta grupė funkcionuoja. Dėl įvairių priežasčių vaikai gali būti įtraukiami į rizikos grupę. Konfliktuojant su aplinkiniais, nuolat jaučiama įtampa. Neretai norėdami atsipalaiduoti, jie pradeda rūkyti, vartoti alkoholį ar net kvaišalus. Ypač stipri bendraamžių grupės įtaka pasireiškia tada, kai vaikas negauna pakankamai dėmesio šeimoje, mokykloje. Anot L.Bulotaitės (1996), suaugę žmonės patys

pastato sieną tarp savęs ir vaiko netinkamai reaguodami į vaiko, blogus poelgius (grasina, įsakinėja, gėdina, pamokslauja, moralizuoja, kritikuoja ir pan.). Kiekvienas tėvas ir pedagogas turėtų suvokti – jei vaikas pradeda netinkamai elgtis, pirmiausia reikia išsiaiškinti priežastis, nes dažniausiai netinkamą vaiko elgesį įtakoja problema, kuri yra labai svarbi ir skausminga vaikui.

Motyvacijos stoka. Motyvacija plati sąvoka. Ji apėmia keletą kitų terminų, kurie nusako įtaką mūsų elgesio veržlumui ir kryptingumui. Tai yra poreikiai, interesai, vertybės, pažiūros siekiai ir polinkiai. Mūsų poreikiai ir siekiai juos patenkinti yra pirmasis motyvacijos šaltinis. G. Butkienė ir A. Kepalaitė (1996) teigia, kad mokyti pirmiausia nuteikia tėvai, suformuodami reikiamas nuostatas. Pirmieji motyvai susiję su pačiu mokymusi, vėliau motyvacijai įtakos turi domėjimasis mokykla, kolektyvo gyvenimu, paskui užmokyklinis gyvenimas, aplinka, gyvenimo, profesijos perspektyvos.

Sociologinėje, psichologinėje ir psichoterapinėje mokslinėje literatūroje daug dėmesio skiriama vaikų patirčiai, įgytai šeimoje. Pavyzdžiui, R. Richardson teigia, kad ši vaiko patirtis vienintelė, nes šeima artimiausia vaikui bendrija. Joje vaikas suvokia save ir kitus, čia vyksta jo „Aš“ raida, įgyjama pačių svarbiausių socialinio gyvenimo mokėjimų ir įgūdžių.

Šeimos vaidmuo. Šeima – artimiausia vaikui nemokyklinė socialinė aplinka, kurioje formuojasi asmenybės pagrindai, vaiko pasaulėžiūra, elgesio normos, priimamos vertybės. Šeimoje vaikas susiformuoja asmenybės savybes, požiūrį į mokyklą ir mokymąsi. Tačiau šiandien šeimoje egzistuoja nemažai problemų, kurios vienaip ar kitaip veikia joje gyvenčius žmones, ypač vaikus.

Dažniausiai prastus tarpusavio santykius priskiriame šeimoms, kurios yra asocialios arba šeimos kurios priklauso socialinės atskirties grupei, tačiau reikia nepamiršti, kad nesutarimai neaplenkia ir šeimų, kurioms iš pirmo žvilgsnio, rodos, nieko netrūksta. R. Butkienė (1996) pažymi, jog asocialiose šeimose gyvenančių asmenų tarpusavio santykių atmosferai būdingas bendravimo epizodiškumas, emocinių ryšių nestabilumas. Vaikai iš tokių šeimų dažniausiai ne laiku ir blogai atlieka mokymosi užduotis, mažiau pasitiki žmonėmis, dažniau konfliktuoja su bendraamžiais ir suaugusiais.

Tokiose šeimose vaikams skiriama itin mažai dėmesio. Galima sakyti, jog vaikai yra neprižiūrimi, išnaudojami. Dažnas vaikas tokiose šeimose lieka nevalgęs, o ką jau kalbėti apie mokymosi motyvacijos ugdymą. Paprastai čia stokojama elementarios kultūros, pagarbių tarpusavio santykių, vyrauja konfliktai ir anarchija, dažni kriminogeniniai atvejai (Rupšienė, 2001).

Asocialios šeimos nevertina sociokultūrinių vertybinių orientyrų ir konfliktuoja su jais. Išsilavinimas, asmeninė ir pilietinė atsakomybė, humaniški santykiai, garbė ir orumas – tai vertybiniai orientyrai, kurie praranda savo vertę, susidūrus su skurdu. Suaugę šeimų nariai

jaučiasi bejėgiais, suvokia gyvenantys ne taip, kaip reikėtų, dažnai kaltina save, aplinkinius, savo vaikus. Socialinių problemų patiriantys žmonės dėl savo nusivylimo tampa abejingais pozityviajai sociokultūrinei aplinkai, pasirinkdami ribotą, panašių problemų turinčių, žmonių draugiją ir neadekvatų gyvenimo būdą.

Dažnai nenoras lankyti mokyklą kyla kaip atsakas į tėvų per mažą vaikui rodomą dėmesį, kada dėl profesinės veiklos ar asmeninio gyvenimo tėtis ar mama neatranda laiko pasikalbėti su vaiku apie jo problemas ir išgyvenimus arba, kaip parodė Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigoje atliktas tyrimas, vaikai praranda glaudų ryšį su tėvais pastariesiems išvykus gyventi ir dirbti į užsienį, o jų globą patikėjus artimiesiems giminaičiams ar šeimos draugams.

Mokyklos lankomumui svarbi ir šeimoje taikoma disciplina, nustatytos taisyklės ir elgesio standartai – jeigu tėvai pateisina vaiko trumpalaikį mokyklos nelankymą ar atskirų pamokų praleidinėjimą arba, dar blogiau, iš viso nekontroliuoja, nesidomi vaiko mokslu, tikėtina, kad ilgainiui tai gali paskatinti vaiką nelankyti mokyklą.

Be abejonės, mokyklos lankomumas labai priklauso nuo šeimoje ugdomų vertybių – požiūrio į išsilavinimą, tvarkos ir taisyklių ir neteisingo suaugusių kontrolės suvokimo. Taisyklių ir elgesio standartų nesilaikymas, tėvų nesidomėjimas vaiko sėkme ir akademiniais pasiekimais mokykloje tampa prasto lankomumo pasekme (Dereškevičius ir kt. 2000).

Pasak A. Gučo (1990), šeima yra pirmoji grupė, kurioje vaikas iš arti ir praktiškai susiduria su socialiniais vaidmenimis ir pats atlieka atitinkamą vaidmenį. Būtent šeimoje formuojasi jo pirmosios pažiūros į tikrovės reiškinius. Šeima vaikams yra referentinė grupė: jos narių siekimus ir elgesį jis laiko savo elgesio standartu, savo siekimų ir tikslų šaltiniu. Ypač pagarbos vertos tos šeimos, kurios kryptingai ir tikslingai siekia išauginti protingus ir dorus vaikus, parengti juos profesinei veiklai ir gyvenimui. Kur šeimos nariai bando paveikti vaikus savo pavyzdžiu, nuolat su jais bendrauja, skatina jų iniciatyvas, pasirinkimus bei apsisprendimą.

Mokyklos vaidmuo. R. Dobranskienė (2002), savo darbuose pabrėžia mokytojo atsakomybę už mokinio lankomumą. Didžiąją dienos dalį būtent mokytojas dirba, ugdo, planuoja, koreguoja mokinio mokyklinį gyvenimą. „Mokytojui laiku nepastebėjus mokinio nesėkmės, nesiėmus priemonių, sutrinka sąveika tarp mokytojo ir mokinio, tarp klasės ir mokinio. Taip formuojasi neigiamas požiūris į mokytoją, mokyklą ir mokslą, (Dobranskienė, 2002, p.46).

Dar viena iš nenoro lankyti mokyklos priežasčių yra pati mokykla, joje vyraujantis mikroklimatas. Mokyklos mikroklimatas, priklauso tiek nuo bendrosios švietimo politikos, tiek ir nuo konkrečios mokyklos valdymo būdo, tradicijų ir mokyklos bendruomenės narių – vaikų ir mokyklos administracijos – santykių. Mokykla po šeimos svarbiausia socializacijos institucija. Čia žmogus gauna impulsą savikūrai arba atvirkščiai, nuolat patirdamas nesėkmes, išgyvenimus

dėl blogų pažymių, konfliktiškų santykių su mokytojais, atitolsta nuo mokyklos ir dažnai ją meta. Mokyklos metimas išsivysto į valstybės garantuoto išsilavinimo neįgijimą, kvalifikuoto darbo neturėjimą. Mokinys pakenkia ne tik sau bet ir visuomenei. Jis tampa visuomenės našta, nes papildo žmonių, nerealizavusių savo galimybių gretas.

Mokykloje mokiniai įgyja ne tik žinių, bet ir socialines kompetencijas. Žinoma, kad labiausiai mokiniams patinka mokykloje susitikti su draugais. Tačiau ne visada tai būna vieta, kur vaikai jaučiasi saugūs. Mokyklos nelankymo priežastimi gali būti įvardintas „šaltas“ mokyklos mikroklimatas, kurį lydi fizinis ir psichologinis nesaugumas, konfliktai, tarpusavio nesupratimas ir abejingumas.

Visi minėti veiksniai gali reikštis tiek atskirai, tiek kartu. Kuo daugiau nepalankių faktorių, tuo didesnė elgesio nukrypimų bei psichologinių problemų tikimybė.

Apibendrinant skyrių galima daryti prielaidą, kad mokyklos nelankymas – savita ir svarbi ne tik pedagoginė, bet ir socialinė problema, su kuria susiduria įvairios valstybės. Tėvų atsakomybės už savo vaikus sumažėjimas, šeimų ekonominės problemos, tradicijų atsisakymas, televizijos ir interneto autoriteto išaugimas, nepakankama socialinių ir specializuotų prevencijos institucijų veikla, lėšų trūkumas vaikų užimtumo problemoms spręsti skatina nepilnamečius pasirinkti netinkamus elgesio modelius ar nusikalsti.

1.5. Mokyklos nelankymo pasekmių įžvalgos

Švietimo sistemos efektyvumas, ekonomistų nuomone, yra matuojamas santykiu tarp pradedančių ir baigusią mokslą mokinių skaičiaus, t.y. jei mokinių mokymasis yra susiejamas su mažiausiomis išlaidomis, išleidžiant didžiausią skaičių mokinių, turinčių pakankamą išsilavinimą, reikalingą visuomenei. Ugdymo(si) laiko pailgėjimas, mokiniui kartoiant kursą ar iškritus iš mokyklos, rodo, kad tokios šalies švietimo sistema nepakankamai efektyvi.

Todėl mokyklos nelankančių arba blogai besimokančių, dažnai praleidžiančių pamokas tolesnis mokymasis tampa nacionaline problema, nes jų ugdymą reglamentuojančiuose dokumentuose yra fiksuojamas vaikų mokymasis iki 16 metų. Nesprendžiant šios problemos, jos įtaka visuomenei vis didės. Mokslininkai, tyrinėjantis šią problemą, pažymi, kad anksti palikę mokyklą vaikai ateityje ne tik apsunkins savo socialinę ir ekonominę gerovę, bet pareikalaus papildomų valstybės subsidijų socialinėms, sveikatos apsaugos, įdarbinimo programoms remti, jeigu švietimo lėšos nebus laiku panaudotos minėtajai problemai spręsti.

Neturint gamtinių išteklių, suprantama, kad šalies ekonomikos konkurencingumas vis labiau priklausys nuo išsilavinimo ir kvalifikuotos darbo jėgos. Informacinė visuomenė ir naujų

technologijų diegimas kelia labai aukštus reikalavimus asmens išsilavinimui. O tai niekaip nesuderinama su mokyklos nelankymu.

Neturinčių profesijos asmenų nedarbas tampa svarbia visuomenės problema. Jaunų bedarbių išsimokslinimo ir profesinio pasirengimo lygis tampa viena iš bedarbystės priežastimi.

Paauglių ir jaunimo nusikalstamumo augimas bei narkomanijos ir alkoholizmo plitimas - tai labai realios ir pavojingos mokyklos nelankymo pasekmės, nes tai tiesiogiai susiję su užimtumu.

Todėl mokyklos nelankymas šiuo požiūriu labai reikšmingas. Apie tai kalbama įvairiose mokslinėse konferencijose. Nepilnamečius skatina nusikalsti didelė įtaka neigiamų socialinių procesų, gyvenimo lygio nuosmukis, auklėjimo institucijų (šeimos, mokyklos ir kt.) nepakankama veikla. Skurdas gali būti vienas iš faktorių, provokuojančių nepilnamečių nusikalstamumą, tačiau jis niekuomet nebus vienintelis ir lemiamas.

Jei šiandien neskirsime pakankamai dėmesio mokyklos nelankantiems vaikams bei paaugliams, po kelerių metų turėsime problemų, kurių sprendimui prireiks žymiai daugiau dėmesio ir lėšų.

Mokyklos nelankymas – tai išsilavinimo neįgijimas, vedantis į atsiribojimą nuo visuomenės, nes negavę tinkamo išsilavinimo žmonės nedalyvauja šalies gyvenime. Jau šiandien yra socialinės atskirties grupėms priklausančių asmenų. Neturėdami darbo, jie gyvena sąvartynų prieigose kartu su vaikais, kurie nelanko mokyklos. Be psichologinės reabilitacijos tokie vaikai nebus sugrąžinti į normalų visuomenės gyvenimą, nors valdžia ar labdaringos organizacijos ir surinktų juos į internatus (Šabajevaitė, 1999, p.151).

Reikia atkreipti dėmesį ir į tai, kad mokyklos nelankantys arba nereguliariai lankantys vaikai ne tik patys atsilieka nuo lankančiųjų, bet ir tokiu nedrausmingu savo elgesiu neigiamai įtakoja kitus mokinius. Tai dar viena labai svarbi priežastis, dėl kurios būtina susirūpinti mokyklos nelankančiais arba beveik nelankančiais vaikais ir surasti tinkamus būdus juos vėl sugrąžinti į klases. Svarbu ne tik sugrąžinti juos atgal į mokyklą, bet ir stengtis pažadinti jų norą siekti žinių ir įgyti išsilavinimą, o vėliau ir profesiją.

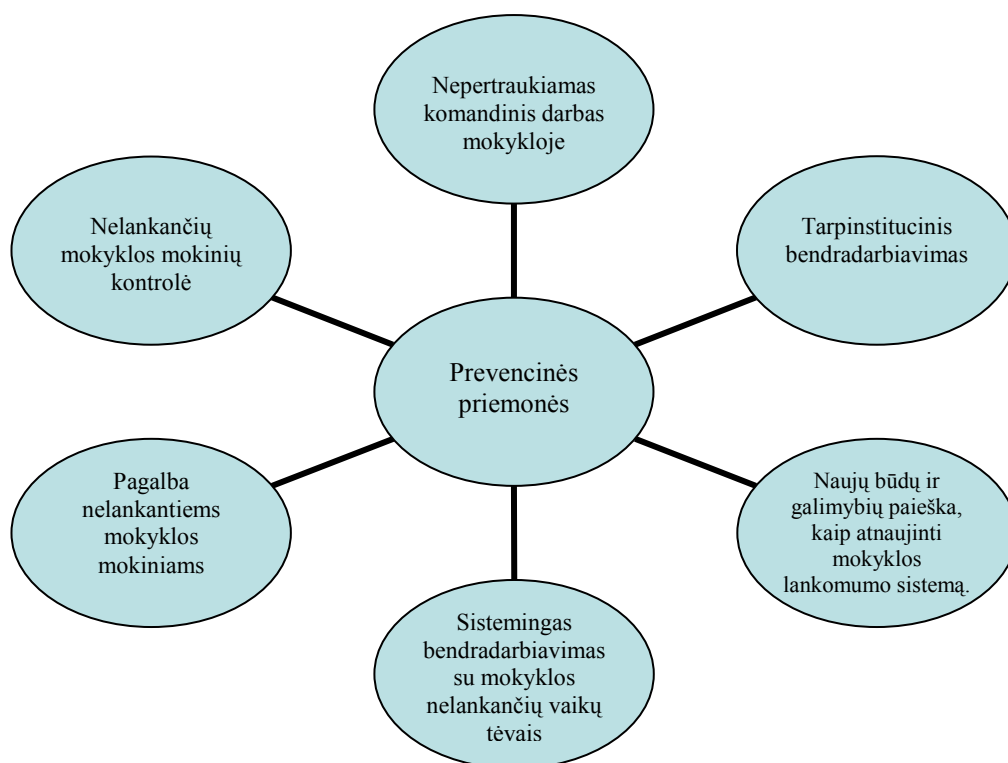
Apibendrinant skyrių, matome, kad vienas iš didžiausių pavojų šiandieniniame pasaulyje yra tai, kad žmonės "iškritę" iš švietimo sistemos, nedalyvauja šalies gyvenime. Kiekviena valstybė patiria didesnių ar mažesnių nuostolių, kai jos piliečiai nedalyvauja švietimo sistemoje: nėra lankę mokyklos; lankę mokyklą, bet "iškritę" iš jos; kartojo vienos ar kitos klasės kursą, negavo baigiamojo mokyklos dokumento (baigimo pažymėjimo ar brandos atestato) t.y. neturi išsilavinimo, būtino sėkmingai dalyvauti visuomenės gyvenime ir įsitraukti į darbo rinką. Didelė tikimybė, kad tokie švietimo sistemoje nedalyvavę asmenys gali patekti į socialinės atskirties grupes, kurios nulems tai, kad pilietis nebus sudėtinė "normalios" visuomenės dalis.

II. MOKYKLOS NELANKYMO PRIEŽASČIŲ SPRENDIMO BŪDAI

2.1. Mokyklos nelankymo prevencija

„Prevencija – išankstinis kelio užkirtimas, užbėgimas už akių įvykiams, prieštaraujantiems moralės ir teisės normoms, visuma“ (Jovaiša, 2007, p.231). Prevencija mokyklose – viena iš aktualiausių švietimo sistemos problemų, nes tai procesų visuma, ateinanti iš visuomenės radikalių permainų metu, apimanti daugybę faktorių, įtakojančių jauno žmogaus asmenybės ugdymą. Kaip teigė R. Prakapas (2001), „prevencija plačiąja prasme – tai skiepijimas vaikams normų, draudimų, ugdymas dorovinių nuostatų bei elgesio formų, kurios be išorinio pastiprinimo sulaiko vaiką nuo elgesio normų pažeidimų“. Prevencija - darbas privalomas ne tik tuomet, kai mokinių elgesys jau kelia problemas, o vykstantis tikslingai užkertant kelią neigiamoms apraiškoms. Įdiegiant prevencijos programas Lietuvos mokyklose, būtų galima remtis bendru Europos sąjungos modeliu, kurį sudaro konkrečios mokyklos poreikis ir prioritetai bei bendruomenės požiūris į pasirinktos prevencinės programos būtinumą. Dažniausiai visuomenėje išryškėjusios problemos verčia pasirinkti smurto, patyčių, narkomanijos ir žalingų įpročių, nusikalstamumo prevencines programas, rečiau psichologinio gerbūvio ar saugios aplinkos kūrimo programas.

1 pav. Mokyklos nelankymo prevencinių priemonių schema (parengta autoriaus).

Mokyklos nelankymas kaip ir mokymosi pasekmės, yra dažniausiai susiję su mokinio problemų supratimu ir jų sprendimu. Mokykloje mokiniai patiria įvairiausių sunkumų, kuriuos galima sujungti į šias grupes: stresas ir nerimas dėl mokyklos, mokymosi sunkumai ir mokymosi negalios, smurtas ir priekabiavimas, pamokų praleidinėjimas ir iškritimas iš mokyklos. Visi šie sunkumai vienaip ar kitaip yra susiejami tarpusavyje ir papildo vienas kitą. Analizuojant mokslinę literatūrą galima teigti, kad prevencinės priemonės šiuo atveju gali būti efektingos tik tuomet, kai sudaro visumą, kuri prasideda nuo *nepertaukiamo komandinio darbo* mokykloje (žr. 1 pav.).

2.2. Mokyklos nelankymo prevencinės priemonės

Komandinis darbas. Komandos turi daugiau galimybių išspręsti iškilusius sunkumus, renkant ir apdorojant informaciją. Kuo daugiau surenkama informacijos, tuo daugiau tikimybės, kad sprendimas bus atrastas greičiau. Reikia turėti omenyje, kad sprendimas gali būti ne vienas ir ne visada stereotipinis, tradiciškai ar įprastas. Tuomet reikia tikrinti, ar pastarasis nesikerta su organizacijos tikslais ir uždaviniais bei etikos normomis. „Gerai organizuotoje komandoje tarpusavyje susiję žmonės daro vienas kitam įtaką, nes siekia bendro tikslo. Efektyviai įgalina dirbti įvairių žmonių asmenybiniai bruožai, jų visuma sudaro prielaidas komandos nariams mokytis vienas iš kito, diskutuoti ir ieškoti bendro sprendimo“ (Stoner, Freeman, Gilbert, 2001, p. 489). Norint efektyviai išspręsti mokyklos nelankymo problemą rekomenduojama pasitelkti komandą, kurią sudarytų įvairių sričių specialistai: psichologai, socialiniai pedagogai, vaikų teisių apsaugos specialistai, nepilnamečių reikalų inspektoriai ir kt.

Komandinis darbas priklauso nuo mokyklos vadovo, jo vadovavimo stiliaus ir, apskritai, nuo požiūrio į komandinį darbą. Kaip vadovas sugeba galios dėka daryti įtaką kitiems, keisti žmonių elgseną ir pažiūras darbinės veiklos metu. Be abejonės, tai priklauso nuo asmenų, kuriems daroma įtaka, situacijos ir paties vadovo sugebėjimų. Todėl vadovai turi stengtis išlaikyti valdžios balansą, t.y. reikia turėti omeny, kad kai kuriose situacijose vadovas priklauso nuo savo pavaldinių, pavyzdžiui, informacijos, reikalingos sprendimui priimti, neformalūs kontaktai su pavaldiniais, dirbančiais kituose padaliniuose, kurių parama reikalinga vadovui ir t.t. (Šalčius, 2009, p. 109). Taigi, mokyklos lankomumo problemos sprendimui tinkamas galimybes sudaro gerai organizuota komanda ir vadovo organizavimo funkcijos samprata. Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad komanda, sudaryta remiantis kiekvienos mokyklos vidaus taisyklių ir susitarimo pagrindu, turėtų remtis savanoriškumo principu, formuoti ilgalaikius tikslus ir realizuoti juos procese, ieškant vis naujų sprendimo būdų. Komanda turi būti aktyvi,

dinamiška ir iniciatyvi, padėti institucijos vadovui ieškoti prevencinių priemonių ir jų efektyvaus įgyvendinimo būdų.

Aktyvus tarpinstitucinis bendradarbiavimas. Šiuo metu - tai silpnoji grandis. Kiekviena institucija, priklausomai nuo statuso visuomenėje, užsiima jai skirta veikla, nederina jos su mokykla. Tam, kad išvengti fragmentiškos veiklos ir nesuderinamumo, užtikrinti savitarpio supratimą ir pagalbą, mokyklos vadovas turi užtikrinti komandai palankias sąlygas bendradarbiavimui užmegzti ir palaikyti. „Tarpinstitucinio bendradarbiavimo sėkmę užtikrina tiksliai apibrėžtos bendradarbiaujančių organizacijų veikimo ribos, tik joms būdingų vaidmenų žinojimas ir atlikimas (Vaiko teisių apsaugos tarnybos, policijos, psichikos sveikatos bei priklausomybės centrų, seniūnijos, pedagoginės psichologinės tarnybos, nevyriausybių organizacijų atstovų atsakomybės sritys prevencinės darbo grupės, pateiktos analizuojant tarpinstitucinės prevencinės darbo grupės narių atsakomybę). Taip pat vienos žinybos turi gerai išmanyti kitų žinybų veiklą“ (Furnissas, 2002, p. 94-97). Šios minimos institucijos yra sukurtos spręsti vienas ar kitas vaikų problemas. Bendradarbiaujant šioms institucijoms, reikėtų atkreipti dėmesį į partnerystės naudingumą ir laiko sąnaudas jai palaikyti, humaniškumo principus, bendradarbiavimo parametrus. Labai svarbu išsakyti konfliktuojančius interesus, numatyti išteklius bei reikalingą finansinę paramą, laikytis lygiaverčio bendradarbiavimo (Merfeldaitė, Railienė, 2007, p.14).

Bendradarbiavimas su šeima. Ypatingai svarbi priemonė, papildanti prevencinių priemonių visumą – tai sistemingas bendradarbiavimas su mokyklos nelankančių mokinių tėvais ar globėjais. Įvertinat šiuolaikinės visuomenės požiūrį į mokyklą ir tėvų pasyvumą, tai viena sunkiausių priemonių, kurias galima būtų įgyvendinti mokykloje.

Mokyklos bendruomenės kūrimas – labai sudėtingas ir ilgas procesas. Išskirtinis vaidmuo šiame procese priklauso tėvams, kurie turi jaustis lygiaverčiais mokyklinio gyvenimo nariais. Šeima ir mokykla yra dvi svarbiausios auklėjimo institucijos. Tėvai – pirmasis sunkumų įveikimo, bendradarbiavimo, viskuo dalijimosi pavyzdys vaikui. Jam atėjus į mokyklą, į jo socializacijos procesą įsitraukia ir mokytojai. Mokyklą ir šeimą jungia tas pats ugdymo objektas – vaikas, todėl mokyklos ir šeimos bendradarbiavimo svarba pabrėžiama visuose mokyklai skirtuose dokumentuose, metodiniuose leidiniuose.

Tėvų ir mokyklos ryšiai grindžiami pasitikėjimu. R. Dovydaitienė (2002) nurodo, kad veiksmingas bendravimas ir bendradarbiavimas sukuria abipusį pasitikėjimą, kad, skatindami tėvus dalyvauti mokyklos gyvenime, mokytojai turi aktyviai ir atkakliai siekti lankstaus ir teigiamo ryšio su tėvais. Mokytojai privalo suprasti, kad tėvai yra neatsiejama mokymo proceso dalis, ir skatinti juos dalyvauti. Tai itin svarbu, nes: sutvirtina šeimos ir mokyklos bendradarbiavimą; rodo, kad mokytojai ir mokykla iš tikrųjų rūpinasi vaikais; skatina nuolat

bendrauti; sudaro sąlygas tęsti mokymą namie; padeda mokytojui supažindinti tėvus su ugdymo planavimu.

Siekiant bendradarbiauti su mokinių tėvais reikia:

- aptarti su tėvais bendrą tikslą ir siekiamo rezultata;
- įtraukti tėvus į mokyklos veiklos planavimą, organizavimą ir vertinimą;
- skleisti informaciją apie mokykloje vykstančius procesus;
- formuoti tėvams teigiamą mokyklos įvaizdį.

Profesorė M. Lukšienė (2000) teigia, kad mokyklą sudaro mokiniai, pedagogai, o tėvai dažnai tėra priedėlis, kuris dalyvauja buitiniame mokyklos gyvenime ir informuojamas apie vaikų mokymąsi. Tėvų santykis su mokykla turėtų keistis. Tai viena iš švietimo reformos sąlygų. Tėvai yra ta visuomenės dalis, kuri labiausiai suinteresuota ir savaime jautriausiai galinti atsiliepti į numatomą kaitą, tačiau tai pasiekama, kai tėvai supažindinami su įvairiomis ne tik tiesiogiai su jų vaikais susijusiomis problemomis.

Šeimos ir mokyklos bendradarbiavimo būtinybę akcentavo R.Civinskas (2006), teigdamas, kad „organizuojamos paramos vaikui mechanizmas neveikia dėl to, kad neveikia tėvų ir mokyklos bendradarbiavimo mechanizmas. Tėvų įtraukimas ir savanoriškas dalyvavimas socialinės pedagoginės pagalbos organizavime yra vienas iš pagrindinių pagalbos efektyvinimo kriterijų“ (Indrašienė, Suboč, 2008). Tose mokyklose, kuriose į ugdymo procesą įtraukiami tėvai, mokiniai pasiekia geresnių mokymosi rezultatų, mokinių elgesys tampa socialesnis ir pagerėja mokyklos lankomumas (Sattes, 1985).

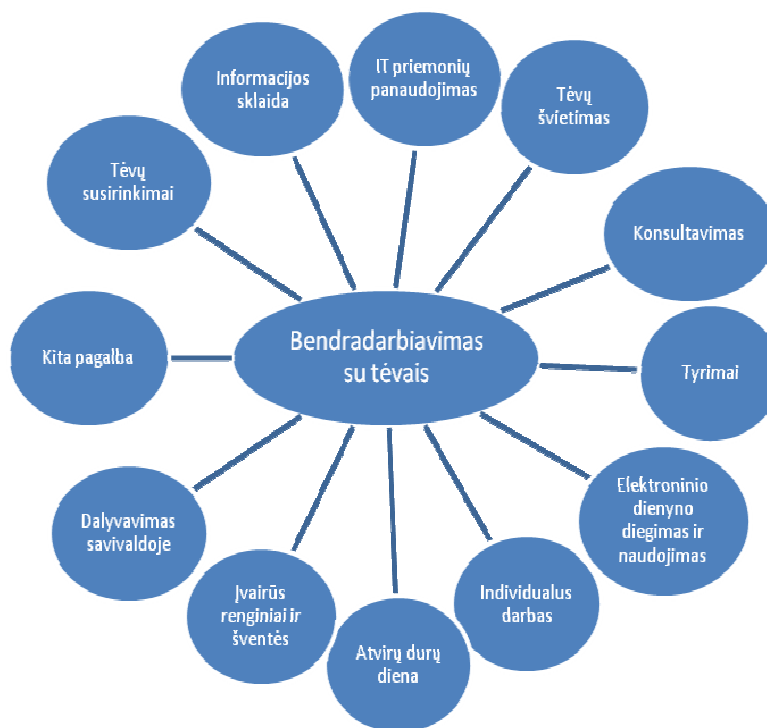
Mokyklos vadovams, mokytojams vertėtų pagalvoti, kaip skleisti tėvams informaciją apie mokyklą ir joje vykstančius procesus, įtraukti tėvus į mokyklos veiklos planavimą.

Bendradarbiavimo formų pasirinkimą lemia ugdymo proceso nuostatos, visuomenės požiūris į mokyklą, konkretūs mokinių tėvų poreikiai, tradicijos, prioritetai.

Apibendrinant metodinę literatūrą galima pateikti sekančią bendradarbiavimo formą su tėvais (žr. 2 pav.).

Būtina įvertinti tai, kad bendradarbiavimą su tėvais pradėti, kuomet jų vaikai jau blogai arba iš viso nelanko mokyklos, nėra prasmės. Bendradarbiavimo ryšiai mokyklos bendruomenėje turi būti užmezgami ir stiprinami nepertraukiamame procese, pasinaudojant visomis galimybėmis, kurias tuo metu turi mokykla: visuotiniai susirinkimai, kuriuose pristatoma mokyklos veikla ir konkrečių mokinių pasiekimai, atvirų durų dienos, kurių metu tėvai turi galimybę individualiems pokalbiams ir individualių problemų sprendimui, bendri renginiai, koncertai ir pan. Klasės vadovo veikla turi užtikrinti nepertraukiamą ryšį su klasės mokinių tėvais: susirinkimai, susitikimai, individualūs pokalbiai, laiškai ir, žinoma, ryšys, palaikomas šiuolaikinėmis IT priemonėmis. Tai reikalauja papildomų laiko sąnaudų, tačiau, prevenciniame

processe tai neišvengiama, nes laiko sąnaudos ir pastangos, sprendžiant jau susiformavusią problemą yra kur kas didesnės.

2 pav. **Bendradarbiavimas su tėvais formos** (parengta autoriaus).

R. Dobranskienė (2002) pateikia pasiūlymų, kaip stiprinti mokyklos ir šeimos bendradarbiavimą:

- 1) įvertinti jau esamus ryšius tarp mokyklos ir tėvų;
- 2) registruoti ir įvertinti visus neformalius susitikimus bei pokalbius su tėvais, kad būtų nustatyta, ar mokykla yra atvira visiems tėvams;
- 3) įtraukti tėvus į drausmės problemų sprendimą;
- 4) skatinti įvairų mokyklos ir tėvų bendradarbiavimą;
- 5) ugdyti ir lavinti mokytojų bendradarbiavimo su tėvais bei problemø sprendim įgūdžius.

6) žinoti savo profesinės kompetencijos ribas.

B. Everard, G. Morris (1997) rašo, kad vadovai turi puoselėti geranoriškus santykius su mokinių tėvais. Tėvams ir mokytojams daug lengviau kartu negu atskirai spręsti įvairias problemas. Tėvų nuostatos daro didelę įtaką jų vaikų pažangai, todėl mokyklos, kurios imasi šviesti tėvus, praturtina ir savąją ugdymo patirtį. Be to, tėvai turi nepanaudotų galimybių bei

geros valios, ir, kaip leidžia manyti daugelis tyrimų, norėtų labiau įsitraukti į mokyklos gyvenimą.

Mokyklos ir šeimos bendradarbiavimas turi būti grindžiamas: bendro tikslo nustatymu; pilietiniu-humanistiniu ir socialiniu ugdymu; viešumu, atvirumu ir savitarpio pasitikėjimu, savitarpio pagalba, autoriteto palaikymu; ugdytinių įtraukimu į įvairią socialinę ir asmeniškai reikšmingą veiklą; gero psichologinio klimato kūrimu, auklėjamojo proceso optimizavimu.

Tėvai taip pat turėtų aktyviai dalyvauti mokyklos gyvenime: domėtis ugdymo proceso organizavimu, dalyvauti planuojant ugdomąją veiklą, sudarant mokyklos mokymo turinį; padėti organizuoti popamokinę veiklą; remti mokyklą moraliai ir materialiai; reikalauti iš pedagogų profesionalaus pasirengimo.

K. Miškinis (2003) teigia, kad bendravimas su tėvais yra svarbus mokyklos vadovo darbo baras. Siekdamas, kad mokyklos pedagogai palaikytų glaudų ryšį su tėvais, vadovas ne tik daro poveikį mokyklos mokiniams per šeimą, bet veikia ir pačius tėvus: formuoja teisingą jų požiūrį į mokyklos veiklą, išsiugdo pagalbininkų, padedančių spręsti įvairius mokyklos uždavinius. Formuodamas mokyklos mokytojų kolektyvo santykius su tėvais, vadovas vaidina labai svarbų vaidmenį.

Taigi, prevencinės darbo grupės, kurios dirba mokyklose jau ne vienerius metus, turi pasirūpinti sėkmingu tėvų įtraukimu į mokyklos visuomenės gyvenimą tam, kad užtikrinti savalaikį bendradarbiavimą, sprendžiant mokyklos nelankančių mokinių problemas. Tačiau reikia atkreipti dėmesį į konkrečius niuansus, kurie iš tiesų galėtų suaktyvinti tėvų įtraukimo į mokyklos bendruomenės gyvenimą. Pirmiausiai labai svarbu pažinti individualius šeimos skirtumus ir bendrumus. Bendradarbiavimo santykius su tėvais kurti, pasitelkiant gerus komunikacinius įgūdžius. Verta apmąstyti ir įvertinti, kokiais būdais tėvai gali būti kviečiami bendradarbiavimui. Būtinai individualizuoti darbą su šeima ir nuolat vertinti bendradarbiavimo santykius (Ališauskienė, 2005).

Socialinė – pedagoginė pagalba. Ugdymo turinys mokyklose įgyvendinamas ir mokymosi problemos sprendžiamos, suteikiant mokiniui socialinę – pedagoginę pagalbą. Pagalba mokiniui turi būti kompleksinė, apimanti visos mokyklos bendruomenės, įvairių specialistų bei socialinių partnerių pastangas, nukreiptas į vieningos pagalbos strategijos įgyvendinimą, todėl kiekviena ugdymo institucija turi surasti priemones ir būdus, kaip mobilizuoti organizacijos narių energiją ir jų gabumus tam, kad būtų pasiektas pagrindinis tikslas – užtikrinti mokymo ir mokymosi sąlygas, įgalinčios įgyti kompetencijų ir gebėjimų spręsti problemas bei priimti sprendimus (Merfeldaitė, 2007. p.62).

Nustačius individualius veiksnius, lemiančius mokyklos nelankymą, ir mokymo proceso problemas, galima siūlyti pagalbą mokiniui, ruošiant ir sprendžiant namų darbus, mokantis

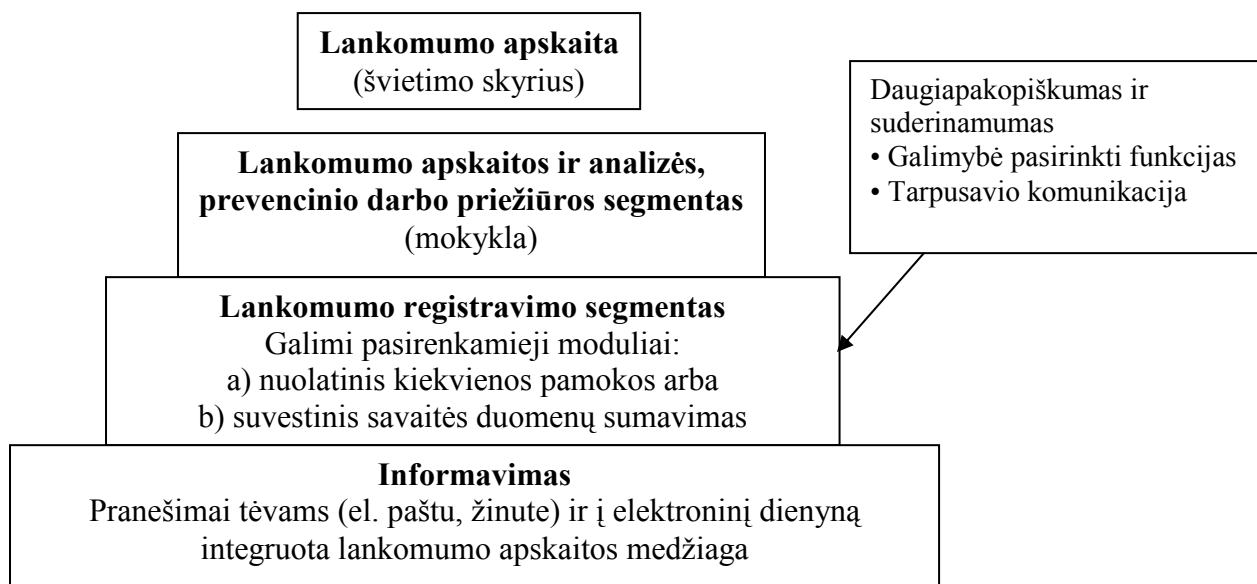
sunkesnių disciplinų. Aišku, mokykla negali iš mokinio perimti atsakomybės už savarankišką mokymąsi. Tačiau, jei nustatoma, kad tai lemia mokyklos nelankymą, dalinė pagalba būtų veiksminga. Tai sustiprintų individualų mokytojo ir mokinio ryšį, padėtų išspręsti mokymo komunikacijos klausimus, susijusius su autokratišku mokymo stiliumi, neadekvačia kritika, dėmesio atskiroms mokinių grupėms trūkumu (Civinskas ir kt. 2006).

Mokslinėje pedagoginės psichologijos literatūroje nurodoma, kad pedagoginė pagalba vaikui dažniausiai pasireiškia ir per jo teisių į mokymąsi įgyvendinimą ir drauge saugumo mokykloje užtikrinimą šalinant priežastis, dėl kurių vaikas negali (arba vengia) lankyti mokyklos (Jacikevičienė, Rupšienė, Liseckienė, 2006). Vienas iš vaiko mokyklinės socializacijos sėkmę lemiančių veiksnių yra mokytojų sąveikos su vaikais stilius, jų požiūris į vaikus bei požiūris į savo profesiją (Ruškus, 2000). Vykstant sėkmingai auklėjamajai veiklai vaikai susiformuoja tvirtas pagrindines vertybines orientacijas.

Gavęs savalaikę ir tinkamą pagalbą, mokinys patirs sėkmę ir lankomumo problemos bei iškritimo iš mokyklos grėsmė atitinkamai sumažės. Tam, kad užtikrinti savalaikę socialinę – pedagoginę pagalbą vaikui, negalima laukti besiformuojančios mokyklos nelankymo problemos. Atkreipus dėmesį į vaiko sunkumus, ir palaikant ryšį su jo šeima, mokykla gali siūlyti pagalbos kompleksą. Tačiau yra atveju, kuomet vaiku šeima nesirūpina, todėl labai svarbus pedagogų savalaikis dėmesys: stebėjimas, pagalbos paieška, sąlygų sudarymas ir t.t. Be to, kiekvienas mokinys turi būti informuotas, kur ir kokią pagalbą jis gali gauti mokykloje (Dereškevičius ir kt. 2000).

Kontrolė. Nelankančių mokyklos mokinių kontrolė – nemažiau svarbi prevencinė priemonė. Kiekviena mokykla turi „mokyklos lygio“ moksleivių lankomumo politiką. Atitinkamai suformuota mokinių lankomumo registracijos, stebėsenos ir kontrolės sistema, savitai organizuojamas mokyklos nelankymo problemos sprendimo procesas, bendradarbiaujama tarp mokyklų ir specialiųjų tarnybų. Palankias sąlygas nelankyti mokyklos dažnai sukuria netinkamas mokinių registravimas ir kontrolė. Teorinėse mokyklos nelankymo studijose atkreipiamas dėmesys į tai, kad kontrolė turėtų būti visuotinė – apimanti ne tik registracinį, bet ir vadinamąjį poregistracinį lankomumo žymėjimą. Šiuo metu siūloma registravimą iš klasės lygmens perkelti į mokyklos lygmenį, t. y. informaciją kaupiti, analizuoti, skleisti centralizuotai. Svarbiausia, kad mokyklos lankomumo registrai gali būti susieti su rizikos vaikų ir bendra nuolatine mokyklos lankomumo stebėseną (Stake, Walton, 1999, p. 75–78). Registravimas ir kontrolė turėtų būti ne šiaip procesas, o priemonė lankomumo problemai spręsti. Mokinių kontrolei ir registravimui turėtų būti būdingas veiksmingumas, universalumas, prieinamumas ir, žinoma, visas procesas orientuotas į problemų sprendimą.

3 paveiksle pavaizduoti lankomumo registru, apskaitos ir analizės sistemos segmentai rodo, kad sistema turi būti sudaryta iš atskirų dalių, kurioms priskirtinos registravimo, informavimo, apskaitos, analizės ir stebėsenos bei prevencinių sprendimų funkcijos. (Lankomumo problemų prevencija mokykloje 2008, p. 78).

3 pav. **Lankomumo registru, apskaitos ir analizės sistemos segmentai** (Lankomumo problemų prevencija mokykloje 2008)

Nauji būdai ir galimybės. Prevencinio darbo, užtikrinančio mokyklos lankomumo gerėjimą, lemia naujų būdų ir galimybių paieška. Prie tokių galima priskirti mokinių įtraukimą į prevencinę veiklą. Mokinių dalyvavimas savivaldos institucijų veikloje, skatina mokinių aktyvumą, demokratišką bendradarbiavimą, jų indėlį, kuriant mokyklos santarvės mikroklimatą. Mokinys, organizuojantis renginius, dalyvaujantis neformalaus ugdymo procese, turi autoritetą bendraamžių tarpe, todėl iš jų galima tikėtis ne tik bendradarbiavimo, bet ir efektingos pagalbos (Lankomumo problemų prevencija mokykloje 2008, p.74).

Apibendrinant šį skyrių matome, kad mokyklos naudojami jau žinomomis ir praktikoje taikomomis prevencinėmis priemonėmis: komandos kūrimas prevencinei veiklai įgyvendinti ir mokyklos nelankymo problemai spręsti, bendradarbiavimas su tėvais arba globėjais, socialinės – pedagoginės pagalbos teikimas, mokinių lankomumo kontrolė, mokyklos klimato kūrimas, mokinių savivaldos organizavimas, tarpinstitucinis bendradarbiavimas ir t.t. Tačiau tos priemonės nėra pakankamai efektingos dėl sistemiškumo ir kompleksiško trūkumo. Kitaip tariant, jos naudojamos dažniausiai fragmentiškai, įvardijant įvairiausių tikslus, nesiekiant bendro proceso apjungimo. Be to, prevencinių priemonių sąrašas yra labai platus, todėl jas reikėtų atsirinkti, priklausomai nuo to, kokios politikos ir strategijos laikosi mokykla ir kokia yra vyraujanti mokyklos nelankymo forma.

III. MOKYKLOS NELANKYMO PRIEŽASČIŲ IR ŠIOS PROBLEMOS SPRENDIMO BŪDŲ TYRIMAS

3.1. Tyrimo metodika ir organizavimas

Šis tyrimas atliekamas, siekiant išsiaiškinti 8, 9 ir 10 klasių mokinių mokyklos nelankymo priežastis ir šios problemos sprendimo būdus. Siekiant gauti kuo objektyvesnius tyrimo rezultatus, buvo sudaryti klausimynai atskiroms respondentų grupėms: mokyklos nelankantiems arba blogai lankantiems mokiniams, mokytojams ir tėvams.

Tyrimo tikslas. Atskleisti vyraujančias mokyklos nelankymo priežastis ir pateikti egzistuojančius problemos sprendimo būdus bendrojo lavinimo mokyklose.

Tyrimo tikslui įgyvendinti išskelti šie **uždaviniai**:

1. Parengti tris diagnostinius instrumentus: klausimynas mokiniams (1 PRIEDAS), klausimynas tėvams (2 PRIEDAS), klausimynas mokytojas (3 PRIEDAS).
2. Išanalizuoti mokinių, tėvų ir mokytojų požiūrį į mokyklos nelankymo problemą.
3. Pateikti siūlymus mokyklos nelankymo sprendimo klausimais.

Tyrimo metodai:

- *Mokslinės literatūros analizė* taikyta, siekiant apibrėžti tyrimo sampratą bei metodus.
- *Turinio analizė* taikyta sudarant anketos klausimyną. Sudarant klausimyną remtasi L.Kibickiene, D. Tureikyte, R.Civinsku, G. Kvietkienė, L.Rupšiene, V. Targamadze, A. Šalčius ir kt.
- *Anketinės apklausos metodas* pasirinktas dėl keleto priežasčių: tai tinkamas metodas norint greitai gauti reikiamą informaciją iš žinomos tyrimo subjektų grupės, jis pasižymi mažiausiomis laiko ir finansų sąnaudomis, yra bene plačiausiai paplitęs tyrimo metodas socialiniuose moksluose.

Anketinės apklausos klausimyną sudaro trys dalys:

- 1) atviro tipo klausimai, į kuriuos atsakius galima apibūdinti ir įvertinti, respondentų nuomonę, svarbiais mokyklos nelankymo aspektais;
  - 2) uždaro tipo klausimai, kurių teiginiai skirti respondentų būdingoms nuostatomis sąlygojančioms jų elgseną nustatyti;
  - 3) demografinio tipo klausimai, skirti respondentams apibūdinti.
- *Statistinis metodas* taikyti duomenų apdorojimo procese: aprašomoji analizė, koreliacinė analizė. Tyrimo duomenims statistiškai apdoroti pasitelkta SPSS programinė įranga.

Tyrimo etapai:

Pirmas etapas. Išnagrinėta mokslinė literatūra susijusi su mokyklos nelankymo problema ir būdais kaip ją spręsti. Parengtos anketos mokiniams, mokytojams ir tėvams (žr. 1, 2, 3 PRIEDAS).

Antras etapas. Buvo vykdoma anketinė apklausa. Apklausti Klaipėdos X pagrindinės, X vidurinės, X gimnazijos, X jaunimo 8, 9 ir 10 klasių mokiniai, mokytojai ir tėvai.

Trečias etapas. Atlikta duomenų analizė. Analizuojamos mokyklos nelankymo priežastys ir šios problemos sprendimo būdai.

Ketvirtas etapas. Rašomos išvados ir siūlomos rekomendacijos.

Tyrimo imtis:

Tyrimo dalyvavo 180 mokinių, 45 mokytojai, 50 tėvų iš Klaipėdos miesto 1 pagrindinės mokyklos, 1 gimnazijos, 1 vidurinės mokyklos ir 1 jaunimo mokyklos. Buvo apklausti 8, 9 ir 10 klasių mokiniai.

3.2. Tyrimo rezultatai ir jų interpretavimas

3.2.1. Mokinių požiūris į mokyklos nelankymo priežastis ir šios problemos sprendimo būdus rezultatų interpretacija

Šio tyrimo etapo tikslas – išsiaiškinti mokinių požiūrį į mokyklos nelankymo problemą. Tikslui įgyvendinti buvo parengtas klausimynas. Klausimynas mišrus, anoniminis, daugelis klausimų atsakymų reikėjo argumentuoti, pateikti savo nuomonę. Tyrimo dalyvavo pagrindinės mokyklos, gimnazijos, vidurinės mokyklos ir jaunimo mokyklos mokiniai. Duomenys apdoroti SPSS (Statistical Package for the Social Sciences). Išryškinant atskirų amžiaus grupių mokinių požiūrį į mokyklos nelankymo problemą, atlikta koreliacija atskirais klausimais.

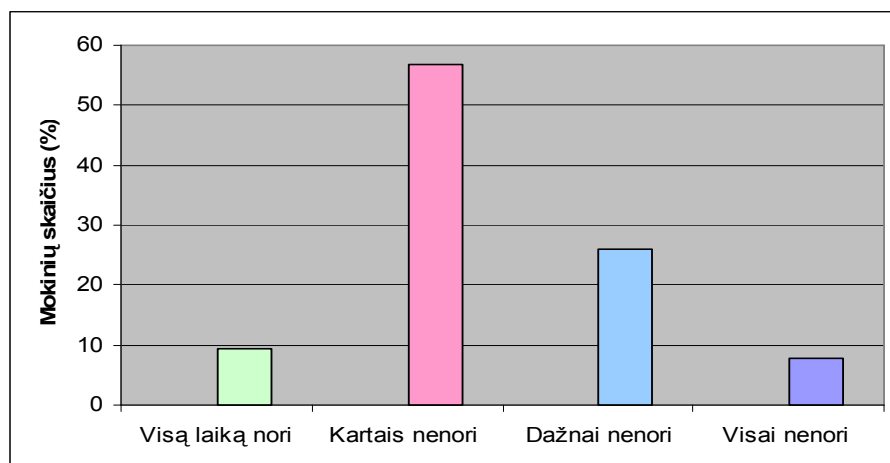
Tyrimo dalyvavusių mokinių pasiskirstymas pagal klases pateiktas 2 lentelėje. Daugiausia tyrime dalyvavo 10 klasės mokinių – 36,7%. Respondentų pasiskirstymas pagal lytį pateiktas 4 priede.

2 lentelė

Mokinių pasiskirstymas pagal klases (N=180)

	N	%
8 klasė	55	30,6
9 klasė	59	32,8
10 klasė	66	36,7

57 proc. mokinių vertindami savo nuostatas mokymosi atžvilgiu, teigia, kad nenori mokytis kartais, 9,4 proc. teigia, kad visą laiką nori mokytis. Vadinasi, 66,1 % nelankančių arba blogai lankančių mokyklą, mokyklos nelanko ne dėl susiformavusių nuostatų į mokymąsi. Todėl galima teigti, kad daugumos tyrime dalyvavusių mokinių asmenybėje glūdi vidinis mokymosi poreikis, noras pažinti, tobulinti save, atskleisti savo potencines galias, realizuoti save asmeniniame gyvenime (žr. 4 pav.).

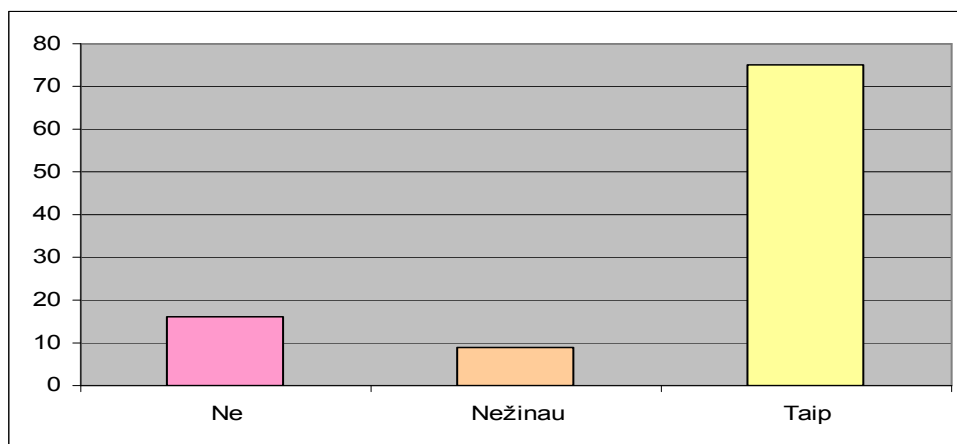

4 pav. **Mokinių nuostata į mokymąsi (N=180)**

Mokyklos nelankymą nulemia ir mokymosi sėkmė. Tyrimo rezultatai rodo, kad vidutiniškai mokosi 50% respondentų, blogai mokosi arba visiškai nesimoko 18,3% apklaustų mokinių. Mokyklos nelankymas – tai išsilavinimo neįgijimas, vedantis į atsiribojimą nuo visuomenės, nes negavę tinkamo išsilavinimo žmogus nedalyvauja šalies gyvenime (žr. 4 PRIEDAS).

Mokiniai, blogai lankantys mokyklą arba „išskritę“ iš švietimo sistemos, negali gauti įstatymų nustatyta tvarka išduoto dokumento, patvirtinančio asmens mokymosi rezultatus, todėl toks asmuo negali sėkmingai įsiliesti į darbo rinką. Neišsilavinusiam žmogui yra sunkiau dalyvauti visuomeniniame gyvenime. Iškyla tikimybė būti atstumtam, kas sąlygoja psichologines asmens problemas, socialinį ir finansinį nesaugumą. Todėl kiekvienos šalies švietimo sistemos tikslas yra siekti, kad jos visuomenės nariai būtų išsilavinę – įgytų asmens tam tikro lygio brandą liudijančią kompetenciją, žinias, įgūdžius, gebėjimus ir vertybines nuostatas.

75% mokyklos nelankančių arba blogai lankančių mokinių bėga iš pamokų; 8,9% - nežino ar yra bėgę ar ne. Galbūt sąmoningu išėjimu iš pamokų šie mokiniai nelaiko pabėgimu. Šis tyrimo rezultatas rodo, kad bėgimas iš pamokų formuoja mokyklos nelankymo nuostatas (žr. 6 pav.).

6 pav. Pabėgimai iš pamokų (N=180)

Į klausimą ar už pamokų nelankymą mokykloje, respondentai, jaučiasi nubausti 53,9 % apklaustųjų atsakė, kad jaučiasi nubausti, 35 % - nežino, ar buvo bausti, ar ne (žr. 4 PRIEDAS).

Kaip rodo tyrimo rezultatai pusė mokinių jaučiasi nubausti už pamokų nelankymą, todėl galima teigti, kad šeimos nariai nepitaria vaiko elgesiui ir bando spręsti susidariusią situaciją, tačiau 35 proc. vaikų teigia, kad nežino ar jie buvo bausti, ar ne, todėl galima teigti, jog požiūris į mokyklos nelankymą yra neadekvatus, tai yra vaikai stokoja šeimos dėmesio, paramos, pagalbos ir kontrolės.

Atsakydami į klausimą apie mokykloje vyraujančias bausmes ir jų taikymą 29,5% mokinių pasisako, jog viena iš bausmių yra pranešimas tėvams. 23,9% - bausmė bendrauti su mokyklos socialine pedagoge, tik 12,2% jaučiasi nubausti prevencinės komisijos svarstyme, 9,4% - svarstymas vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros komisijoje (žr. 3 lentelė). Atsakymo rezultatai rodo, kad atlygis už netinkamą mokinių elgesį (pamokų praleidinėjimą ar mokyklos nelankymą) yra neapgalvotas, netinkamas arba naudojamas nekompleksiškai. Labai neramina tai, kad 23,9 % respondentų bendravimą mokyklos socialinę darbuotoją vertina kaip bausmę, o ne kaip pagalbą.

3 lentelė

Bausmių rūšys (N=180)

Teiginys	Labai retai (%)	Retai (%)	Dažnai (%)	Labai dažnai (%)	Visada (%)
1. Praneša tėvams	43,3	27,2	22,8	5,0	1,7
2. Bendravo su socialiniu pedagogu	55,6	20,6	15,0	6,1	2,8
3. Svarstė prevencinės darbo grupės posėdyje	65,0	22,8	8,9	2,2	1,1
4. Svarstė vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros komisijoje	72,8	17,8	6,1	1,1	2,2
5. Kita	neatsakė				

Analizuojant tyrimo metu gautus duomenis, buvo siekiama išsiaiškinti, ar skiriasi mokinių, kurie mokosi 8, 9, 10 klasėse požiūriai į tai, ar pranešimas tėvams yra bauda už pamokų nelankymą mokykloje? Gauti duomenys rodo, kad didžioji dalis 8 klasių mokinių (16,1 proc.) ir 9 klasių mokinių (17,2 proc.) teigė, kad labai retai jie yra baudžiami už mokyklos nelankymą, pranešant tėvams.

Analizuojant šį klausimą aptiktos koreliacijos, tarp mokinių pasiskirstymo pagal klases ir bausmių rūšių (žr. 7 PRIEDAS).

Buvo nustatyti statistiškai reikšmingi požiūrių skirtumai ($\chi^2=16,076$, $df=8$, $p=0,041$). Moksleiviai, kurie mokosi 10 klasėje, labiau pritaria nuomonei, kad yra baudžiami už mokyklos nelankymą, pranešant jų tėvams (žr. 7 PRIEDAS).

Gauti tyrimo duomenys rodo, kad bausmių vykdymas, nepadeda mažinti nelankančiųjų skaičiaus. Galima teigti, kad didesnę dėmesį, kaip rekomenduoja mokslininkai, reikėtų skirti ankstyvajai prevencijai ir jos tobulinimui mažinant mokyklos nelankančių arba blogai lankančių mokinių skaičių.

Vertinant mokyklos nelankymo priežastis, mokiniai visiškai nesutinka arba nesutinka, kad tai galėtų būti antramečiavimas (81,7%), negalia (81,7%), sunki materialinė padėtis (78,9%), patyčios iš mokytojų (71,1%), elgesio problemos (68,3%), patyčios iš mokinių (65,6%), konfliktai su mokytojais (57,8%), konfliktai su bendraamžiais (55,5%). Pagrindinėmis mokyklos nelankymo priežastimis respondentai laiko *tingėjimą, nenorą mokytis, mokymosi sunkumus* (žr. 4 lentelę).

Apibendrinant tyrimo metu gautus duomenis, buvo siekiama išsiaiškinti, ar skiriasi mokinių, kurie mokosi 8, 9, 10 klasėse požiūriai į tai, ar jiems konfliktai su mokytojais yra pagrindinė mokyklos nelankymo priežastis. Gauti duomenys rodo, kad didžioji dalis 8 klasių mokinių (16,6 proc.) ir 9 klasių mokinių (20,5 proc.) teigė, kad nesutinka su tuo, jog konfliktai su mokytojais yra pagrindinė mokyklos nelankymo priežastis. 12,2 proc. mokinių, kurie mokosi 10 klasėje sutinka, jog konfliktai su mokytojais yra pagrindinė mokyklos nelankymo priežastis (žr. 7 PRIEDAS).

Analizuojant šį klausimą aptiktos koreliacijos, tarp mokinių pasiskirstymo pagal klases ir pamokų praleidimo priežasčių pateiktos 7 priede.

Pamokų praleidinėjimo priežastys (N=180)

Teiginys	Visiškai nesutinku (%)	Nesutinku (%)	Nei nesutinku, nei sutinku (%)	Sutinku (%)	Visiškai sutinku (%)
1. Neturiu noro mokytis	18,3	28,9	31,7	17,8	3,3
2. Konfliktuoju su mokytojais	11,1	46,7	20,6	18,3	3,3
3. Konfliktuoju su bendraamžiais	13,3	42,2	23,9	15,6	5,0
4. Turiu elgesio problemų	21,1	47,2	20,0	8,9	2,8
5. Tingiu	15,0	29,4	32,8	16,7	6,1
6. Per sunku mokytis	14,4	31,7	33,9	15,0	5,0
7. Patiriu patyčias iš mokinių	22,8	43,9	23,9	6,1	3,3
8. Patiriu patyčias iš mokytojų	25,0	46,1	17,2	8,3	3,3
9. Sunki materialinė padėtis	26,7	52,2	16,7	2,2	2,2
10. Turiu negalią	27,8	53,9	15,0	2,8	0,6
11. Tolimas atstumas iki mokyklos	21,7	43,9	14,4	13,9	6,1
12. Pasilikau antrus metus	31,7	50,0	10,0	5,0	3,3
13. Kita	neatsakė				

Buvo nustatyti statistiškai reikšmingi požiūrių skirtumai ($\chi^2 = 30,035$, $df=8$, $p = 0,000$). Kadangi 10 klasės grupėje yra didesnės atsakymų reikšmės, tai galima daryti išvadą, kad mokiniai, kurie mokosi 10 klasėje, labiau pritaria nuomonei, kad konfliktai su mokytojais yra pagrindinė mokyklos nelankymo priežastis.

Buvo nustatyti statistiškai reikšmingi požiūrių skirtumai ($\chi^2 = 24,310$, $df=8$, $p = 0,002$). Kadangi 9 klasės grupėje yra didesnės atsakymų reikšmės, tai galima daryti išvadą, kad mokiniai, kurie mokosi 9 klasėje, labiau pritaria nuomonei, kad jie yra ramaus būdo ir neimpulsyvūs.

Buvo nustatyti statistiškai reikšmingi požiūrių skirtumai ($\chi^2 = 18,323$, $df=8$, $p = 0,019$). Kadangi 9 klasės grupėje yra didesnės atsakymų reikšmės, tai galima daryti išvadą, kad mokiniai, kurie mokosi 9 klasėje, labiau pritaria nuomonei, kad jie konfliktuoja su bendraamžiais.

Buvo nustatyti statistiškai reikšmingi požiūrių skirtumai ($\chi^2 = 16,351$, $df=8$, $p = 0,038$). Kadangi 10 klasės grupėje yra didesnės atsakymų reikšmės, tai galima daryti išvadą, kad moksleiviai, kurie mokosi 10 klasėje, labiau pritaria nuomonei, kad yra konfliktuojama su mokytojais, suaugusiais (7 PRIEDAS).

64,4% apklaustųjų mano, kad mokyklos nelankymas nepriklauso nuo lyties (žr. 4 PRIEDAS).

Aiškinantis mokyklos nelankymo priežastis, norėta sužinoti, kaip apklaustieji mokiniai save vertina. Tyrimo rezultatai leidžia daryti prielaidą, kad išankstinė nuostata, jog mokyklos nelankantys arba blogai lankantys mokiniai save vertina negatyviai, nepasiteisino. Patys mokiniai mano, jog jie: 72,8% - turi daug draugų, 65,1% - turi daug pomėgių, 56,6% - yra labai draugiški, o 40% save vertina, kaip ramaus būdo. Taigi, nelankančių arba blogai lankančių mokyklą mokinių tarpe atstumtųjų beveik nėra – 3,4% (žr. 5 lentelė).

5 lentelė

Savęs įsivertinimas (N=180)

Teiginys	Labai retai (%)	Retai (%)	Dažnai (%)	Labai dažnai (%)	Visada (%)
1. Labai draugiškas	12,2	21,1	43,9	8,3	14,4
2. Jautrus	26,7	43,3	20,0	3,9	6,1
3. Užsidares savyje	36,7	37,2	16,1	3,9	6,1
4. Turi daug draugų	9,4	17,8	38,9	15,0	18,9
5. Su niekuo nebendrauji	54,4	26,7	12,2	3,9	2,8
6. Turi daug pomėgių	12,2	22,8	33,9	10,6	20,6
7. Niekuo nesidomi	42,8	36,7	14,4	3,3	2,8
8. Esi ramaus būdo, neimpulsyvus	30,0	30,0	25,6	8,3	6,1
9. Lengvai užsiplieski, nesitvardai	42,2	31,7	17,2	6,1	2,8
10. Konfliktuojantis su bendraamžiais	45,6	34,4	15,0	2,8	2,2
11. Konfliktuoti su mokytojais ir suaugusiais	50,6	18,3	23,9	4,4	2,8
12. Neformalus klasės lyderis	47,8	32,8	13,9	3,9	1,7
13. Klasės atstumtasis	73,9	22,8	1,7	1,7	0
14. Kita	neatsakė				

Pagal gautus tyrimo rezultatus, galima teigti, kad prastas mokyklos lankomumas neįtakoja blogo savęs vertinimo. Vadovaujantis I.Gailienės (1995) nuostatomis, kad asmenybės savivertės formavimasi bei jo kitimą lemia trys mechanizmai: savo elgsenos įvairiose situacijose, savo veiklos rezultatų stebėjimas bei analizė; socialinis palyginimas – asmenybė nuolat lygina savo ir kitų poelgius ir veiksmus, vertina save pagal jų panašumus bei skirtumus; aplinkinių vertinimai – asmenybė tarsi “susiurbia” kitų, ypač reikšmingų žmonių vertinimus ir jais vadovojasi, vertindama save. Todėl galima daryti prielaidą, kad nelankančių arba blogai lankančių mokinių savęs vertinimą įtakoja bendraamžių įtakos grupės. Natūralu, kad bendraamžiai neretai lemia paauglių mokymosi motyvaciją, nes, pereidami nuo sąjungos su šeima prie stipresnių ryšių su bendraamžiais, siekia perimti vis daugiau savo amžiaus draugų elgesio bruožų. Kartais paaugliai neigiamai vertina kitų mokinių iniciatyvą ar pasiekimus. Tai galima aiškinti paauglystės ypatumais, kurie susiję su aktyviu savivertės formavimusi, siekimu lyderiauti ir neadekvačiu kitų sėkmės vertinimu.

Mokyklos nelankantiems arba lankantiems mokiniams pagalbą (žr. 6 lentelė) dažniausiai suteikiama šeimoje – 53,2%, jos galima tikėtis ir iš klasės vadovo – 37,2%. Mažiausiai pagalbos mokiniai tikisi iš tam tikslui sudarytos komandos (89,4%), mokyklos bendruomenės atstovų (87,2%), mokyklos direktoriaus (83,9%) ir psichologo (82,8%). Apklaustos rezultatai iliustruoja tai, kad mokiniai neturi informacijos, kur ir kaip mokykloje teikiama pagalba, kokiais būdais jos kreiptis arba sudarytos struktūros nepastebi tų mokinių.

6 lentelė

Suteikta pagalba (N=180)

Teiginys	Labai retai (%)	Retai (%)	Dažnai (%)	Labai dažnai (%)	Visada (%)
1. Dalykų mokytojai	51,7	30,6	16,1	0,6	1,1
2. Klasės auklėtojas	36,7	26,1	28,3	6,1	2,8
3. Socialinis pedagogas	48,3	26,7	17,8	4,4	2,8
4. Psichologas	61,1	21,7	12,8	2,2	2,2
5. Direktorius	55,0	28,9	15,0	0,6	0,6
6. Direktorius pavaduotoja ugdymui	58,9	20,6	12,8	6,1	1,7
7. Tam tikslui sudaryta komanda	66,1	23,3	6,7	2,2	1,7
8. Mokyklos bendruomenės atstovų komanda	65,0	22,2	10,0	0	0
9. Tėvai	26,1	20,6	17,8	5,0	30,6
10. Kita	neatsakė				

Mokslinėje pedagoginės psichologijos literatūroje nurodoma, kad pedagoginė pagalba vaikui dažniausiai pasireiškia ir per jo teisių į mokymąsi įgyvendinimą ir drauge saugumo mokykloje užtikrinimą šalinant priežastis, dėl kurių vaikas negali (arba vengia) lankyti mokyklos (Jacikevičienė, Rupšienė, Liseckienė, 2006). Tyrimo rezultatai rodo, kad pedagoginė pagalba mokyklose vykdoma neefektyviai

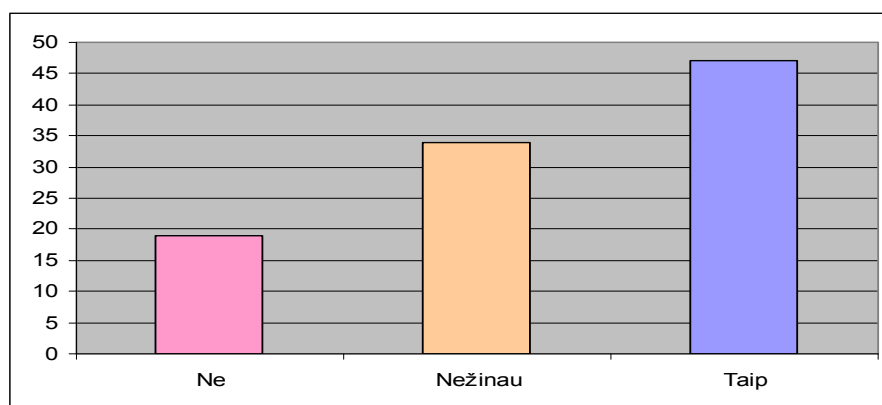
Tyrimo rezultatai išryškino mokinių siūlomas priemones lankomumui pagerinti: 47,8% - stiprinti nelankančių mokinių kontrolę, 44,4% - aktyviai bendrauti su tėvais ir globėjais, 43,3% - tobulinti mokyklos lankomumo sistemą, 42,2 % - naudoti lankomumą skatinančias priemones, 38,3% kurti palankų klimatą mokykloje jos nelankantiems arba blogai lankantiems mokiniams. Vadinasi, mokiniai pasigenda stipresnės lankomumo kontrolės, aktyvesnio bendravimo su tėvais ir globėjais, kas, žinoma, daro įtaką mokyklos lankomumo sistemos tobulinimui. Taip pat mokiniai pasisako už skatinimo priemones bei palankų mikroklimatą mokykloje nelankantiems arba blogai lankantiems.

R. Dobranskienės (2002) teigimu, didžiąją dienos dalį būtent mokytojas dirba, ugdo, planuoja, koreguoja mokinio mokyklinį gyvenimą. Mokytojui laiku nepastebėjus mokinio nesėkmės, nesiėmus priemonių, sutrinka sąveika tarp mokytojo ir mokinio, tarp klasės ir

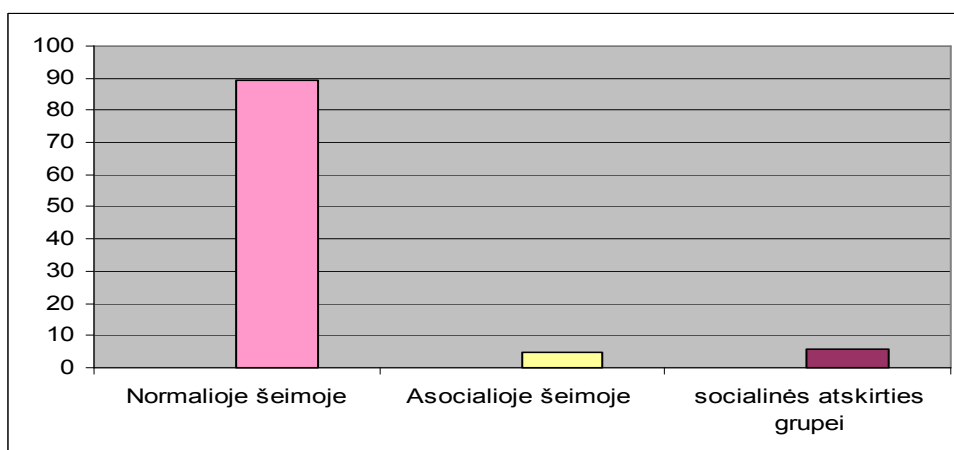
mokinio. Taip formuojasi neigiamas požiūris į mokytoją, mokyklą ir mokslą. Todėl galima teigti, kad dalykų mokytojas kartu su mokyklos specialistais privalo daugiau dėmesio skirti mokinių lankomumui ir bendradarbiauti kontroliuojant mokinių lankomumą.

Apie klasės vadovo bendravimą su tėvais (žr. 7 pav.), sprendžiant mokyklos lankomumo problemą 47,2% - žino, o štai 33,9% - nežino. Galima teigti, kad bendradarbiavimas nėra pakankamai efektyvus ir informatyvus abipusiai. Nei klasės vadovas, nei tėvai neinformuoja vaiko apie tai, jog buvo sprendžiamos jo problemos. Mokslinėje literatūroje yra aiškiai pasakoma, kad prevencinės darbo grupės, kurios dirba mokyklose jau ne vienerius metus, turi pasirūpinti sėkmingu tėvų įtraukimu į mokyklos visuomenės gyvenimą tam, kad užtikrintų savalaikį bendradarbiavimą, sprendžiant mokyklos nelankančių mokinių problemas.

7 pav. **Klasės auklėtojų bendradarbiavimas su tėvais (N=180)**

Tyrimo dalyvavusių 8, 9, 10 klasių mokinių skaičius santykinai tolygus. Iš jų 47,2% merginų ir 52,8 % vaikinų. 89,4% teigia, jog yra iš normalių šeimų. Interpretuojant tyrimo rezultatus galima suabejoti respondentų sąžiningumu atsakant į šį klausimą. Pagal tyrimo dalyvavusių X mokyklų socialinių pedagogų turimus duomenis, dauguma apklaustųjų mokinių yra įtraukti į Klaipėdos miesto Šeimos ir vaiko gerovės centro šeimų rizikos sąrašą (žr. 8 pav.).

8 pav. **Šeimos tipas (N=180)**

Šeimos konstruojamą pagrindą gyvenimui pabrėžia ir Reißig B. (2001). Bėgimas iš pamokų gali turėti ištakos pačių tėvų nesugebėjime spręsti problemas, kai paramos, konsultacijų stinga visai šeimai, nes socialiniai kontaktai bei turima patirtis neužtikrina sėkmingų auklėjimo būdų taikymo.

Apibendrinant galima teigti, jog mokinių neskatina nelankyti mokyklos nei nuostatos į mokymąsi, nei mokymosi sėkmė. Pagrindinės priežastys, dėl kurių mokiniai nelanko mokyklos yra *tingėjimas, nenoras mokytis ir mokymosi sunkumai*. Mokyklos nelankymo mokiniai nesieja nei su lytimi, nei su savęs vertinimu. Jie turi pakankamai draugų, yra draugiški, turi daug pomėgių ir yra pakankamai ramaus būdo. Tačiau reikia atkreipti dėmesį į tai, kad mokiniai jaučia nebaudžiamumą, o tai leidžia daryti prielaidą, kad bausmės yra nekompleksiškos ir neefektyvios, nėra supažindinti, kur ir kokiais būdais jie gali kreiptis pagalbos be klasės vadovo ir šeimos. Siūlomų priemonių sąrašė mokiniai pasigenda griežtesnės lankomumo kontrolės ir tobulesnės lankomumo kontrolės sistemos, lankomumą skatinančių priemonių bei palankaus mikroklimate nelankantiems mokyklos mokiniams, būtina atkreipti dėmesį į bendravimą bei bendradarbiavimą, kuris yra pagrįstas trišaliais santykiais – mokytojas – vaikas – šeima.

3.2.2. Pedagogų požiūris į mokyklos nelankymo priežastis ir šios problemos sprendimo būdus rezultatų analizė

Tyrimu buvo siekiama išsiaiškinti pedagogų požiūrį į mokyklos nelankymo priežastis ir šios problemos sprendimo būdus. Pedagogams tyrėjas pateikė anoniminį klausimyną, kurį sudarė uždari ir atviri klausimai. Tyrime dalyvavo 45 mokytojai. Duomenys apdirbti SPSS (Statistical Package for the Social Sciences).

Dauguma tyrime dalyvavusių mokytojų pedagoginio darbo stažas 10-16 metų ribose; dauguma respondentų priklauso 41-60 m. amžiaus grupei (žr. 5 PRIEDAS).

Respondentų pasiskirstymas pagal darbo vietą pateiktas 7 lentelėje.

7 lentelė

Jūs dirbate:

Specialybė	Dažnis	Procentas	Galiojantis procentas	Suvestas procentas
Valid				
Gimnazijoje	12	26,7	26,7	26,7
Vidurinėje mokykloje	14	31,1	31,1	57,8
Pagrindinėje mokykloje	14	31,1	31,1	88,9
Jaunimo mokykloje	5	11,1	11,1	100,0
Total	45	100,0	100,0	

Visi tyrime dalyvavę mokytojai (100 proc.) vienareikšmiškai pažymėjo, kad susiduria su mokinių lankomumo problema.

Mokytojai mano, jog pagrindinės mokyklos nelankymo priežastys yra mokymosi motyvacijos stoka (97,8%), konfliktai su mokytojais (86,7%), konfliktai su bendraamžiais (80%), elgesio problemos (62,2%), psichologinės – emocinės problemos (55,5%), tingėjimas (42,2%) (žr. 8 lentelė).

8 lentelė

Pamokų nelankymo priežastys (N=45)

Teiginys	Visiškai nesutinku (%)	Nesutinku (%)	Nei nesutinku, nei sutinku (%)	Sutinku (%)	Visiškai sutinku (%)
1. Neturi mokymosi motyvacijos	2,2	0	0	68,9	28,9
2. Konfliktuoja su mokytojais	0	2,2	11,1	57,8	28,9
3. Konfliktuoja su bendraamžiais	2,2	0	17,8	57,8	22,2
4. Turi elgesio problemų	2,2	2,2	33,3	42,2	20,0
5. Turi emocijų – psichologinių problemų	2,2	2,2	40,0	42,2	13,3
6. Tingi	2,2	2,2	53,3	28,9	13,3
7. Neįveikia mokymo turinio		6,7	46,7	35,6	11,1
8. Patiria patyčias iš mokinių	2,2	11,1	53,3	28,9	4,4
9. Patiria patyčias iš mokytojų	17,8	22,2	33,3	20,0	6,7
10. Sunki materialinė padėtis	17,8	22,2	37,8	15,6	6,7
11. Turi negalią	17,8	22,2	37,8	15,6	6,7
12. Tolimas atstumas iki mokyklos	20	37,8	17,8	22,2	2,2
13. Pasilikę antrus metus	24,4	35,6	17,8	20,0	2,2
14. Kita	Neatsakė				

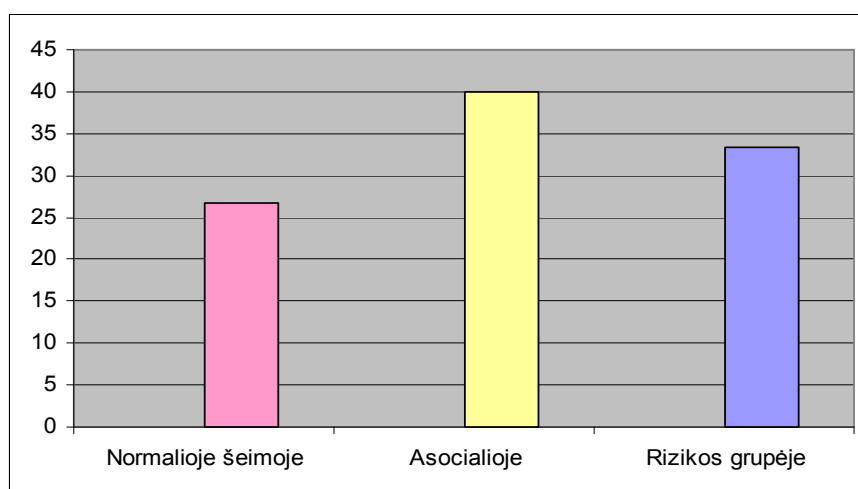
Motyvacija - tai poreikiai, interesai, vertybės, pažiūros siekiai ir polinkiai. Mūsų poreikiai ir siekiai juos patenkinti yra pirmasis motyvacijos šaltinis. Mokytis pirmiausia nuteikia tėvai, suformuodami reikiamas nuostatas. Pirmieji motyvai susiję su pačiu mokymusi, vėliau motyvacijai įtakos turi domėjimasis mokykla, kolektyvo gyvenimu, paskui užmokyklinis gyvenimas, aplinka, gyvenimo, profesijos perspektyvos.

Mokymosi motyvacija padeda mokiniui orientuotis į tikslą, suvokti, kiek laiko reikės tikslui pasiekti, ar reikės pastiprinimo ir kokio, aktualizuoja būtinas mokinio žinias, sugebėjimus ir įgūdžius, pažadina jo jautrumą pagalbai iš išorės, turi įtakos mokymosi kokybei ir mokymosi pasekmėms. (Butkienė, Kepalaitė, 1996).

Tyrimo duomenys taip pat atspindi mokslinėje literatūroje minimas mokyklos nelankymo priežastis: mokymosi turinio neįsisavinimas, „spragos“ žiniose, emocijų ir elgesio sutrikimas ir konfliktiški santykiai su mokytojais ir bendraamžiais.

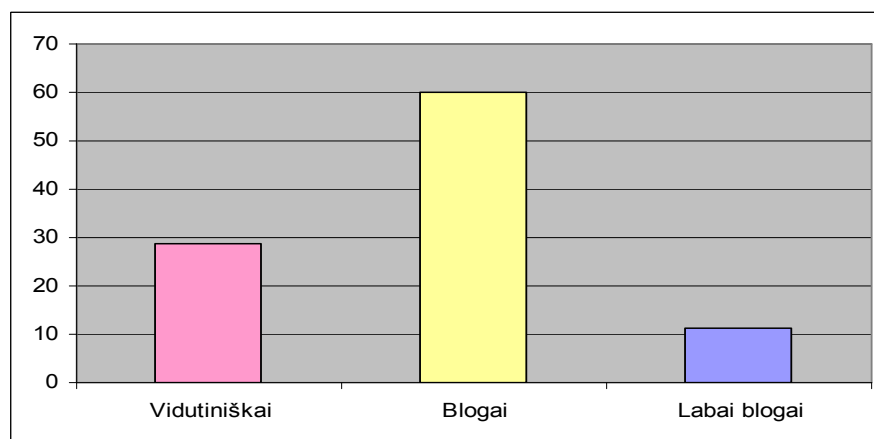
62,2 % mokytojų pastebi, kad dažnas ir nepateisinamas pamokų praleidinėjimas yra 15-16 metų paauglių grupėje.

40% apklausoje dalyvavusių mokytojų nuomone, blogai lankantys mokyklą mokiniai gyvena asocialioje aplinkoje ir rizikos grupėje priklausančioje šeimoje (33,3%); 26,7% - normalioje šeimoje. Galima teigti, kad dauguma mokytojų pritaria nuomonei, kad šeima, joje sudarytos sąlygos įtakoja vaikų mokyklos lankomumą. Gauti tyrimo rezultatai patvirtina mokslininkės I. Leliūgienė (2002) teigimą, kad mokinio šeima įtakoja vaiko mokyklos lankomumą. Pasak mokslininkės šeima, ypatingai ankstyvajame vaiko amžiuje, formuoja vertybes, atsakomybę, elgesį (žr. 9 pav.).

9 pav. Šeimos tipas (N=45)

Daugiau nei pusę apklaustų mokytojų mano, kad nelankantis ar blogai lankantis mokinys turi prastus, blogus mokymosi rezultatus. Interpretuojant rezultatus, galima manyti, kad mokytojai remdamiesi savo patirtimi konstatuoja faktą, kad reguliarius mokyklos lankymas gali lemti gerus mokymosi rezultatus (žr. 10 pav.).

10 pav. Mokinių mokymasi vertinimas (N=45)

86,6% mokytojų sutinka su tuo, kad mokinių blogai lankančių arba nelankančių mokyklos tėvai retai lankosi mokykloje, 77,7% - visiškai nesilanko, o 40% dėl vaiko problemų kaltina mokyklą (žr. 9 lentelė).

9 lentelė

Tėvų bendradarbiavimas su mokykla (N=45)

Teiginys	Visiškai nesutinku (%)	Nesutinku (%)	Nei nesutinku, nei sutinku (%)	Sutinku (%)	Visiškai sutinku (%)
1. Retai lankosi mokykloje	0	0	13,3	62,2	24,4
2. Visiškai nesilanko mokykloje		2,2	20,0	53,3	24,4
3. Stengiasi susitikti, iškilus problemoms;	4,4	4,4	68,9	22,2	0
4. Naudoja smurtą	11,1	42,2	40,0	6,7	0
5. Stokoja atsakomybės	6,7	24,4	44,4	24,4	
6. Dėl vaiko problemų kaltina mokyklą	8,9	13,3	37,8	37,8	2,2
7. Bendradarbiauja, sprendžiant vaiko problemas	8,9	48,9	33,3	8,9	0
8. Kita	Neatsakė				

Mokytojų apklausos rezultatai atskleidžia sudėtingą tėvų ir mokytojų bendradarbiavimą. Šeimos ir mokyklos bendradarbiavimo būtinybę akcentavo R.Civinskas (2006), teigdamas, kad organizuojamos paramos vaikui mechanizmas neveikia dėl to, kad neveikia tėvų ir mokyklos bendradarbiavimo mechanizmas. Tėvų įtraukimas ir savanoriškas dalyvavimas socialinės pedagoginės pagalbos organizavime yra vienas iš pagrindinių pagalbos efektyvinimo kriterijų (Indrašienė, Suboč, 2008).

Mokytojai mano jog mokyklos nelankantys arba blogai lankantys mokiniai yra lengvai užsiplieskiantys, nesitvardantys (51,1%), konfliktuojantys su mokytojais ir suaugusiais (55,5%), konfliktuojantys su bendraamžiais ir net neformalūs lyderiai (44,4%) (žr. 10 lentelė).

Tokį mokinių elgesys yra sąlygotas tuo, kad mūsų kultūroje paauglystės pradžia sutampa su perėjimu į dalykinę mokymosi sistemą, kai įvairius mokymo dalykus dėsto skirtingi mokytojai. Vaikas jaučiasi netekęs artimų žmonių, kuriems galėtų patikėti savo rūpesčius, pasiguosti, vis dažniau išgyvena nesaugumo, nepasitikėjimo, nevilties ir nerimo būsenas, vėliau peraugančias į menkavertiškumo, nepritapimo jausmus, kurie pasireiškia priešišku, negatyvumu ir agresija prieš kitus ir save patį. Paauglys turi apsibrasti su tuo, kad jis tampa suaugusiu, ir susirasti nuosavą gyvenimo stilių (Gučas A. 1990).

Pagal gautus mokytojų atsakymų rezultatus, galima teigti, kad mokyklos nelankantis mokinys nesugeba taikiai spręsti iškilusių problemų netik su bendraamžiais, bet ir su suaugusiais. Taigi, žinodami paauglio emocinių reakcijų, charakterio ir elgesio ypatumus, galime geriau suprasti jo psichologines ir socialines problemas, suteikti jam reikiamą pagalbą.

Mokinių įvertinimas (N=45)

Teiginys	Visiškai nesutinku (%)	Nesutinku (%)	Nei nesutinku, nei sutinku (%)	Sutinku (%)	Visiškai sutinku (%)
1. Labai draugiški	20,0	48,9	31,1	0	0
2. Jautrūs	17,8	31,1	35,6	15,6	0
3. Užsidarę savyje	17,8	28,9	28,9	24,4	0
4. Turi daug draugų	8,9	35,6	33,3	20,0	2,2
5. Su niekuo nebendrauja	8,9	33,3	28,9	28,9	0
6. Turi daug pomėgių	2,2	28,9	46,7	20,0	2,2
7. Niekuo nesidomi	2,2	28,9	42,2	26,7	0
8. Yra ramaus būdo, neimpulsyvūs	2,2	33,3	40,0	24,4	0
9. Lengvai užsiplieskiantys, nesitvardantys	2,2	11,1	35,6	48,9	2,2
10. Konfliktuojantys su bendraamžiais	2,2	26,7	20,0	48,9	2,2
11. Konfliktuojantys su mokytojais ir suaugusiais	2,2	17,8	24,4	53,3	2,2
12. Neformalus klasės lyderai	2,2	28,9	24,4	42,2	2,2
13. Klasės atstumtieji	6,7	53,3	26,7	13,3	0
14. Kita	neatsakė				

Mokyklos nelankančių arba blogai lankančių mokinių problemą tiriamųjų mokytojų nuomone turi spręsti mokyklos bendruomenės atstovų komanda (97,8%), tam tikslui sudaryta specialistų komanda (95,5%), socialinis pedagogas (88,9%). Kritiškai reikėtų pažvelgti, kodėl dalykų mokytojai nesuteikia pagalbos mokyklos nelankantiems mokiniams? Juk pedagogai nėra vien žinių perteikėjai, jie taip pat privalo žinoti amžiaus tarpsnio ypatumus, perprasti santykių su mokiniais privalomumus ir t.t. (žr. 11 lentelė).

Komandos turi daugiau galimybių išspręsti iškilusius sunkumus, renkant ir apdorojant informaciją. Kuo daugiau surenkama informacijos, tuo daugiau tikimybės, kad sprendimas bus atrastas greičiau. Reikia turėti omenyje, kad sprendimas gali būti ne vienas ir ne visada stereotipinis, tradiciškai ar įprastas. Tuomet reikia tikrinti, ar pastarasis nesikerta su organizacijos tikslais ir uždaviniais bei etikos normomis. Norint efektyviai išspręsti mokyklos nelankymo problemą rekomenduojama pasitelkti komandą, kurią sudarytų įvairių sričių specialistai: psichologai, socialiniai pedagogai, vaikų teisių apsaugos specialistai, nepilnamečių reikalų inspektoriai ir kt.

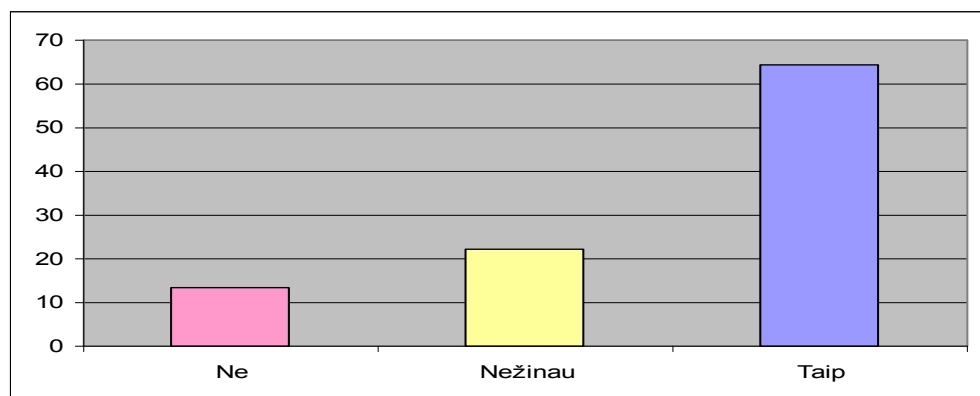
Pagalbos suteikimas (N=45)

Teiginys	Visiškai nesutinku (%)	Nesutinku (%)	Nei nesutinku, nei sutinku (%)	Sutinku (%)	Visiškai sutinku (%)
1. Dalykų mokytojai	4,4	33,3	31,1	26,7	4,4

2. Klasės auklėtojas	0	4,4	28,9	60,0	6,7
3. Socialinis pedagogas	0	0	11,1	73,3	15,6
4. Psichologas	6,7	8,9	28,9	46,7	8,9
5. Direktorius	2,2	2,2	26,7	55,6	13,3
6. Direktorius pavaduotojai ugdymui	4,4	0	24,4	57,8	13,3
7. Tam tikslui sudaryta komanda	0	0	4,4	42,2	53,3
8. Mokyklos bendruomenės atstovų komanda	2,2	0	0	31,1	66,7
9. Tėvai	2,2	0	4,4	26,7	66,7
10. Kita	Neatsakė				

Analizuojant mokytojų rezultatus, galima teigti, kad mokytojai yra linkę dirbti komandose. Mokslinėje literatūroje taip pat yra nurodoma, kad pagalba mokiniui turi būti kompleksinė, apimanti visos mokyklos bendruomenės, įvairių specialistų bei socialinių partnerių pastangas, nukreiptas į vieningos pagalbos strategijos įgyvendinimą.

Daugiau nei pusę mokytojų mano, kad vadovo asmenybė įtakoja mokyklos lankomumo problemos sprendimą (žr. 13 pav.).

13 pav. Mokyklos vadovo asmenybės įtaka (N=45)

Kadangi mokyklose sprendžiant mokyklos nelankymo problemą yra sudaromos prevencinio darbo komandos, o komandinis darbas priklauso nuo mokyklos vadovo, jo vadovavimo stiliaus ir, apskritai, nuo požiūrio į komandinį darbą. Galime vadovautis A.Šalčiaus (2009) nuomonė, kad vadovai turi stengtis išlaikyti valdžios balansą, t.y. reikia turėti omeny, kad kai kuriose situacijose vadovas priklauso nuo savo pavaldinių, pavyzdžiui, informacijos, reikalingos sprendimui priimti, neformalūs kontaktai su pavaldiniais, dirbančiais kituose padaliniuose, kurių parama reikalinga vadovui ir t.t. Taigi, mokyklos lankomumo problemos sprendimui tinkamas galimybės sudaro vadovo gebėjimas organizuoti ir koordinuoti komandinį darbą.

Mokytojai teigia, kad mokykloje, sprendžiant mokyklos nelankančių arba blogai lankančių mokinių problemas yra organizuojama specialistų ir pedagogų komanda (95,6%), rūpinamasi efektingesniu tarpinstituciniu bendradarbiavimu (80%), tobulinama lankomumo sistema (75,6%), teikiama pedagoginė pagalba (66,7%) (žr. 5 PRIEDAS).

Interpretuojant šiuos rezultatus, galima teigti, kad mokykla naudojami jau žinomomis ir praktikoje taikomomis prevencinėmis priemonėmis: komandos kūrimas prevencinei veiklai įgyvendinti ir mokyklos nelankymo problemai spręsti, bendradarbiavimas su tėvais arba globėjais, socialinės – pedagoginės pagalbos teikimas, mokinių lankomumo kontrolė, mokyklos klimato kūrimas, mokinių savivaldos organizavimas, tarpinstitucinis bendradarbiavimas ir t.t.

86,6% mokytojų sutinka su tuo, kad mokinių blogai lankančių arba nelankančių mokyklos tėvai retai lankosi mokykloje, 77,7% - visiškai nesilanko, o 40% dėl vaiko problemų kaltina mokyklą. Beveik visi (93,3%) mokytojai tvirtina, jog stengiasi bendrauti ir bendradarbiauti su tėvais sprendžiant mokyklos nelankymo problemą. Iš šių duomenų galima daryti prielaidą, kad tėvų santykis su mokykla turėtų keistis. Tai viena iš švietimo reformos sąlygų. Tėvai yra ta visuomenės dalis, kuri labiausiai suinteresuota ir savaime jautriausiai galinti atsiliiepti į numatomą kaitą, tačiau tai pasiekama, kai tėvai supažindinami su įvairiomis ne tik tiesiogiai su jų vaikais susijusiomis problemomis.

Apklausus 45 mokytojų, išryškėjo mokytojų požiūris į mokyklą vengiančių lankyti mokinius.

Net 97,8% mokytojų mano, kad mokyklos nelankymo priežastis yra mokymosi motyvacijos stoka, taip pat konfliktai su mokytojais (86,7%), ir bendraamžiais (80%).

Dažną ir nepateisinamą pamokų praleidinėjimą (62,2%) mokytojų pastebi 15-16 metų paauglių grupėje. Visi tyrime dalyvavę respondentai vienareikšmiškai mano, jog mokyklos nelankymas nepriklauso nuo lyties.

86,6% mokytojų pažymi, kad mokinių blogai lankančių arba nelankančių mokyklos tėvai retai lankosi mokykloje. Net 93,3% mokytojų vis dėlto stengiasi bendrauti ir bendradarbiauti su tėvais sprendžiant mokyklos lankomumo problemą.

Taip pat mokytojai teigia, kad sprendžiant mokyklos nelankančių arba blogai lankančių mokinių problemas yra organizuojama specialistų ir pedagogų komanda (95,6%), rūpinamasi efektingesniu tarpinstituciniu bendradarbiavimu (80%).

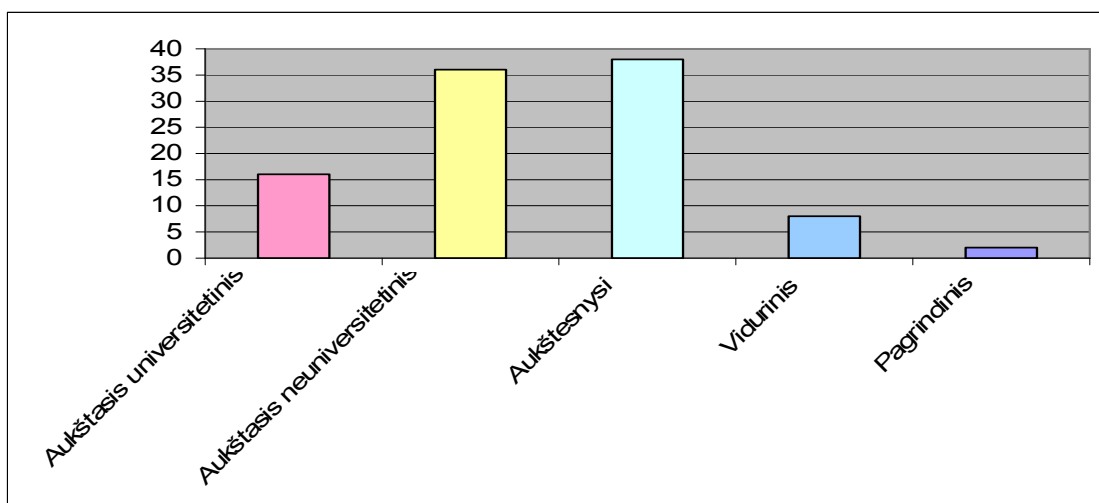
3.2.3. Tėvų požiūris į mokyklos nelankymo priežastis ir šios problemos sprendimo būdus rezultatų interpretacija

Tyrimu buvo aiškinamasi tėvų požiūris į mokyklos nelankymo priežastis ir šios problemos sprendimo būdus. Tyrėjas parengė anoniminį klausimyną, kurį sudarė uždari ir atviri klausimai. Apklausoje dalyvavo 50 mokinių tėvų. Duomenys apdirbti SPSS (Statistical Package for the Social Sciences).

Dauguma respondentų priklauso 31-50 amžiaus grupei, dauguma respondentų moteriškos lyties (žr. 6 PRIEDAS).

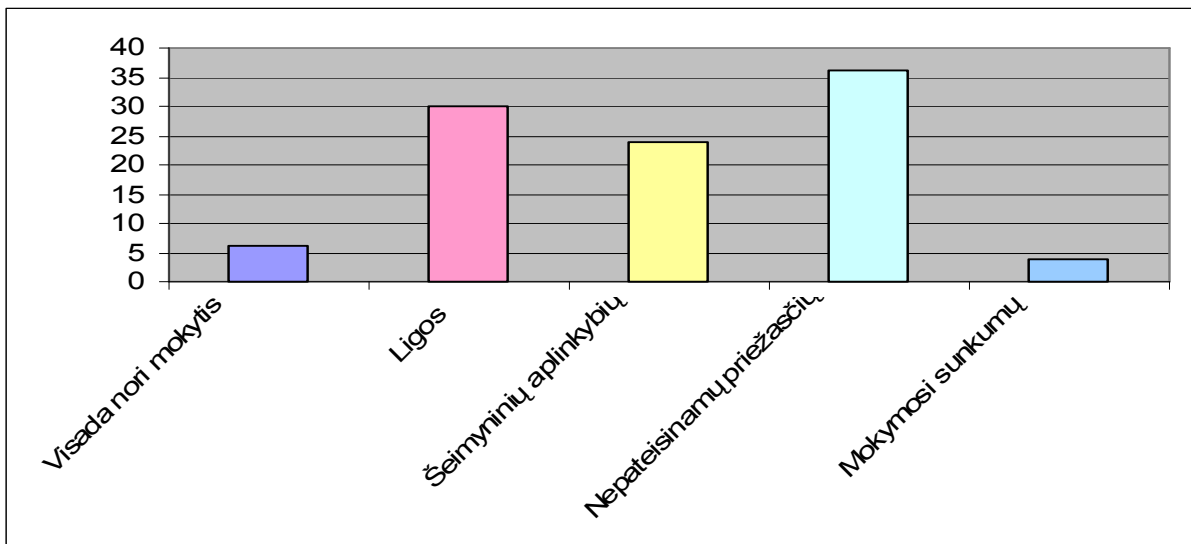
Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą pateiktas 14 pav.:

14 pav. Respondentų išsilavinimas (N-50)

Taigi manome, kad tik 16% tyrime dalyvavusių tėvų turėjo aukštąjį universitetinį išsilavinimą ir tai patvirtina R. Laužikas (1981) teiginį, kad mokinių nepažangumo ryšį su šeimos struktūra, o būtent su tėvų įgytu išsilavinimu.

Tyrimo metu tėvų buvo klausiama dėl kokių priežasčių jų vaikas praleidžia pamokas. 36% tėvų nurodė, kad dėl nepateisinamų priežasčių, kurias sužino vėliau, 30% - dėl ligos, 24% - šeimyninių priežasčių, 4%-mokymosi sunkumų (žr. 15 pav.).

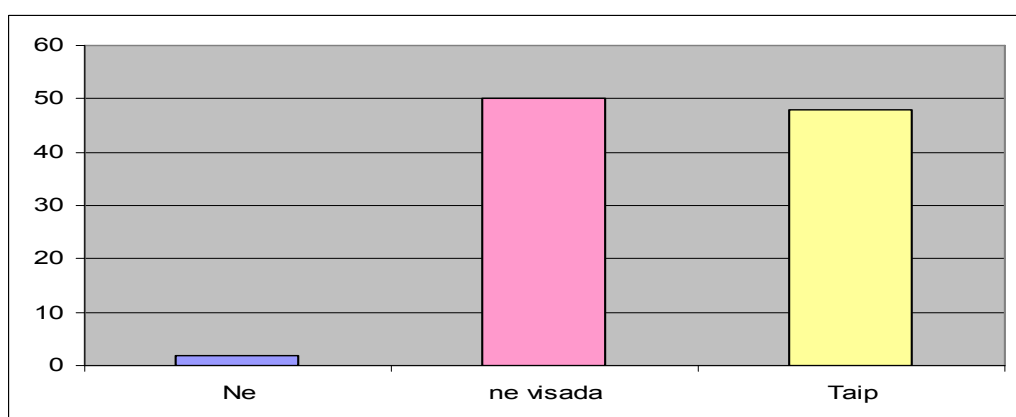

15 pav. **Pamokų praleidinėjimo priežastys** (N=50)

Analizuojant tyrimo rezultatus, matome, kad dažnai tėvai net nežino, kad jų vaikas praleido pamokas. Remiantis gautais rezultatais galima daryti prielaidą, kad vaiko ir tėvų ryšys nėra artimas, esama tam tikro susvetimėjimo.

Į klausimą, ar pateisinate vaikų praleistas pamokas, pusė apklaustųjų (50%) teigiam kad pateisina ne visada, tačiau 48% sutiko su teiginiu, kad pateisina praleistas pamokas, tik 2% respondentų nurodė, kad nepateisina vaikų praleistas pamokas.

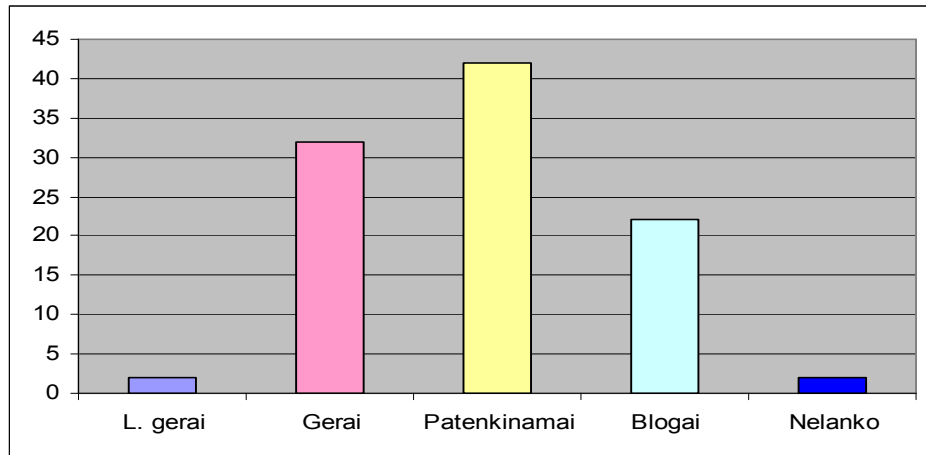
Šio klausimo rezultatai rodo, kad tėvai deja yra abejingi savo vaikų mokyklos lankomumui. Taisyklių ir elgesio standartų nesilaikymas, tėvų nesidomėjimas vaiko sėkme ir akademiniais pasiekimais mokykloje tampa prasto lankomumo pasekme (žr. 16 pav.).

16 pav. **Pamokų pateisinimas** (N=50)

Tyrimo dalyvavę tėvai (42%) nurodė, kad patenkinamai vertina savo vaikų lankomumą, 32% - gerai, 22% - blogai. Pagal tyrimo duomenis galima teigti, kad tėvai yra patenkinti savo vaikų lankomumu (žr. 17 pav.).

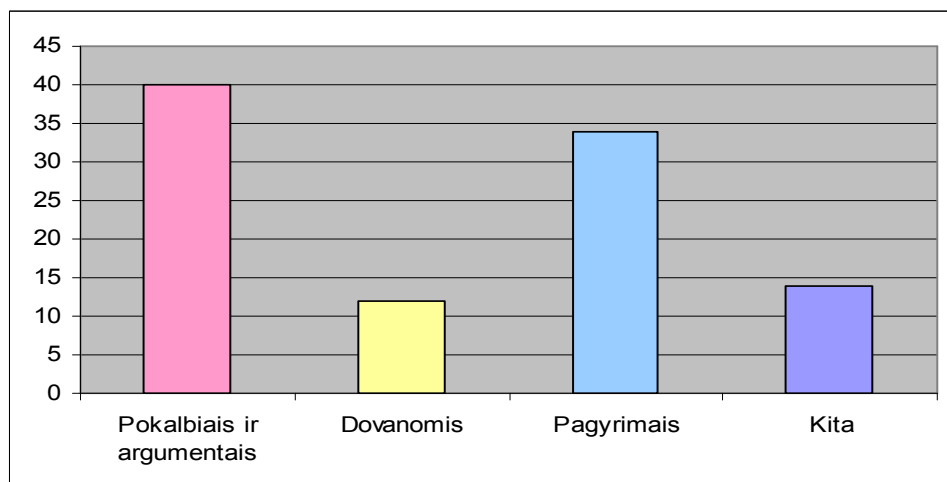
Šie duomenys patvirtina ankstesnio klausimo rezultatus ir išvadas, kad tėvai mažai domisi vaikų sekme ir akademiniais pasiekimais mokykloje. Vadinasi tik ketvirtadalis (22%) tėvų supranta, kokios pasėkmės gali būti nuolat praleidžiant pamokas, kiti respondentai, tai yra 72 %, susidariusią situaciją vertina labai optimistiškai ir nesistengia įvertinti pasekmių, kurios gali būti jei vaikas nuolat ar dažnai praleidines pamokas.

17 pav. **Lankomumo vertinimas** (N=50)

40% tėvų nurodė, kad savo vaikų lankomumą skatina pokalbiais ir pagyrimais, tik 12% - dovanomis, 34% - pagyrimais, 14% nurodė, kad neskatina savo vaikų lankomumo (žr. 18 pav.).

Galima daryti išvadą, kad dauguma tėvų vis dėl to mano, kad vaikus būtina skatinti lankyti mokyklą. Tačiau kaip parodė ankstesnių klausimų analizė, dauguma tėvų yra patenkinti vaikų lankomumu, todėl vargu ar jie skatins savo vaikų lankomumą.

18 pav. **Lankomumo skatinimas** (N=50)

Analizuojant tėvų nuomonę apie pamokų praleidimo priežastis, jų nuomonė dalinai sutampa su mokytojų nuomone. Pastarieji mano, jog mokyklos nelankymo priežastis yra:

mokymosi motyvacijos trūkumas (92%), konfliktai su mokytojais (78%), psichologinės - emocinės problemos (74%), elgesio problemos (70%). Tačiau reikia pastebėti, kad tėvai dar pastebi, jog vaikai neįveikia mokymosi turinio (66%), patiria patyčias iš mokinių ir mokytojų (54%). Nenuvertina ir sunkios materialinės padėties, vaiko negalios, atstumo iki mokyklos bei antramečiavimo priežasčių (žr. 12 lentelę).

12 lentelė

Pamokų praleidimo priežastys (N=50)

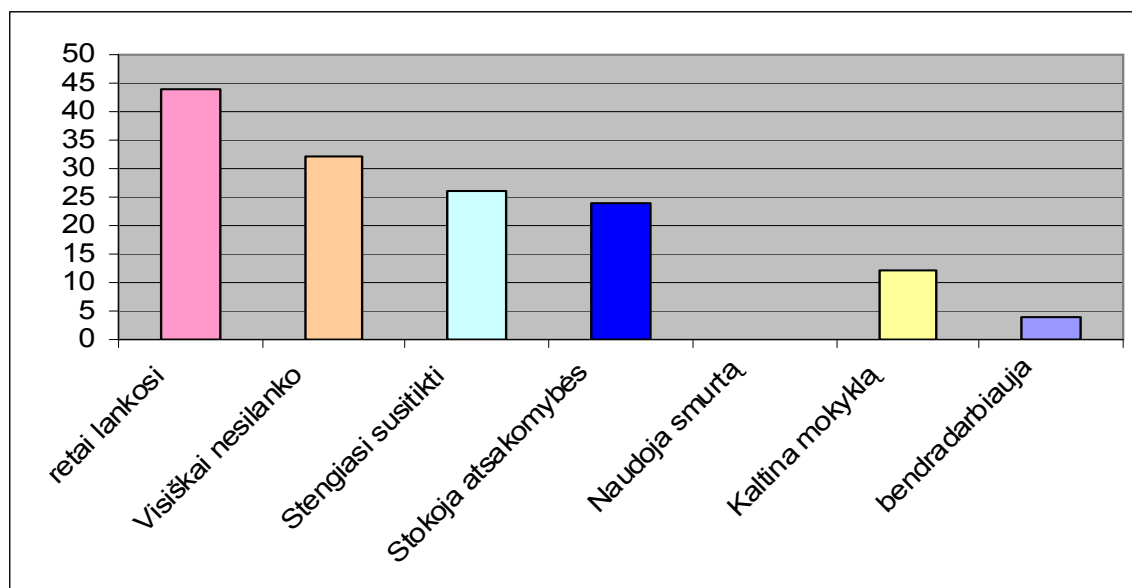
Teiginys	Visiškai nesutinku (%)	Nesutinku (%)	Nei nesutinku, nei sutinku (%)	Sutinku (%)	Visiškai sutinku (%)
1. Neturi mokymosi motyvacijos	0	0	8,0	64,0	28,0
2. Konfliktuoja su mokytojais	0	2,0	20,0	60,0	18,0
3. Konfliktuoja su bendraamžiais	0	2,0	34,0	40,0	24,0
4. Turi elgesio problemų	0	2,0	28,0	40,0	30,0
5. Turi emocijų – psichologinių problemų	0	2,0	24,0	42,0	32,0
6. Tingiu	0	4,0	28,0	42,0	26,0
7. Neįveikia mokymo turinio	0	2,0	32,0	54,0	12,0
8. Patiria patyčias iš mokinių	2,0	8,0	36,0	48,0	6,0
9. Patiria patyčias iš mokytojų	2,0	8,0	36,0	46,0	8,0
10. Sunki materialinė padėtis	2,0	4,0	38,0	52,0	4,0
11. Turi negalią	4,0	16,0	40,0	34,0	6,0
12. Tolimas atstumas iki mokyklos	2,0	14,0	44,0	34,0	6,0
13. Pasilikę antrus metus	2,0	22,0	32,0	38,0	6,0
14. Kita	Neatsakė				

Apibendrinant šiuos duomenis, galima teigti, kad tėvai išvelgia eilę priežasčių įtakančių jų vaikų lankomumą. Tai atitinka mokslininko B. Warzecha (2001) nuomonę, kad „ne patys nelankantys mokyklos yra problema, tačiau tai, kad besimokantieji išsiugdo kompleksą psichinių trikdžių, susietų su asmeninėmis, pedagoginėmis bei socialinėmis kategorijomis“.

Apklausoje dalyvavusių tėvų nuomone blogai lankantys mokiniai gyvena asocialioje (38%) ir rizikos grupėje priklausančioje (38%) šeimoje ir 24% - normalioje šeimoje. Vadinas dauguma tėvų sutinka, kad šeima, joje sudarytos sąlygos įtakoja vaikų mokyklos lankomumą. Be abejonės, mokyklos lankomumas labai priklauso nuo šeimoje ugdomų vertybių – požiūrio į išsilavinimą, tvarkos, taisyklių ir neteisingo suaugusių kontrolės suvokimo (žr. 6 PRIEDAS).

Tyrimo metu buvo domėtasi ar nelankančių ir blogai lankančių mokinių tėvai bendradarbiauja su mokykla. 44% tėvų nurodė, kad retai lankosi mokykloje, visiškai nesilanko mokykloje – 32%, stengiasi susitikti su mokyklos atstovais, iškilus problemoms – 26%, naudoja

smurtą – 0%, stokoja atsakomybės - 24%, dėl vaiko problemų kaltina mokyklą – 12%, bendradarbiauja, sprendžiant vaiko problemas – 4% (19 pav.).

19 pav. Tėvų bendradarbiavimas su mokykla (N=50)

Tyrimo rezultatai rodo, kad tėvai mažai bendradarbiauja su mokykla sprendžiant jų vaikų lankomumo problemą.

Tėvams ir mokytojams daug lengviau kartu negu atskirai spręsti problemas susijusias su vaikų lankomumu. Tėvų nuostatos daro didelę įtaką jų vaikų pažangai, todėl mokyklos, kurios imasi šviesti tėvus, praturtina ir savąją ugdymo patirtį. Be to, tėvai turi nepanaudotų galimybių bei geros valios, ir, kaip leidžia manyti daugelis tyrimų, norėtų labiau įsitraukti į mokyklos gyvenimą. Mokyklos vadovai turi puoselėti geranoriškus santykius su mokinių tėvais.

Dauguma respondentų nurodė, kad blogai lankančio mokyklą mokinio mokymosi rezultatai yra blogi. Taigi, galima teigti, kad tėvų manymu geri mokymosi rezultatai priklauso nuo mokyklos lankomumo (žr. 6 PRIEDAS).

Apklaustų tėvų nuomone mokyklos nelankantis mokinys: 42% - lengvai užsiplieskiantis ir nesitvardantis, 36% - konfliktuojantis su bendraamžiais, 60% - konfliktuojantis su mokytojais ir suaugusiais (žr. 13 lentelė).

13 lentelė

Mokinių įvertinimas (N=50)

Teiginys	Visiškai nesutinku (%)	Nesutinku (%)	Nei nesutinku, nei sutinku (%)	Sutinku (%)	Visiškai sutinku (%)
1. Labai draugiški	30,0	42,0	26,0	2,0	0
2. Jautrūs	34,0	42,0	22,0	2,0	0
3. Užsidarę savyje	26,0	46,0	22,0	6,0	0

4. Turi daug draugų	28,0	32,0	32,0	8,0	0
5. Su niekuo nebendrauja	20,0	54,0	20,0	6,0	0
6. Turi daug pomėgių	28,0	36,0	32,0	2,0	2,0
7. Niekuo nesidomi	16,0	50,0	26,0	8,0	0
8. Yra ramaus būdo, neimpulsyvūs	10,0	54,0	32,0	4,0	0
9. Lengvai užsiplieskiantys, nesitvardantys	6,0	16,0	36,0	38,0	4,0
10. Konfliktuojantys su bendraamžiais	0	10,0	54,0	32,0	4,0
11. Konfliktuojantys su mokytojais ir suaugusiais	0	8,0	32,0	54,0	6,0
12. Neformalūs klasės lyderiai	0	34,0	40,0	20,0	6,0
13. Klasės atstumtieji	10,0	48,0	32,0	8,0	2,0
14. Kita	neatsakė				

Tėvų rezultatai sutampa su mokytojų pasisakymais. Tiek tėvai, tiek mokytojai mano, kad mokyklos nelankantis mokinys nesugeba taikiai spręsti iškilusių problemų netik su bendraamžiais bet ir su suaugusiaisiais.

Tyrimė dalyvavę tėvai (50%) nurodė, kad nežino į ką kreiptis pagalbos dėl vaiko blogo mokyklos lankomumo. Galima pamanyti, kad tėvai yra prastai informuojami apie mokykloje dirbančius specialistus ir jų teikiamą pagalbą. Tačiau prisiminus tėvų bendradarbiavimą su mokykla, galima tvirtinti, kad tėvai nežino apie mokykloje dirbančius specialistus, nes nesilanko mokykloje arba lankosi retai (žr. 6 PRIEDAS).

Beveik visi tyrimė dalyvavę tėvai (98%) nurodė, kad vadovo asmenybė įtakoja lankomumo problemos sprendimą. Taigi, mokytojų ir tėvų nuomone šiuo klausimu sutampa. Vadovo asmenybė jų manymu yra labai svarbi sprendžiant mokyklos lankomumo problemą (žr. 6 PRIEDAS).

Tyrimo rezultatai atitinka K. Miškinio (2003) nuomone, kad bendravimas su tėvais yra svarbus mokyklos vadovo darbo baras. Siekdamas, kad mokyklos pedagogai palaikytų glaudų ryšį su tėvais, vadovas ne tik daro poveikį mokyklos mokiniams per šeimą, bet veikia ir pačius tėvus: formuoja teisingą jų požiūrį į mokyklos veiklą, išsiugdo pagalbininkų, padedančių spręsti įvairius mokyklos uždavinius. Formuodamas mokyklos mokytojų kolektyvo santykius su tėvais, vadovas vaidina labai svarbų vaidmenį.

Mokyklos nelankančių arba blogai lankančių mokinių problemą tėvų manymu sprendžia mokyklos direktorius (84%), mokyklos direktoriaus pavaduotojos (82%), socialinis pedagogas (72%) (žr.14 lentelė).

Suteikta pagalba (N=50)

Teiginys	Labai retai (%)	Retai (%)	Dažnai (%)	Labai dažnai (%)	Visada (%)
1. Dalykų mokytojai	20,0	44,0	34,0	2,0	0
2. Klasės auklėtojas	8,0	24,0	56,0	12,0	0
3. Socialinis pedagogas	2,0	24,0	46,0	22,0	6,0
4. Psichologas	8,0	48,0	36,0	8,0	0
5. Direktorius	2,0	4,0	66,0	24,0	4,0
6. Direktoriaus pavaduotojai ugdymui	6,0	12,0	58,0	22,0	2,0
7. Tam tikslui sudaryta komanda	20,0	36,0	30,0	14,0	0
8. Mokyklos bendruomenės atstovų komanda	44,0	40,0	14,0	2,0	0
9. Kita	neatsakė				

Galima teigti, jog tėvai vertina situaciją pagal tai su kuo dažniausiai susiduria, sprenddami savo vaiko lankomumo problemą, tačiau nemato savęs, kaip bendruomenės nario ar pagalbinko, padedančio spręsti ne tik savo vaiko problemas. Taip šie tyrimo rezultatai tik patvirtina, kad tėvai retai lankosi mokykloje nepažymėdami mokykloje dirbančių specialistų, veikiančią prevencinės darbo grupę, kurie taip pat padeda spręsti lankomumo problemą.

Tėvai mano jog kuriamas palankus klimatas mokyklos nelankantiems (52%), yra stiprinama mokyklos nelankančių mokinių kontrolė (48%), mokykla aktyviai bendradarbiauja su tėvais (42%). Interpretuojant tėvų rezultatus, galima manyti, kad tėvai pastebi mokyklos pastangas bendradarbiauti su tėvais, bet nevisada jas palaiko. (žr. 6 PRIEDAS).

Analizuojant tėvų tyrimo rezultatus išryškėjo šie duomenys. Tėvų nuomonė dėl mokyklos nelankymo priežasčių sutampa su mokytojų. Pastarieji mano, jog mokyklos nelankymo priežastis yra: mokymosi motyvacijos trūkumas (92%), tėvai dar pastebi, jog vaikai neįveikia mokymosi turinio (66%), nenuvertina ir sunkios materialinės padėties, vaiko negalios, atstumo iki mokyklos bei antramečiavimo priežasčių. Vadinasi, mokytojų ir tėvų manymu mokyklos lankomumo problema būtų išspręsta, panaikinus šias priežastis – žemą mokymosi motyvaciją, konfliktus su mokytojais ir bendraamžiais, elgesio bei psichologines – emocines problemas.

Apklaustų tėvų nuomone mokyklos nelankantys mokiniai - lengvai užsiplieskiantys ir nesitvardantys, konfliktuojantys su bendraamžiais ir mokytojais bei suaugusiais. Taigi, suaugusių nuomonės pagrindu ir vertinant mokinių amžiaus grupės ypatumus, galima teigti, kad paaugliai savo mokymosi rezultatus bei savęs vertinimą suvokia ir pateikia neadekvačiai.

Mokyklos nelankančių arba blogai lankančių mokinių problemą tiriamųjų tėvų nuomone, turi spręsti mokyklos direktorius (84%), mokyklos direktoriaus pavaduotojos (82%), socialinis pedagogas (72%). Galima teigti, jog tėvai vertina situaciją pagal tai su kuo dažniausiai susiduria,

sprenddami savo vaiko lankomumo problemą, tačiau nemato savęs, kaip bendruomenės nario ar pagalbininko, padedančio spręsti ne tik savo vaiko problemas. Reikia pažymėti, kad pusę apklausoje dalyvavusių tėvų nežinotų kur kreiptis pagalbos dėl mokyklos nelankančio vaiko problemų.

3.2.4 Mokinių, mokytojų ir tėvų siūlomų mokyklos nelankymo problemos sprendimo būdų lyginamoji analizė

Anketose buvo pateikti atviri klausimai, kurie turėjo padėti išsiaiškinti respondentų požiūrį į tyrėjo suformuluotus uždavinius ir gauti įvairiapusiškesnę ir gilesnę informaciją apie mokyklos lankomumo problemą ir jos sprendimo būdus. Tiriamieji, neturėdami konkretaus atsakymo pasirinkimo, turėjo vadovautis savo įsivaizdavimu ir įspūdžiais bei turima nuomone. (žr. 8 PRIEDAS. 1 pav., 2 pav., 3 pav.). Tokiu būdu gauti atsakymai gali papildyti turimą informaciją naujomis tendencijomis ir pastebėjimais, kurie padėtų kur kas racionaliau ieškoti problemos sprendimo būdų.

Tiriamųjų mokinių, mokytojų ir tėvų nuomonė apie tai, **kokios pasekmės laukia mokinių, nelankančių mokyklos.**

Tiriamieji vieningai sutinka, jog mokyklos nelankymo viena iš pasekmių yra *menkas išsilavinimas ir žinių stoka*. Su šiais teiginiais siejamos – *darbo, darbo paieškos, bedarbystės, darbo užsienyje* problemos. Mokinių išvalgos susijusios su žinių stoka – *vasaros darbai, antramečiavimas, egzaminų neišlaikymas*, kur kas artimesnės pasekmės nei mokytojų ir tėvų numatytos. Prie trumpalaikių pasekmių galima būtų priskirti ir mokinių atsakymus apie *baudas* už mokyklos nelankymą. Reikia atkreipti dėmesį, jog mokinių tarpe yra tiriamųjų, kurie neižvelgia *jokių* pasekmių. Mokytojai išskiria tokį veiksnį, kaip *sunkumai šeimoje*. Ir mokytojai, ir tėvai, vienareikšmiškai pasisako, kad mokyklos nelankymo pasekmės yra *bendravimo problemos* (konfliktai, uždarumas), *delinkventiškas elgesys* (gers, vartos narkotikus, vogs, valkataus), *nusikalstama veikla, našta visuomenei* (gyvens iš pašalpų, elgetaus).

Apibendrinat galima, teigti, kad tiek mokytojai, tiek tėvai įvertina mokyklos nelankymo priežastis; dauguma mokinių taip pat žino ir numato mokyklos nelankymo sukeliamas pasekmes ateityje, tačiau problemos žinojimas, tai dar ne problemos premdimas.

Apžvelgus mokinių ir mokytojų atsakymus į klausimą, **kaip reikėtų spręsti mokyklos nelankymo problemą** (žr. 8 PRIEDAS. 4 pav., 5 pav.) galima teigti, kad pasirinkti panašūs sprendimo būdai. Abi tiriamųjų grupės siūlo *griežtesnes bausmes, skatinimo sistemos tobulinimą, aktyvesnius pokalbius, dažnesnius svarstymus, namų areštą, išmetimą iš mokyklos, tėvų atsakomybės didinimą*. Mokiniais norėtųsi *lengvesnių pamokų, pagrindinių pamokų,*

suremontuotos mokyklos, įdomesnių pamokų, draugiškesnių mokytojų, daugiau ekskursijų, apsaugos ir tvoros aplink mokyklą. Mokytojai papildė šiais sprendimais - *individualus mokymas, pedagogas – pagalbininkas, naujai suformuotos klasės, profesinių mokyklų nelankantiems bendrojo lavinimo mokyklų steigimas, individualūs pokalbiai.*

Analizuojant šiuos pasisakymus, galima pažymėti, kad mokiniai sutinka, kad mokyklos lankomumo problema egzistuoja jų mokyklose ir ją būtina spręsti kuo greičiau ir griežčiau. J. Litvinienė (2002) pabrėžia individualių pokalbių privalumus. Tai puiki forma ieškant individualių problemos sprendimo būdų, nes jų metu tėvai ar vaikai labiau linkę atvirauti, išsipasakoti, neslėpti svarbių faktų.

Tėvų nuomonė sudaro trečiąją kategoriją, nes buvo siekta sužinoti, **kaip tėvai galėtų prisidėti prie mokinio lankomumo gerinimo** (žr. 8 PRIEDAS. 6 pav.).

Tėvų atsakymai į klausimą, **kaip tėvai galėtų prisidėti prie mokinio lankomumo gerinimo** (žr. 8 PRIEDAS. 6 pav.), sudaro sekančią sprendimų grupę, kuri iliustruoja jų galimą arba siūlomą pagalbą mokyklos nelankymo problemai spręsti. Tėvai mano, jog reikia *daugiau bendrauti su vaiku ir lankytis mokykloje, tobulinti skatinimo sistemą ir rodyti pavyzdį, kontroliuoti ir kartu eiti į mokyklą, bausti namų areštu ir atimti telefoną arba kompiuterį, dalyvauti mokyklos renginiuose.*

Tose mokyklose, kuriose į ugdymo procesą įtraukiami tėvai, mokiniai pasiekia geresnių mokymosi rezultatų, mokinių elgesys tampa socialesnis ir pagerėja mokyklos lankomumas (Sattes, 1985).

Tiriamieji tėvai pasisako už aktyvesnį lankymąsi mokykloje. Tačiau mokslinėje literatūroje pažymima, jog būtina įvertinti tai, kad bendradarbiavimą su tėvais pradėti, kuomet jų vaikai jau blogai arba iš viso nelanko mokyklos, nėra prasmės.

Sekantis klausimas skirtas mokiniams, tai „**Mokymosi priežastys**“ (žr. 8 PRIEDAS. 7 pav.).

Šis klausimas nagrinėjamas vadovaujantis rusų psichologės O.Yuzhalinos teigimu, kad „mokiniais vidinė motyvacija dažniausiai reiškia suaugusiųjų spaudimą. Paauglys eina į mokyklą ne todėl, kad nori mokytis, o todėl, kad tėvai nebartų arba dėl bendravimo su draugais. Vargu, ar 14 metų vaikas geba suprasti liaudies išmintį „Mokslo šaknys karčios, bet vaisiai saldūs“.

Mokinių atsakymai grupuojami į: *dėl kitų, turiu tikslų, kita.* Antrajai grupei priklauso mokiniai, kurie mokosi *dėl savęs, nes turi tikslų.* Sudėtinga pasakyti, kiek jie adekvatūs mokiniui, nelankančiam arba blogai lankančiam mokyklą, bet mokinių atžvilgiu tai pozityvu. Visada mažiau motyvuoti yra tie, kurie lanko mokyklą dėl kitų arba turi netoliaregiškus tikslus:

dėl „n“ raidžių, dėl trimestro, kad neišmestų. Pastarieji yra dažniausiai tie, kurie, pasak, O Yuhalinės, eina į mokyklą, kad nebartų tėvai arba dėl bendravimo su draugais.

Sekančio klausimo: „**Mokytojų taikomi individualūs būdai gerinti mokyklos lankomumą**“ atsakymus galima iliustruoti schema, kuri ryškiai padalina atsakymus į dvi dalis: vienos – netradicinės, paremtos naujų, netradicinių būdų paieška, kitos – įprasta tradicinė seka, taikoma kiekvienoje mokykloje (žr. 8 PRIEDAS. 8 pav.).

Tyromo rezultatai atitinka O. Jacikevičienės, L. Rupšienės, G. Liseckienė (2006) nuomone, kad *individualūs mokytojų pasirinkti būdai*, siekiant pagerinti mokyklos lankomumą yra susiję su pagalba mokiniui. Pedagoginė pagalba vaikui dažniausiai pasireiškia ir per jo teisių į mokymąsi įgyvendinimą ir drauge saugumo mokykloje užtikrinimą šalinant priežastis, dėl kurių vaikas negali (arba vengia) lankyti mokyklos.

Netradicines priemones mokytojai renkasi dažnai ir aktyviai: *siekia organizuoti įdomesnes pamokas, individualizuoti užduotis, teorines užduotis keičia praktinėmis, formuoja mokinių požiūrį į karjerą ir t.t.*

Tiriamųjų mokytojų anketose į klausimą: „**Įstaigos ir institucijos, kurios turėtų padėti spręsti mokyklos nelankymo problemą**“ pateikti 8 priede (žr. 8 PRIEDAS. 9 pav.).

Mokslinėje literatūroje kalbama, kad tarpinstitucinio bendradarbiavimo sėkmę užtikrina tiksliai apibrėžtos bendradarbiaujančių organizacijų veikimo ribos, tik joms būdingų vaidmenų žinojimas ir atlikimas. Taip pat vienos žinybos turi gerai išmanyti kitų žinybų veiklą (Furnissas, 2002).

Mokytojų atsakymuose atsispindi įstaigos ir institucijos, kurios vienaip ar kitaip bendradarbiauja su mokyklomis ir buvo įvardintos teorinėje darbo dalyje. Tačiau, reikia pastebėti, kad bendradarbiavimas nėra toks efektyvus, kokio tikisi tiriamieji. Bendradarbiavimo sėkmės negali užtikrinti tai, kad nėra tiksliai apibrėžtos minėtų institucijų ir įstaigų vaidmenų ribos ir pačios mokyklos vaidmuo šiame kontekste.

Įvertinant **mokyklos vadovo asmenines savybes** išryškėja tėvų nuomonę apie tai, koks turėtų būti mokyklos vadovas, galintis daryti efektingą įtaką, sprendžiant mokyklos nelankymo problemą (žr. 8 PRIEDAS. 10 pav.). Juk nuo vadovo, jo vadovavimo stiliaus priklauso visos mokyklos komandos darbas. Vadovas sugeba galios dėka daryti įtaką kitiems, keisti žmonių elgseną ir pažiūras darbinės veiklos metu. Be abejonės, tai priklauso nuo asmenų, kuriems daroma įtaka, situacijos ir paties vadovo sugebėjimų (Šalčius, 2009).

Pateiktos atsakymai leidžia teigti, jog tėvų reikalavimai mokyklos vadovui yra pakankamai aukšti ir, žinoma, turėtų užtikrinti ne tik efektingą komandinį darbą, bet ir bendradarbiavimą su tėvais. Susvetimėjusioje, vartotojiškoje visuomenėje toks asmeninių

savybių derinys yra retas reiškinys, tačiau tiriamųjų nuomonė svarbi, siekiant išsiaiškinti mokyklos nelankymo problemos sprendimo būdų aspektus.

Apibendrinat visų tyrime dalyvavusių respondentų atsakymus, galima pabrėžti vis dėl to gyliai išsisknijusios mokyklos nelankymo problemos egzistavimą ir nevisada efektyviai ją šalinančias priemones. Norint mokyklos nelankyme pasiekti gerų rezultatų reikia nuolat ir aktyviai bendradarbiauti tiek su tėvais tiek su institucijomis atsakingomis už vaiką. Pasak, M. Andrašūniene ir I. Jokimavičiene (2007) reikia pažinti mokinį supančią aplinką, jį įtakončius veiksnius, nes tai leidžia atrinkti individualius būdus šalinant problemos priežastis. Taigi pedagogas turi būti taktiškas, šiuolaikiškas, empatiškas ir lankstus.

IŠVADOS

Teorinės dalies išvados:

1. Mokyklos nelankymo problema aktuali ne tik Lietuvos mokykloms. Ši problema yra nuolat analizuojama tiek Lietuvos, tiek užsienio mokslininkų įvairiais aspektais ir kryptimis. Tačiau tik kompleksinis požiūris, reikalaujantis skirtingų žinybų ir kvalifikacijų specialistų kompetencijos ir bendro požiūrio, gali įnešti svarų postūmį sprendžiant mokyklos nelankymo problemą.

2. Šeima, santykiai tarp šeimos narių, šeimos socialinė-ekonominė padėtis, jos struktūra yra vienas iš daugiausiai mokyklos nelankymą ar pamokų praleidinėjimą įtakančių veiksnių. Šeimos vaidmuo, formuojantis vaiko vertybėms ir elgsenai, yra itin reikšmingas.

3. Mokykla naudojasi jau žinomomis ir praktikoje taikomomis prevencinėmis priemonėmis: komandos kūrimas prevencinei veiklai įgyvendinti ir mokyklos nelankymo problemai spręsti, bendradarbiavimas su tėvais arba globėjais, socialinės – pedagoginės pagalbos teikimas, mokinių lankomumo kontrolė, mokyklos klimato kūrimas, mokinių savivaldos organizavimas, tarpinstitucinis bendradarbiavimas ir t.t. Tačiau tos priemonės nėra pakankamai efektingos dėl sistemiškumo ir kompleksiškumo trūkumo.

Praktinės dalies išvados:

4. Dauguma tyrime dalyvavusių nelankančių ar blogai lankančių mokyklą mokinių neskatina nelankyti mokyklos nei nuostatos į mokymąsi, nei mokymosi sėkmė. Pagrindinės priežastys, dėl kurių mokiniai nelanko mokyklos yra tingėjimas, nenoras mokytis ir mokymosi sunkumai. Mokyklos nelankymo mokiniai nesieja nei su lytimi, nei su savęs vertinimu. Tačiau reikia atkreipti dėmesį į tai, kad mokiniai jaučia nebaudžiamumą, o tai leidžia daryti prielaidą, kad bausmės yra nekompleksiškos ir neefektyvios, nėra supažindinti, kur ir kokiais būdais jie gali kreiptis pagalbos be klasės vadovo ir šeimos.

5. Pedagogų dalyvavusių tyrime nuomonė mokyklos nelankymo priežastis yra mokymosi motyvacijos stoka, konfliktai su mokytojais, bendraamžiais, elgesio problemos, psichologinės-emocinės problemos, tingėjimas; respondentų nuomone tokių vaikų yra blogi mokymosi rezultatai, jie lengvai užsiplėskiantys, nesitvardantys, konfliktuojantys; šių vaikų tėvai retai ar visai nesilanko mokykloje, daržniausiai tai asocialių ar rizikos grupei proklausančių šeimų vaikai.

6. Dauguma tyrime dalyvavusių tėvų mano, kad vaikai praleidžia pamokas dėl svarbių priežasčių; pagrindinės priežastys dėl kurių yra nelankoma mokykla, tėvų nuomonė yra motyvacijos trūkumas, konfliktai su mokytojais, psichologinės-emocinės problemos, elgesio problemos, neįveikiamas mokymosi turinys, patyčios; dauguma tėvų pritaria, kad šeima įtakoja

vaikų mokyklos lankomumą ir kaip skatinimo priemonę naudoja pagyrimą; dauguma apklaustųjų retai arba visai nesilanko mokyklose, turi mažai informacijos apie mokykloje dirbančius specialistus ir jų teikiama pagalbą.

7. Tyrimas atskleidė mokyklos nelankymo galimas pasekmes, tai menkas išsilavinimas, žinių stoka, bendravimo problemos, delinkventiškas elgesys, nusikalstama veikla, našta visuomenei.

8. Tyrimas atskleidė mokyklos nelankymo sprendimo būdus: griežtesnes bausmes, skatinimo sistemos tobulinimą, aktyvesnius pokalbius, dažnesnius svarstymus, tėvų atsakomybės didinimą; daugiau bendrauti su vaiku, lankytis mokykloje, rodyti pavyzdį, kontroliuoti ir kartu eiti į mokyklą, dalyvauti mokyklos renginiuose; mokytojai turi organizuoti įdomesnes pamokas, individualizuoti užduotis, teorines užduotis keisti į praktines, formuoja mokinių požiūrį į karjerą ir t.t. Mokiniai norėtųsi lengvesnių pamokų, pagrindinių pamokų, suremontuotos mokyklos, įdomesnių pamokų, draugiškesnių mokytojų, daugiau ekskursijų, apsaugos ir tvoros mokykloje.

9. Magistro atlikta teorinė analizė bei tyrimo rezultatai pagrindė darbe iškeltą kopotezę, kad mokymosi nenorą lemia ne viena, o keletas priežasčių, tai asmeninės psichologinės savybės, motyvacijos veiksniai, santykiai šeimoje, bendruomenės ir visuomenės požiūris bei šiuolaikinės mokyklos atmosfera ir mokinio santykiai su mokykla. Mokinių, pedagogų, tėvų bendradarbiavimas yra vienas iš efektyviausių mokyklos nelankymo problemos sprendimo būdų.

REKOMENDACIJOS

Švietimo ir mokslo ministerijai.

- Diegti mokylos nelankančių mokinių apskaitos sistemą, kad būtų aišku kiek mokinių nelenko mokyklos, kiek neturi pagrindinio išsilavinimo pažymėjimo ir t.t.
- Numatyti daugiau galimybių, alternatyvų, mokymosi formų iš švietimo sistemos iškritusiems mokiniams.

Švietimo skyriaus vadovams.

- Inicijuoti švietimo pagalbos specialistų, policijos, vaiko teisių apsaugos tarnybų atstovų, psichologinės tarnybos atstovų ir kitų tarnybų glaudų bendradarbiavimą, siekiant apjungti savo pastangas dirbant su blogai mokyklą lankančiais vaikais.
- Kurti švietimo sistemos mokinių prevencinį modelį, kad išvengti didėjančio nelankančių mokyklos mokinių skaičiaus.

Mokyklų vadovams.

- Keisti mokytojų požiūrį į blogai lankančius mokinius.
- Suteikti mokytojams teorinių žinių apie mokymosi motyvaciją ir mokyklos nelankymo priežastis.
- Organizuoti prevencinį darbą su blogai lankančiais, rizikos grupės mokiniais, nuolat ieškant naujų, nestandartinių problemos sprendimo būdų.
- Nuolat tirti mokyklos mikro aplinką.

Klasių vadovams.

- Užtikrinti glaudesnę šeimos ir mokyklos bendradarbiavimą.
- Teikti informaciją tėvams apie galimas pagalbos formas mokyklos nelankantiems vaikams.
- Taikyti individualius poveikio būdus gerinant mokyklos lankomumą.

LITERATŪRA

1. Aiketerini G., Kalantzi-Azizi, Antastasia, Milonas, Kostas. (2000). *Adaptation and motivation of greek gifted pupils: exploring some influences of primary schooling*//High Ability Studies.
2. Andrašiūnienė M., Jokimavičienė I. (2007). *Analizuokime ir spęskime*. Vilnius.
3. Ališauskienė S. (2005). *Ankstyvoji intervencija vaikystėje*. Šiauliai
4. Bagdonas A., Jankauskienė I. (2010) *Paskaitų nelankymas: problemos raiška ir sprendimo galimybės*. [Žiūrėta 2010-11-15]. Prieiga per internetą<https://dspace.kauko.lt/bitstream/handle/1/698/Bagdonas_Jankauskiene.pdf?sequence=1>.
5. Baigiamoji projekto „Vaikų, iškrentančių iš bendrojo lavinimo sistemos, skaičiaus mažinimas, stiprinant prevencinių grupių veiklą ugdymo institucijose“. Konferencija 2008 m. kovo 20 d. [Žiūrėta 2010-11-15]. Prieiga per internetą: <www.vaikogerove.lt>.
6. Barkauskaitė M., Indrašienė V., Gaigalienė M. ir kt.. (2003). *Nesėkmingo mokymosi mastai ir priežastys: tiriamasis darbas*: ataskaita. Vilnius.
7. Bieliūnė S., Juodkaitė D., Uscila R. (2010). *Vaikų, kuriems paskirta vidutinės priežiūros priemonė, situacijos, veiksmų ir priežasčių, paskatinusių nusižengti, analizė*. Tyrimas. Vilnius. [Žiūrėta 2010-10-15]. Prieiga per internetą:<www.nplc.lt/centrov/leid/NPLC-inf-leid2008-1-7.doc>.
8. Butkienė G., Kepalaitė A. (1996). *Mokymasis ir asmenybės brendimas*. Vilnius: Margi raštai.
9. Bulotaitė L. (1996). *Alkoholizmu sergančiųjų šeimų vaikai. Vaikų fizinė ir seksualinė prievarta*. Kaunas.
10. Black S. (2003). *Keeping kids from dropping out*//Educacion Digest.
11. Bruzgelevičienė R. (2001). *Lietuvos švietimo kaita. Švietimo reformos darbai tūkstantmečių sandūroje:tendencijos, lūkesčiai*. Vilnius.
12. Civinskas R. ir kt. (2006). *Vengiančių lankyti mokyklą vaikų problemos ir poreikiai: monografija*. Vilnius.
13. Cowley S. (2008). *Kaip suvaldyti tuos neklaužadas*. Vilnius.
14. Dereškevičius P.ir kt. (2000). *Mokyklos nelankymo priežastys*. Monografija. Vilnius.
15. Dovydaitienė R., Rimkevičienė L. (2003). *Bendravimas ir bendradarbiavimas su tėvais*. Respublikinės mokslinės konferencijos medžiaga.
16. Dobranskienė R. (2002) *Mokyklos bendruomenės vadyba: monografija*. Šilutė.

17. Everard B., Morris G. (1997). *Efektyvus mokyklos valdymas*. Kainas: Poligrafija ir informatika.
18. Furnissas T. (2002). *Vadovėlis įvairių sričių specialistams apie vaikų seksualinį išnaudojimą. Darbo organizavimas, psichoterapija, teisinė apsauga ir priežiūra*. Vilnius.
19. Gailienė I. (1995). *Savęs vertinimo problema bendrojoje ir tiflopsichologijoje*. Vilnius.
20. Gučas A. (1990). *Vaiko ir paauglio psichologija*. Kaunas
21. Indrašienė V., Suboč V. (2008). *Sociopedagoginės pagalbos vaikams, patyrusiems mokymosi nesėkmes, prielaidos*. [Žiūrėta 2010-09-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.senoji.vpu.lt/pedagogika/PDF/2008/89/indsub115-122.pdf>>.
22. Jacikevičienė O., Rupšienė L., Liseckienė G. (2006). *Pradinių klasių mokytojo pagalba, sprendžiant globos namų auklėtinių ir jų bendraklasių konfliktus*. Mokytojų ugdymas. Šiauliai.
23. Jovaiša L. (2007). *Enciklopedinis Edukologijos žodynas*. Vilnius.
24. Kibickienė I., Tureikytė D. (2007). *Mokyklos nelankymo priežastys, mastai ir pasekmių įžvalgos*. Iš: *Šiuolaikinės mokyklos realijos : sociologinės įžvalgos*. Vilnius
25. Kveskienė G. (2003). *Socializacija ir vaiko gerovė*. Vilnius.
26. Lankomumo problemų prevencija mokykloje (2008). Vilnius.
27. Leliūgienė I. (2002). *Socialinė pedagogika*. Kaunas.
28. Lietuvos vaikai. Statistikos departamentas. [Žiūrėta 2010-08-16]. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/statistika/Lietuvos_vaikai_2007.pdf>.
29. Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas 2007 m. birželio 28 d. Nr. X-1238. [Žiūrėta 2010-08-16]. Prieiga per internetą: <www3.irs.lt/.../dokpaieska>.
30. Lietuvos Respublikos švietimo koncepcija (1992). [Žiūrėta 2010-08-16]. Prieiga per internetą: <www.lt/.../konceptija/konceptija1.htm>.
31. Lietuvos Respublikos švietimo Įstatymas (2003). [Žiūrėta 2010-08-16]. Prieiga per internetą: <www.smm.lt/teisine_baze/istatymai.htm>.
32. Litvinienė J. (2002). *Šeima – vaiko ugdymo institucija*. Klaipėda.
33. Lukšienė M. (2000). *Jungtys*. Vilnius: Alma litera.
34. Merfeldaitė O., Railienė A. (2007). *Prevencinio darbo grupės veikla bendrojo lavinimo mokykloje*. Mokomoji knyga.
35. Miškinis K. (2003). *Šeima žmogaus gyvenime*. Kaunas.
36. Navasaitienė, S. (2002). *Mokyklos nelankymo Lietuvoje socialinė determinacija*. Daktaro disertacija. Kaunas.

37. Pilkauskaitė R. (1999). *Psichologinės paauglių problemos ir konsultavimas//vaikų psichologinis konsultavimas*. Vilnius.
38. Prakapas R.(2001). Individualus darbas su rizikos grupės vaikais ir paaugliais taikant teritorijai nonitoringą. *Pedagogika* t.49.
39. Putkiewicz E. (1996). *Education research and teacher education in Europe//European Educacion*, Spring.
40. Reißig B. (2001). *Schulverweigerung – ein Phänomen macht Karriere*. Ergebnisse einer bundesweiten Erhebung bei Schulverweigerern. München/Leipzig:Deutsches Jugendinstitut.
41. Rupšienė L. (2004). *Individualus socialinių pedagogų darbas su vengiančiais lankyti mokyklą mokiniais*. Klaipėda.
42. Rupšienė L. (2001). *Nenoras mokytis – socialinis pedagoginis reiškiny*s. Klaipėda.
43. Ruškus J. (2000). *Specialiojo pedagogo socialinių nuostatų, pedagoginės sąveikos ir mokyklinės socializacijos ryšys*: daktaro disertacija. Šiauliai.
44. Stake I., Walton J., „*The Effective Collection and Analysis of Attendance Data*“, *Improving School Attendance*. London, 1999, p. 75–78.
45. Stoner J.A.F., Freeman R.E., Gilbert D.R.Jr. (2001). *Vadyba*. Vilnius.
46. Šalčius A. (2009). *Organizacijos valdymas*. Vilnius.
47. Šabajevaitė L. (1999). Lietuvos socialinės transformacija. Vilnius.
48. Švietimo ir mokslo ministro įsakymas 2010-06-02 įsakymo Nr. V-807 „Dėl mokyklos nelankymo priežasčių klasifikatoriaus patvirtinimo“ [Žiūrėta 2010-08-16]. Prieiga per internetą: www.smm.lt/ti/does/istatymai/MSI.pdf.
49. Targamadžė V. (1997). *Nepalankūs paauglių ir pedagogų santykiai – galima jų nepritapimo bendrojo lavinimo mokykloje priežastis*. Edukologija. Socialiniai mokslai.
50. Thimm K. (2000). *Schulverdrossenheit – Schulschwänzen – Stören – Schulverweigerung*. SP Blatt (Informationsblatt für in Beratung und Unterstützung Tätige an Hamburger Schulen).
51. Vaitkevičius, R., Saudargienė, A. (2006). *Statistika su SPSS psichologiniuose tyrimuose*. Kaunas: VDU leidykla
52. Valstybinės Švietimo politikos strategijos 2003-2012 nuostatai. [Žiūrėta 2010-08-16]. Prieiga per internetą: www.smm.lt/teisine_baze/does/nuterimai/2005-01-24-82.htm.
53. Vidutinės priežiūros taikymas vaikų socializacijos centruose. Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centras. [Žiūrėta 2010-06-17]. Prieiga per internetą: <http://www.sppc.lt/index.php?190830911> .

54. Warzecha B. (2001). *Schulschwänzen und Schulverweigerung*. Eine Herausforderung an das Bildungssystem. Münster Hamburg London: Lit Verlag.

55. Почему дети не хотят учиться? [Žiūrėta 2010-09-12]. Prieiga per internetą:<<http://olga-yuzhalina.norod.ru>>

PRIEDAI

ANKETA MOKINIAMS

Šiaulių universiteto Edukologijos fakulteto Edukologijos (Švietimo kokybės vadybos specializacijos) magistro studijų programos studentė Laima Kelnerytė atlieka tyrimą - „Mokyklos nelankymas ir šios problemos sprendimo būdai“. Jūsų nuoširdūs atsakymai pasitarnaus pasirinktos problemos analizei.

Prašome atsakyti į žemiau pateiktus klausimus. Jums tinkantį atsakymą (arba kelis atsakymus) žymėkite taip (x) arba įrašykite savo nuomonę. Tyrimas yra anonimiškas ir jo duomenys bus panaudoti apibendrinta forma magistro darbe.

Iš anksto dėkoju

Šiaulių universiteto Edukologijos fakulteto

Edukologijos (Švietimo kokybės vadybos specializacijos) magistro studijų programos studentė Laima Kelnerytė

1. Kokios Tavo nuostatos į mokymąsi? (pasirink vieną atsakymą)

1. Visą laiką nori mokytis
2. Kartais nenori mokytis
3. Dažnai nenori mokytis
4. Visai nenori mokytis

2. Kaip Tau sekasi mokytis? (pasirink vieną atsakymą)

1. Labai gerai
2. Gerai
3. Vidutiniškai
4. Blogai
5. Visiškai nesimokau

3. Ar esi kada pabėgęs(-usi) iš pamokų? (pasirink vieną atsakymą)

1. Ne
2. Nežinau
3. Taip

4. Dėl kokių priežasčių Tu nelankai mokyklos? (atitinkamuose langeliuose pažymėkite X kryželiu)

Teiginys	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nei nesutinku, nei sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
1. Neturiu noro mokytis					
2. Konfliktuoju su mokytojais					
3. Konfliktuoju su bendraamžiais					
4. Turiu elgesio problemų					
5. Tingiu					
6. Per sunku mokytis					
7. Patiriu patyčias iš mokinių					
8. Patiriu patyčias iš mokytojų					
9. Sunki materialinė padėtis					
10. Turiu negalią					
11. Tolimas atstumas iki mokyklos					
12. Pasilikau antrus metus					
13. Kita					

5. Kaip manai, kokios lyties mokiniai labiau linkę praleidinėti pamokas? (pasirink vieną atsakymą)

1. Berniukai
2. Mergaitės
3. Tiek berniukai, Tiek mergaitės

6. Tu esi: (atitinkamuose langeliuose pažymėkite X kryželiu)

Teiginys	Labai retai	Retai	Dažnai	Labai dažnai	Visada

1. Labai draugiškas					
2. Jautrus					
3. Užsidaręs savyje					
4. Turi daug draugų					
5. Su niekuo nebendrauji					
6. Turi daug pomėgių					
7. Niekuo nesidomi					
8. Esi ramaus būdo, neimpulsyvus					
9. Lengvai užsiplieski, nesitvardai					
10. Konfliktuojantis su bendraamžiais					
11. Konfliktuoji su mokytojais ir suaugusiais					
12. Neformalus klasės lyderis					
13. Klasės atstumtasis					
14. Kita					

7. Ar mokykloje tave yra baudę už pamokų nelankymą? (pasirink vieną atsakymą)

1. Ne   2. Nežinau   3. Taip

8. Kaip Tave yra baudę už pamokų nelankymą mokykloje? (atitinkamuose langeliuose pažymėkite X kryželiu)

Teiginys	Labai retai	Retai	Dažnai	Labai dažnai	Visada
1. Praneša tėvams					
2. Bendravo su socialiniu pedagogu					
3. Svarstė prevencinės darbo grupės posėdyje					
4. Svarstė vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros komisijoje					
5. Kita					

9. Kaip dažnai Tau padeda spręsti žemiau nurodyti asmenys mokyklos nelankymo problemas? (atitinkamuose langeliuose pažymėkite X kryželiu)

Teiginys	Labai retai	Retai	Dažnai	Labai dažnai	Visada
1. Dalykų mokytojai					
2. Klasės auklėtojas					
3. Socialinis pedagogas					
4. Psichologas					
5. Direktorius					
6. Direktoriaus pavaduotoja ugdymui					
7. Tam tikslui sudaryta komanda					
8. Mokyklos bendruomenės atstovų komanda					
9. Tėvai					
10. Kita					

10. Kaip manai, kokios pasekmės laukia mokyklos nelankančių mokinių?

11. Įvardink priežastis, dėl kurių Tu lankai mokyklą ir stengiesi nepraleisti pamokų?

12. Kokias konkrečias priemones galėtumei pasiūlyti, siekiant pagerinti mokyklos nelankančių mokinių lankomumą? (*galite pažymėti kelis variantus*)

1. Organizuoti specialistų ir pedagogų komandą
2. Rūpintis efektingesniu tarpinstituciniu bendradarbiavimu
3. Tobulinti mokyklos lankomumo sistemą
4. Aktyviai bendradarbiauti su tėvais ir globėjais
5. Teikti pedagoginę pagalbą
6. Stiprinti nelankančių mokyklos mokinių kontrolę
7. Kurti palankų mokyklos klimatą mokyklos nelankantiems mokiniams
8. Naudoti lankomumą skatinančias priemones
9. Kita.....

13. Ar tavo klasės auklėtoja (-a) kviečiasi tėvus pokalbiams į mokyklą dėl pamokų nelankymo problemos? (*pasirink vieną atsakymą*)

1. Ne.   2. Nežinau   3. Taip

14. Kaip manai, ar tėvai, mokytojai turėtų bendradarbiauti sprendžiant mokyklos nelankymo problemą? (*pasirink vieną atsakymą*)

1. Ne.   2. Nežinau   3. Taip

15. Kaip siūlytumei spręsti mokyklos nelankymo problemą?

16. Jūsų lytis: (*pasirink vieną atsakymą*)

1. Mergina   2. Vaikinas

17. Tu mokaisi: (*pasirink vieną atsakymą*)

1. 8 klasėje   2. 9 klasėje   3. 10 klasėje

18. Tu gyveni: (*pasirink vieną atsakymą*)

1. Šeimoje, kurioje tenkinami pagrindiniai vaiko poreikiai
2. Asocialioje šeimoje (geriama, smurtaujama ir pan.)
3. Šeimoje, priklausančiai socialinės atskirties grupei (bedarbiai, benamiai)
4. Kita.....

Dėkoju už atsakymus!

ANKETA TĖVAMS

Šiaulių universiteto Edukologijos fakulteto Edukologijos (Švietimo kokybės vadybos specializacijos) magistro studijų programos studentė Laima Kelnerytė atlieka tyrimą - „Mokyklos nelankymas ir šios problemos sprendimo būdai“. Jūsų nuoširdūs atsakymai pasitarnaus pasirinktos problemos analizei.

Prašome atsakyti į žemiau pateiktus klausimus. Jums tinkantį atsakymą (arba kelis atsakymus) žymėkite taip (x) arba įrašykite savo nuomonę. Tyrimas yra anonimiškas ir jo duomenys bus panaudoti apibendrinta forma magistro darbe.

Iš anksto dėkoju

Šiaulių universiteto Edukologijos fakulteto
Edukologijos (Švietimo kokybės vadybos specializacijos) magistro studijų programos
studentė Laima Kelnerytė

1. Jūsų nuomone, dėl kokių priežasčių Jūsų vaikas dažniausiai praleidžia pamokas? (pasirinkite vieną atsakymą)

1. Visą laiką nori mokytis
2. Ligos
3. Šeimyninių aplinkybių
4. Nepateisinamų priežasčių, kurias sužinote vėliau
5. Mokymosi sunkumų
6. Santykių su mokytojais
7. Santykių su klasės mokiniais
8. Kita.....

2. Ar Jūs visada pateisinate vaiko praleistas pamokas? (pasirinkite vieną atsakymą)

1. Ne
2. Ne visada
3. Taip

3. Kaip vertinate savo vaiko mokyklos lankomumą? (pasirinkite vieną atsakymą)

1. Labai gerai lankantis
2. Gerai lankantis
3. Patenkinamai lankantis
4. Blogai lankantis
5. Nelankantis
6. Kita.....

4. Kaip skatinate savo vaiko mokyklos lankomumą? (pasirinkite vieną atsakymą)

1. Pokalbiais ir argumentais
2. Dovanomis
3. Pagyrimais
4. Kita.....

5. Kaip manote, dėl kokių priežasčių vaikai blogai lanko arba visai nelanko mokyklos? (atitinkamuose langeliuose pažymėkite X kryželiu)

Teiginys	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nei nesutinku, nei sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
1. Neturi mokymosi motyvacijos					
2. Konfliktuoja su mokytojais					
3. Konfliktuoja su bendraamžiais					
4. Turi elgesio problemų					

5. Turi emocinių – psichologinių problemų					
6. Tingiu					
7. Neįveikia mokymo turinio					
8. Patiria patyčias iš mokinių					
9. Patiria patyčias iš mokytojų					
10. Sunki materialinė padėtis					
11. Turi negalią					
12. Tolimas atstumas iki mokyklos					
13. Pasilikę antrus metus					
14. Kita					

6. Jūsų nuomone, nelankantys ir blogai lankantys mokiniai gyvena: *(pasirinkite vieną atsakymą)*

1. Šeimoje, atitinkančioje visuomenės stereotipus
2. Asocialioje šeimoje
3. Šeimoje, priklausančiai socialinės atskirties grupei (bedarbiai, benamiai)
4. Kita.....

7. Kaip manote, ar nelankančių ir blogai lankančių mokinių tėvai: *(galimi keli variantai)*

1. Retai lankosi mokykloje
2. Visiškai nesilanko mokykloje
3. Stengiasi susitikti, iškilus problemoms
4. Naudoja smurtą
5. Stokoja atsakomybės
6. Dėl vaiko problemų kaltina mokyklą
7. Bendradarbiauja, sprendžiant vaiko problemas
8. Kita.....

8. Mokyklos nelankantys mokiniai dažniausiai mokosi: *(pasirinkite vieną atsakymą)*

1. Labai gerai
2. Gerai
3. Vidutiniškai
4. Blogai
5. Visiškai nesimoko

9. Mokyklos nelankantys arba blogai lankantys mokiniai dažniausiai yra: *(atitinkamuose langeliuose pažymėkite X kryželiu)*

Teiginys	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nei nesutinku, nei sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
1. Labai draugiški					
2. Jautrūs					
3. Užsidarę savyje					
4. Turi daug draugų					
5. Su niekuo nebendruoja					
6. Turi daug pomėgių					
7. Niekuo nesidomi					
8. Yra ramaus būdo, neimpulsyvūs					
9. Lengvai užsiplieskiantys, nesitvardantys					
10. Konfliktuojantys su bendraamžiais					
11. Konfliktuojantys su mokytojais ir suaugusiais					
12. Neformalus klasės lyderiai					
13. Klasės atstumtieji					
14. Kita					

10. Ar Jūs žinote į ką reikėtų kreiptis dėl savo vaiko mokyklos nelankymo problemos?
(pasirinkite vieną atsakymą)

1. Ne   2. Ne visada   3. Taip

11. Kaip manote, ar mokyklos nelankantiems mokiniams daro įtaką mokyklos vadovo asmeninės savybės? (pasirinkite vieną atsakymą)

1. Ne   2. Nežinau   3. Taip

12. Kokiomis asmeninėmis savybėmis turėtų pasižymėti mokyklos vadovas, planuojantis problemų sprendimo procesą?

13. Jūsų nuomone, kaip dažnai sprendžia blogai lankančių arba mokyklos nelankančių mokinių lankomumo problemą, žemiau nurodyti asmenys? (atitinkamuose langeliuose pažymėkite X kryželiu)

Teiginys	Labai retai	Retai	Dažnai	Labai dažnai	Visada
1. Dalykų mokytojai					
2. Klasės auklėtojas					
3. Socialinis pedagogas					
4. Psichologas					
5. Direktorius					
6. Direktoriaus pavaduotojai ugdymui					
7. Tam tikslui sudaryta komanda					
8. Mokyklos bendruomenės atstovų komanda					
9. Kita					

14. Kokios pasekmės, Jūsų nuomone, laukia mokyklos nelankančių mokinių?

15. Kaip prie mokinių, nelankančių arba blogai lankančių mokyklą, problemos sprendimo galėtų prisidėti tėvai?

16. Kokios yra taikomos prevencinės priemonės mokykloje, kurioje mokosi Jūsų vaikas, mokyklos nelankymo problemai spręsti? (galimi keli variantai)

1. Yra sudaryta specialistų ir pedagogų komanda
2. Mokykla bendradarbiauja su kitomis institucijomis, sprendžiančiomis vaiko problemas
3. Yra sukurta tinkama mokyklos lankomumo sistema
4. Mokykla aktyviai bendradarbiauja su tėvais ir globėjais
5. Teikia vaikui pedagoginę - psichologinę pagalbą
6. Stiprina nelankančių mokyklos mokinių kontrolę
7. Kuria palankų mokyklos klimatą mokyklos nelankantiems mokiniams

8. Naudoja lankomumą skatinančias priemones

9. Kita.....

17. Jūsų lytis:

1. Moteris   2. Vyras

18. Jūsų išsilavinimas:

1. Aukštasis universitetinis
2. Aukštasis neuniversitetinis
3. Aukštesnysis
4. Vidurinis
5. Pagrindinis

19. Kiek Jums metų?

1. 18 – 30 metų
2. 31 – 40 metų
3. 41 – 50 metų
4. 51 – 60 metų
5. Virš 61 metų

Dėkoju už atsakymus!

ANKETA MOKYTOJAMS

Šiaulių universiteto Edukologijos fakulteto Edukologijos (Švietimo kokybės vadybos specializacijos) magistro studijų programos studentė Laima Kelnerytė atlieka tyrimą - „Mokyklos nelankymas ir šios problemos sprendimo būdai“. Jūsų nuoširdūs atsakymai pasitarnaus pasirinktos problemos analizei.

Prašome atsakyti į žemiau pateiktus klausimus. Jums tinkantį atsakymą (arba kelis atsakymus) žymėkite taip (x) arba įrašykite savo nuomonę. Tyrimas yra anonimiškas ir jo duomenys bus panaudoti apibendrinta forma magistro darbe.

Iš anksto dėkoju

Šiaulių universiteto Edukologijos fakulteto
Edukologijos (Švietimo kokybės vadybos specializacijos) magistro studijų programos
studentė Laima Kelnerytė

1. Ar Jūs susiduriate su mokinių nelankymo problemomis savo klasėje? *(pasirink vieną atsakymą)*

1. Ne   2. Nežinau   3. Taip

2. Jūsų nuomone, kokios yra mokyklos nelankymo priežastys? *(atitinkamuose langeliuose pažymėkite X kryželiu)*

Teiginys	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nei nesutinku, nei sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
1. Neturi mokymosi motyvacijos					
2. Konfliktuoja su mokytojais					
3. Konfliktuoja su bendraamžiais					
4. Turi elgesio problemų					
5. Turi emocinių – psichologinių problemų					
6. Tingi					
7. Neįveikia mokymo turinio					
8. Patiria patyčias iš mokinių					
9. Patiria patyčias iš mokytojų					
10. Sunki materialinė padėtis					
11. Turi negalią					
12. Tolimas atstumas iki mokyklos					
13. Pasilikę antrus metus					
14. Kita					

3. Kokiose amžiaus grupėse pastebite dažną ir nepateisinamą pamokų praleidinėjimą? *(pasirink vieną atsakymą)*

1. 7-10 metų
2. 11- 12 metų
3. 13-14 metų
4. 15 -16 metų

4. Kaip manote, kokios lyties mokiniai labiau linkę praleidinėti pamokas? *(pasirink vieną atsakymą)*

1. Berniukai
2. Mergaitės
3. Tiek berniukai, tiek mergaitės

5. Jūsų nuomone, nelankantys ir blogai lankantys mokiniai gyvena: (pasirink vieną atsakymą)

1. Šeimoje, atitinkančioje visuomenės stereotipus
2. Asocialioje šeimoje
3. Šeimoje, priklausančiai socialinės atskirties grupei (bedarbiai, benamiai)
4. Kita.....

6. Ar sutinkate, kad nelankančių ir blogai lankančių mokinių tėvai: (atitinkamuose langeliuose pažymėkite X kryželiu)

Teiginys	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nei nesutinku, nei sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
1. Retai lankosi mokykloje					
2. Visiškai nesilanko mokykloje					
3. Stengiasi susitikti, iškilus problemoms;					
4. Naudoja smurtą					
5. Stokoja atsakomybės					
6. Dėl vaiko problemų kaltina mokyklą					
7. Bendradarbiauja, sprendžiant vaiko problemas					
8. Kita					

7. Mokyklos nelankantys mokiniai dažniausiai mokosi:

1. Labai gerai   2. Gerai   3. Vidutiniškai   4. Blogai   5. Visiškai nesimoko

8. Mokyklos nelankantys arba blogai lankantys mokiniai dažniausiai yra: (atitinkamuose langeliuose pažymėkite X kryželiu)

Teiginys	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nei nesutinku, nei sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
1. Labai draugiški					
2. Jautrūs					
3. Užsidarę savyje					
4. Turi daug draugų					
5. Su niekuo nebendrauja					
6. Turi daug pomėgių					
7. Niekuo nesidomi					
8. Yra ramaus būdo, neimpulsyvūs					
9. Lengvai užsiplieskiantys, nesitvardantys					
10. Konfliktuojantys su bendraamžiais					
11. Konfliktuojantys su mokytojais ir suaugusiais					
12. Neformalus klasės lyderai					
13. Klasės atstumtieji					
14. Kita					

9. Jūsų nuomone, kas turėtų spręsti blogai lankančių arba mokyklos nelankančių mokinių lankomumo problemą? (atitinkamuose langeliuose pažymėkite X kryželiu)

Teiginys	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nei nesutinku, nei sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku

1. Dalykų mokytojai					
2. Klasės auklėtojas					
3. Socialinis pedagogas					
4. Psichologas					
5. Direktorius					
6. Direktoriaus pavaduotojai ugdymui					
7. Tam tikslui sudaryta komanda					
8. Mokyklos bendruomenės atstovų komanda					
9. Tėvai					
10. Kita					

10. Kaip manote, ar mokyklos nelankantiems mokiniams daro įtaką mokyklos vadovo asmeninės savybės? (pasirink vieną atsakymą)

1. Ne   2. Nežinau   3. Taip

11. Ar Jūs stengiatės bendrauti ir bendradarbiauti su tėvais, mokykla dėl mokyklos nelankymo problemų? (pasirink vieną atsakymą)

1. Ne   2. Nežinau   3. Taip

12. Kokios pasekmės, Jūsų nuomone, laukia mokyklos nelankančių mokinių?

13. Kokiais būdais Jūs (individualiai) stengiatės pagerinti mokinių lankomumą?

14. Kaip Jūsų mokykloje sprendžiama mokyklos nelankančių arba blogai lankančių mokinių problema? (galimi keli variantai)

1. Organizuojate specialistų ir pedagogų komandą
2. Rūpinatės efektingesniu tarpinstituciniu bendradarbiavimu
3. Tobulinate mokyklos lankomumo sistemą
4. Aktyviai bendradarbiaujate su tėvais ir globėjais
5. Teikiate pedagoginę pagalbą
6. Stiprinate nelankančių mokyklos mokinių kontrolę
7. Kuriate palankų mokyklos klimatą mokyklos nelankantiems mokiniams
8. Naudojate lankomumą skatinančias priemones
9. Kita.....

15. Kokias konkrečias priemones galėtumėte pasiūlyti, siekiant pagerinti mokyklos nelankančių mokinių lankomumą?

16. Įvardinkite įstaigas ir institucijas, kurios Jūsų manymu, turėtų padėti spręsti mokyklos nelankymo problemą?

17. Jūsų lytis:

1. Moteris   2. Vyras

18. Kiek Jums metų?

1. Iki 25 metų
2. 26 – 40 metų
3. 41 – 50 metų
4. 51 – 60 metų
5. Virš 61 metų

19. Kiek metų dirbate mokykloje?

1. Iki 5 metų
2. 5 – 10 metų
3. 11 – 15 metų
4. Virš 16 metų

20. Jūs dirbate:

1. Gimnazijoje
2. Vidurinėje mokykloje
3. Pagrindinėje mokykloje
4. Jaunimo mokykloje

Dėkoju už atsakymus!

Respondentų pasiskirtymas pagal lytį

Mokinių pasiskirtymas		Mokynių pasiskirtymas		Tėvų pasiskirstymas		
N		N		N		
Moteris	85	47,2	38	84,4	41	82
Vyras	95	52,8	7	15,6	9	18

Mokinių duomenys apskaičiuoti SPSS programa

Kaip Tau sekasi mokytis?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Labai gerai	16	8,9	8,9	8,9
	Gerai	41	22,8	22,8	31,7
	Vidutiniškai	90	50,0	50,0	81,7
	Blogai	29	16,1	16,1	97,8
	Visiškai nesimokau	4	2,2	2,2	100,0
	Total	180	100,0	100,0	

12 klausimas

Kaip manai, kokios lyties mokiniai labiau linkę praleidinėti pamokas?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Berniukai	46	25,6	25,6	25,6
	Mergaitės	18	10,0	10,0	35,6
	Tiek berniukai, tiek mergaitės	116	64,4	64,4	100,0
	Total	180	100,0	100,0	

Kokias konkrečias priemones galėtumei pasiūlyti, siekiant pagerinti mokyklos nelankančių mokinių lankomumą?/Organizuoti specialistų ir pedagogų komandą

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Taip	50	27,8	27,8	27,8
	Ne	130	72,2	72,2	100,0
	Total	180	100,0	100,0	

Kokias konkrečias priemones galėtumei pasiūlyti, siekiant pagerinti mokyklos nelankančių mokinių lankomumą?/Rūpintis efektingesniu tarpinstituciniu bendradarbiavimu

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Taip	19	10,6	10,6	10,6
	Ne	161	89,4	89,4	100,0
	Total	180	100,0	100,0	

Kokias konkrečias priemones galėtumei pasiūlyti, siekiant pagerinti mokyklos nelankančių mokinių lankomumą?/Tobulinti mokyklos lankomo sistemą

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Taip	78	43,3	43,3	43,3
	Ne	102	56,7	56,7	100,0
	Total	180	100,0	100,0	

Kokias konkrečias priemones galėtumei pasiūlyti, siekiant pagerinti mokyklos nelankančių mokinių lankomumą?/Aktyviai bendradarbiauti su tėvais ir globėjais

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Taip	80	44,4	44,4	44,4
	Ne	100	55,6	55,6	100,0
	Total	180	100,0	100,0	

Kokias konkrečias priemones galėtumei pasiūlyti, siekiant pagerinti mokyklos nelankančių mokinių lankomumą?/Teikti pedagoginę pagalbą

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Taip	46	25,6	25,6	25,6
	Ne	134	74,4	74,4	100,0
	Total	180	100,0	100,0	

Kokias konkrečias priemones galėtumei pasiūlyti, siekiant pagerinti mokyklos nelankančių mokinių lankomumą?/Stiprinti nelankančių mokyklos mokinių kontrolę

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Taip	86	47,8	47,8	47,8
	Ne	94	52,2	52,2	100,0
	Total	180	100,0	100,0	

Kokias konkrečias priemones galėtumėi pasiūlyti, siekiant pagerinti mokyklos nelankančių mokinių lankomumą?/Kurti palankų mokyklos klimatą mokyklos nelankantiems mokiniams

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Taip	69	38,3	38,3	38,3
	Ne	111	61,7	61,7	100,0
	Total	180	100,0	100,0	

Kokias konkrečias priemones galėtumėi pasiūlyti, siekiant pagerinti mokyklos nelankančių mokinių lankomumą?/Naudoti lankomumą skatinančias priemones

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Taip	76	42,2	42,2	42,2
	Ne	104	57,8	57,8	100,0
	Total	180	100,0	100,0	

Kokias konkrečias priemones galėtumėi pasiūlyti, siekiant pagerinti mokyklos nelankančių mokinių lankomumą?/Kita

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Taip	8	4,4	4,4	4,4
	Ne	172	95,6	95,6	100,0
	Total	180	100,0	100,0	

13 klausimas

Ar tavo klasės auklėtoja (-a) kviečiasi tėvus pokalbiams į mokyklą dėl pamokų nelankymo problemos?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	34	18,9	18,9	18,9
	Nežinau	61	33,9	33,9	52,8
	Taip	85	47,2	47,2	100,0
	Total	180	100,0	100,0	

14 klausimas

Kaip manai, ar tėvai, mokytojai turėtų bendradarbiauti sprendžiant mokyklos nelankymo problemą?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne	12	6,7	6,7	6,7
	Nežinau	46	25,6	25,6	32,2
	Taip	122	67,8	67,8	100,0
	Total	180	100,0	100,0	

Mokytojų duomenys apskaičiuoti SPSS programa

3 klausimas

Kokiose amžiaus grupėse pastebite dažną ir nepateisinamą pamokų praleidinėjimą?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 11 - 12 metų	1	2,2	2,2	2,2
13 - 14 metų	16	35,6	35,6	37,8
15 - 16 metų	28	62,2	62,2	100,0
Total	45	100,0	100,0	

4 klausimas

Kaip manote, kokios lyties mokiniai labiau linkę praleidinėti pamokas?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Berniukai	14	31,1	31,1	31,1
Mergaitės	11	24,4	24,4	55,6
Tiek berniukai, tiek mergaitės	20	44,4	44,4	100,0
Total	45	100,0	100,0	

5 klausimas

Jūsų nuomone, nelankantys ir blogai lankantys mokiniai gyvena:

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Šeimoje, atitinkančioje visuomenės stereotipus	12	26,7	26,7	26,7
Asocialioje šeimoje	18	40,0	40,0	66,7
Šeimoje, priklausančiai socialinės atskirties grupei (bedarbiai, benamiai)	15	33,3	33,3	100,0
Total	45	100,0	100,0	

6 klausimas

Mokyklos nelankantys mokiniai dažniausiai mokosi:

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Vidutiniškai	13	28,9	28,9	28,9
Blogai	27	60,0	60,0	88,9
Labai blogai	5	11,1	11,1	100,0
Total	45	100,0	100,0	

11 klausimas

11. Ar Jūs stengiatės bendrauti ir bendradarbiauti su tėvais, mokykla dėl mokyklos nelankymo problemų?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ne	3	6,7	6,7	6,7
Taip	42	93,3	93,3	100,0
Total	45	100,0	100,0	

14 klausimas

14.1. Kaip Jūsų mokykloje sprendžiama mokyklos nelankančių arba blogai lankančių mokinių problema?/Organizuojate specialistų ir pedagogų komandą

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Taip	43	95,6	95,6	95,6
Ne	2	4,4	4,4	100,0
Total	45	100,0	100,0	

14.2. Kaip Jūsų mokykloje sprendžiama mokyklos nelankančių arba blogai lankančių mokinių problema?/Rūpinatės efektingesniu tarpinstituciniu bendradarbiavimu

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Taip	36	80,0	80,0	80,0
Ne	9	20,0	20,0	100,0
Total	45	100,0	100,0	

14.3. Kaip Jūsų mokykloje sprendžiama mokyklos nelankančių arba blogai lankančių mokinių problema?/Tobulinate mokyklos lankomumo sistemą

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Taip	34	75,6	75,6	75,6
Ne	11	24,4	24,4	100,0
Total	45	100,0	100,0	

14.4. Kaip Jūsų mokykloje sprendžiama mokyklos nelankančių arba blogai lankančių mokinių problema?/Aktyviai bendradarbiaujate su tėvais ir globėjais

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Taip	41	91,1	91,1	91,1
Ne	4	8,9	8,9	100,0
Total	45	100,0	100,0	

14.5. Kaip Jūsų mokykloje sprendžiama mokyklos nelankančių arba blogai lankančių mokinių problema?/Teikiate pedagoginę pagalbą

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Taip	30	66,7	66,7	66,7
Ne	15	33,3	33,3	100,0
Total	45	100,0	100,0	

14.6. Kaip Jūsų mokykloje sprendžiama mokyklos nelankančių arba blogai lankančių mokinių problema?/Stiprinata nelankančių mokyklos mokinių kontrolę

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Taip	21	46,7	46,7	46,7
Ne	24	53,3	53,3	100,0
Total	45	100,0	100,0	

14.7. Kaip Jūsų mokykloje sprendžiama mokyklos nelankančių arba blogai lankančių mokinių problema?/Kuriate palankų mokyklos klimatą mokyklos nelankantiems mokiniams

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Taip	21	46,7	46,7	46,7
Ne	24	53,3	53,3	100,0
Total	45	100,0	100,0	

14.8. Kaip Jūsų mokykloje sprendžiama mokyklos nelankančių arba blogai lankančių mokinių problema?/Naudojate lankomumą skatinančias priemonesKI

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Taip	11	24,4	24,4	24,4
Ne	34	75,6	75,6	100,0
Total	45	100,0	100,0	

14.9. Kaip Jūsų mokykloje sprendžiama mokyklos nelankančių arba blogai lankančių mokinių problema?/Kita

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ne	45	100,0	100,0	100,0

17 klausimas

17. Jūsų lytis:

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Moteris	38	84,4	84,4	84,4
Vyras	7	15,6	15,6	100,0
Total	45	100,0	100,0	

18 klausimas

18. Kiek Jums metų?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 26 - 40 metų	5	11,1	11,1	11,1
41 - 50 metų	15	33,3	33,3	44,4
51 - 60 metų	22	48,9	48,9	93,3
Virš 61 metų	3	6,7	6,7	100,0
Total	45	100,0	100,0	

19 klausimas

19. Kiek metų dirbate mokykloje?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Iki 5 metų	1	2,2	2,2	2,2
	5 - 10 metų	7	15,6	15,6	17,8
	11 -15 metų	27	60,0	60,0	77,8
	Virš 16 metų	10	22,2	22,2	100,0
	Total	45	100,0	100,0	

20 klausimas

20. Jūs dirbate:

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Gimnazijoje	12	26,7	26,7	26,7
	Vidurinėje mokykloje	14	31,1	31,1	57,8
	Pagrindinėje mokykloje	14	31,1	31,1	88,9
	Jaunimo mokykloje	5	11,1	11,1	100,0
	Total	45	100,0	100,0	

Tėvų duomenys apskaičiuoti SPSS programa

6 klausimas

Jūsų nuomone, nelankantys ir blogai lankantys mokiniai gyvena:

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Šeimoje, atitinkančioje visuomenės stereotipus	12	24,0	24,0	24,0
Asocialioje šeimoje	19	38,0	38,0	62,0
Šeimoje, priklausančiai socialinės atskirties grupei (bedarbiai, benamiai)	19	38,0	38,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

8 klausimas

Mokyklos nelankantys mokiniai dažniausiai mokosi:

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Vidutiniškai	3	6,0	6,0	6,0
Blogai	36	72,0	72,0	78,0
Visiškai nesimoko	11	22,0	22,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

10 klausimas

Ar Jūs žinote į ką reikėtų kreiptis dėl savo vaiko mokyklos nelankymo problemos?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Nežinau	25	50,0	50,0	50,0
Taip	25	50,0	50,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

11 klausimas

Kaip manote, ar mokyklos nelankantiems mokiniams daro įtaką mokyklos vadovo asmeninės savybės?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Nežinau	4	8,0	8,0	8,0
Taip	46	92,0	92,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

16 klausimas

Kokios yra taikomos prevencinės priemonės mokykloje, kurioje mokosi Jūsų vaikas, mokyklos nelankymo problemai spręsti?/Yra sudaryta specialistų ir pedagogų komanda

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Taip	13	26,0	26,0	26,0
Ne	37	74,0	74,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

Kokios yra taikomos prevencinės priemonės mokykloje, kurioje mokosi Jūsų vaikas, mokyklos nelankymo problemai spręsti?/Mokykla bendradarbiauja su kitomis institucijomis, sprendžiančiomis vaiko problemas

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Taip	25	50,0	50,0	50,0
Ne	25	50,0	50,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

Kokios yra taikomos prevencinės priemonės mokykloje, kurioje mokosi Jūsų vaikas, mokyklos nelankymo problemai spręsti?/Yra sukurta tinkama mokyklos lankomumo sistema

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Taip	19	38,0	38,0	38,0
Ne	31	62,0	62,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

Kokios yra taikomos prevencinės priemonės mokykloje, kurioje mokosi Jūsų vaikas, mokyklos nelankymo problemai spręsti?/Mokykla aktyviai bendradarbiauja su tėvais ir globėjais

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Taip	22	44,0	44,0	44,0
Ne	28	56,0	56,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

Kokios yra taikomos prevencinės priemonės mokykloje, kurioje mokosi Jūsų vaikas, mokyklos nelankymo problemai spręsti?/Teikia vaikui pedagoginę - psichologinę pagalbą

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Taip	21	42,0	42,0	42,0
Ne	29	58,0	58,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

Kokios yra taikomos prevencinės priemonės mokykloje, kurioje mokosi Jūsų vaikas, mokyklos nelankymo problemai spręsti?/Stiprina nelankančių mokyklos mokinių kontrolę

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Taip	24	48,0	48,0	48,0
Ne	26	52,0	52,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

Kokios yra taikomos prevencinės priemonės mokykloje, kurioje mokosi Jūsų vaikas, mokyklos nelankymo problemai spręsti?/Kuria palankų mokyklos klimata mokyklos nelankantiems mokiniams

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Taip	26	52,0	52,0	52,0
Ne	24	48,0	48,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

Kokios yra taikomos prevencinės priemonės mokykloje, kurioje mokosi Jūsų vaikas, mokyklos nelankymo problemai spręsti?/Naudoja lankomumą skatinančias priemones

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Taip	15	30,0	30,0	30,0
Ne	35	70,0	70,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

Kokios yra taikomos prevencinės priemonės mokykloje, kurioje mokosi Jūsų vaikas, mokyklos nelankymo problemai spręsti?/Kita

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ne	50	100,0	100,0	100,0

17 klausimas

Jūsų lytis:

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Moteris	41	82,0	82,0	82,0
Vyras	9	18,0	18,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

18 klausimas

Jūsų išsilavinimas:

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Aukštasis universitetinis	8	16,0	16,0	16,0
Aukštasis neuniversitetinis	18	36,0	36,0	52,0
Aukštesnysis	19	38,0	38,0	90,0
Vidurinis	4	8,0	8,0	98,0
Pagrindinis	1	2,0	2,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

19 klausimas

Kiek Jums metų?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	18 - 30 metų	19	38,0	38,0	38,0
	31 - 40 metų	10	20,0	20,0	58,0
	41 - 50 metų	16	32,0	32,0	90,0
	51 - 60 metų	5	10,0	10,0	100,0
	Total	50	100,0	100,0	

Nominaliųjų kintamųjų ryšiai tirti taikomas χ^2 (chi-kvadrat) kriterijus. Interpretacijai naudojama p reikšmė, jei p reikšmė mažesnė už 0,005, tai sakoma, kad kontamieji tarpusavyje susiję (koreliuoja). Kaip kintamieji susiję galima paanalizuoti iš kryžminių lentelių. Kryžminėse lentelėse vieno klausimo atsakymai kryžminami su kito klausimo atsakymais.

Statiškai reikšmingi ryšiai paryškinti.

		Dėl kokių priežasčių Tu nelankai mokyklos?/Konfliktuoju su mokytojais					
		Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nei nesutinku, nei sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku	Total
Tu mokaisi:	8 klasėje	7	30	10	6	2	55
	9 klasėje	7	37	7	5	3	59
	10 klasėje	6	17	20	22	1	66
	Total	20	84	37	33	6	180

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	30,035^a	8	,000
Likelihood Ratio	30,474	8	,000
Linear-by-Linear Association	9,136	1	,003
N of Valid Cases	180		

a. 3 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,83.

Tu mokaisi: * Tu esi: esi ramaus būdo, neimpulsyvus Crosstabulation

Count		6.8. Tu esi: esi ramaus būdo, neimpulsyvus					
		Labai retai	Retai	Dažnai	Labai dažnai	Visada	Total
Tu mokaisi:	8 klasėje	21	10	17	6	1	55
	9 klasėje	8	20	22	4	5	59
	10 klasėje	25	24	7	5	5	66
	Total	54	54	46	15	11	180

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	24,310^a	8	,002
Likelihood Ratio	27,588	8	,001
Linear-by-Linear Association	,333	1	,564
N of Valid Cases	180		

Tu mokaisi: * Tu esi: konfliktuojantis su bendraamžiais Crosstabulation

Count							
		6.10. Tu esi: konfliktuojantis su bendraamžiais					
		Labai retai	Retai	Dažnai	Labai dažnai	Visada	Total
Tu mokaisi:	8 klasėje	34	13	7	1	0	55
	9 klasėje	16	30	10	2	1	59
	10 klasėje	32	19	10	2	3	66
	Total	82	62	27	5	4	180

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	18,323^a	8	,019
Likelihood Ratio	19,302	8	,013
Linear-by-Linear Association	3,038	1	,081
N of Valid Cases	180		

Tu mokaisi: * Tu esi: konfliktuoji su mokytojais ir suaugusiais Crosstabulation

Count							
		6.11. Tu esi: konfliktuoji su mokytojais ir suaugusiais					
		Labai retai	Retai	Dažnai	Labai dažnai	Visada	Total
Tu mokaisi:	8 klasėje	36	7	12	0	0	55
	9 klasėje	30	13	11	2	3	59
	10 klasėje	25	13	20	6	2	66
	Total	91	33	43	8	5	180

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	16,351^a	8	,038
Likelihood Ratio	19,407	8	,013
Linear-by-Linear Association	10,280	1	,001
N of Valid Cases	180		

a. 6 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,53.

Tu mokaisi: * Kaip Tave yra baudę už pamokų nelankymą mokykloje?/Praneša tėvams Crosstabulation

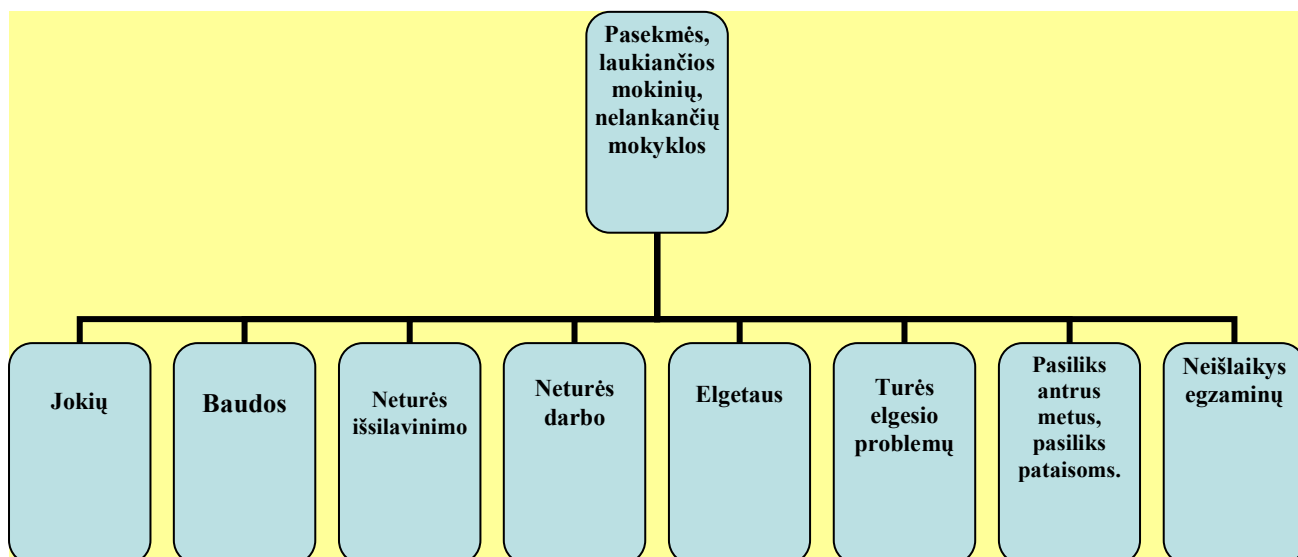
Count							
		8.1. Kaip Tave yra baudę už pamokų nelankymą mokykloje?/Praneša tėvams					
		Labai retai	Retai	Dažnai	Labai dažnai	Visada	Total
17. Tu mokaisi:	8 klasėje	29	13	10	2	1	55
	9 klasėje	31	15	12	0	1	59
	10 klasėje	18	21	19	7	1	66
	Total	78	49	41	9	3	180

Chi-Square Tests

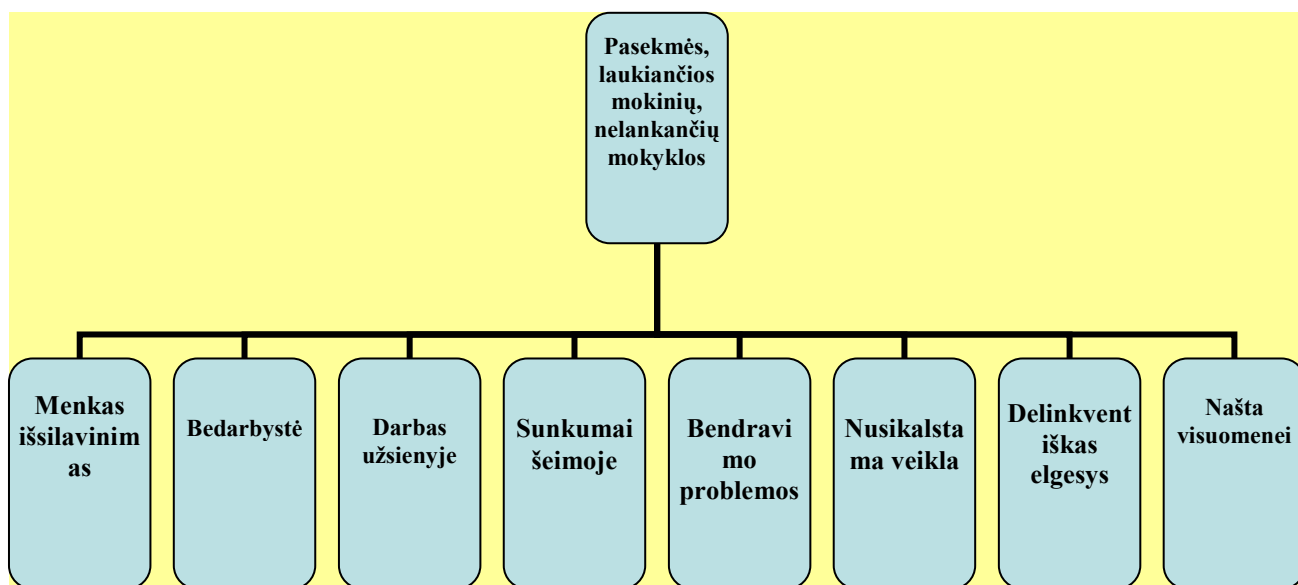
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	16,076^a	8	,041
Likelihood Ratio	18,432	8	,018
Linear-by-Linear Association	7,682	1	,006
N of Valid Cases	180		

a. 6 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,92.

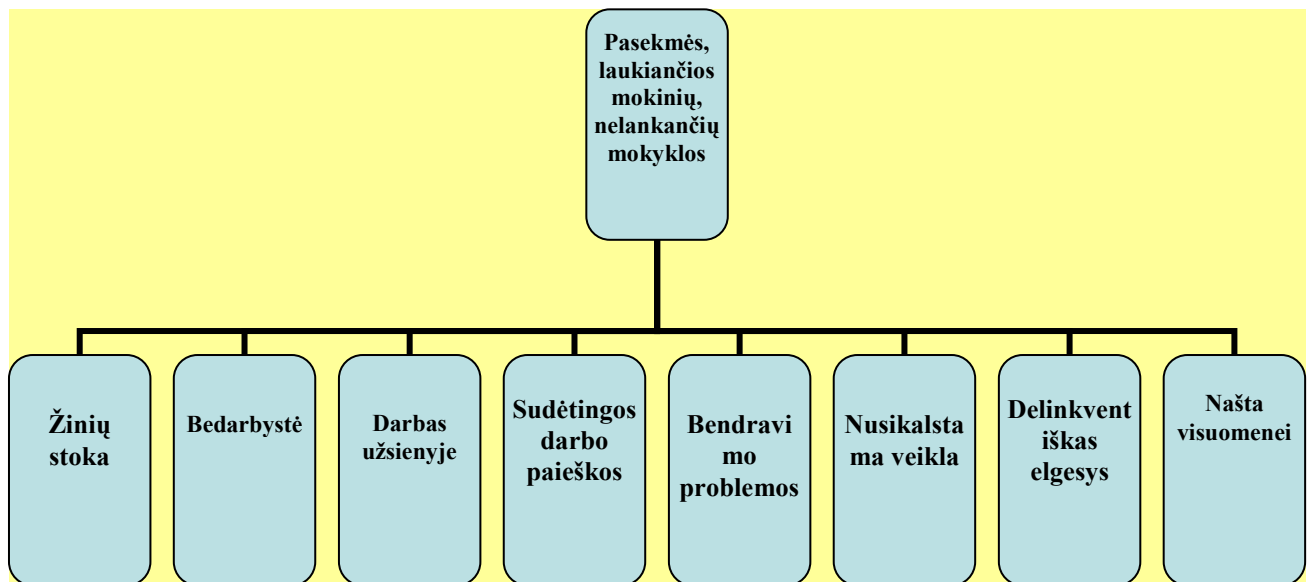
Mokinių, mokytojų ir tėvų atvirų klausimų schemos

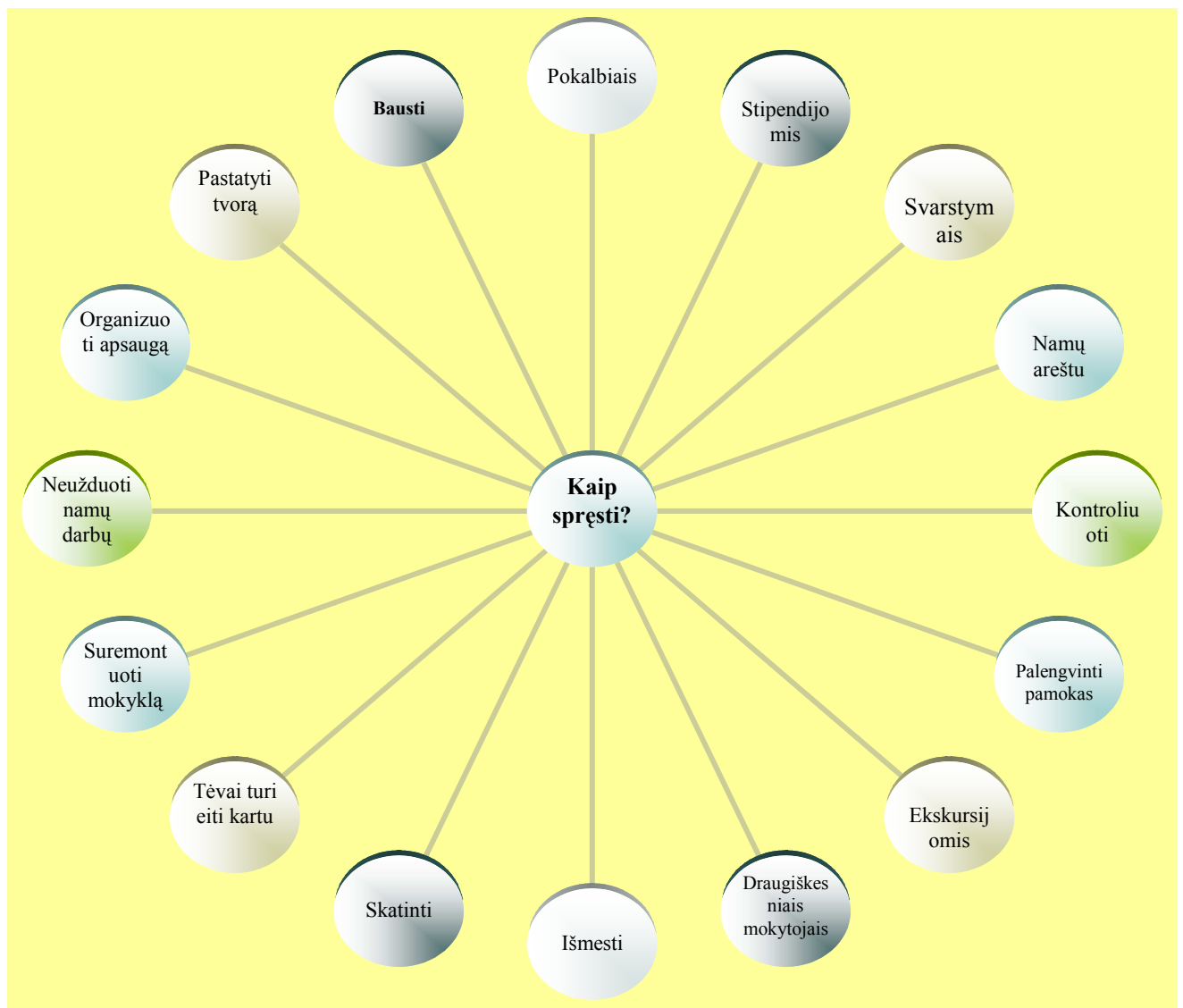
1 pav. Pirmos kategorijos „Pasekmės, laukiančios mokinių, nelankančių mokyklos“ struktūra. Mokinių nuomonė.

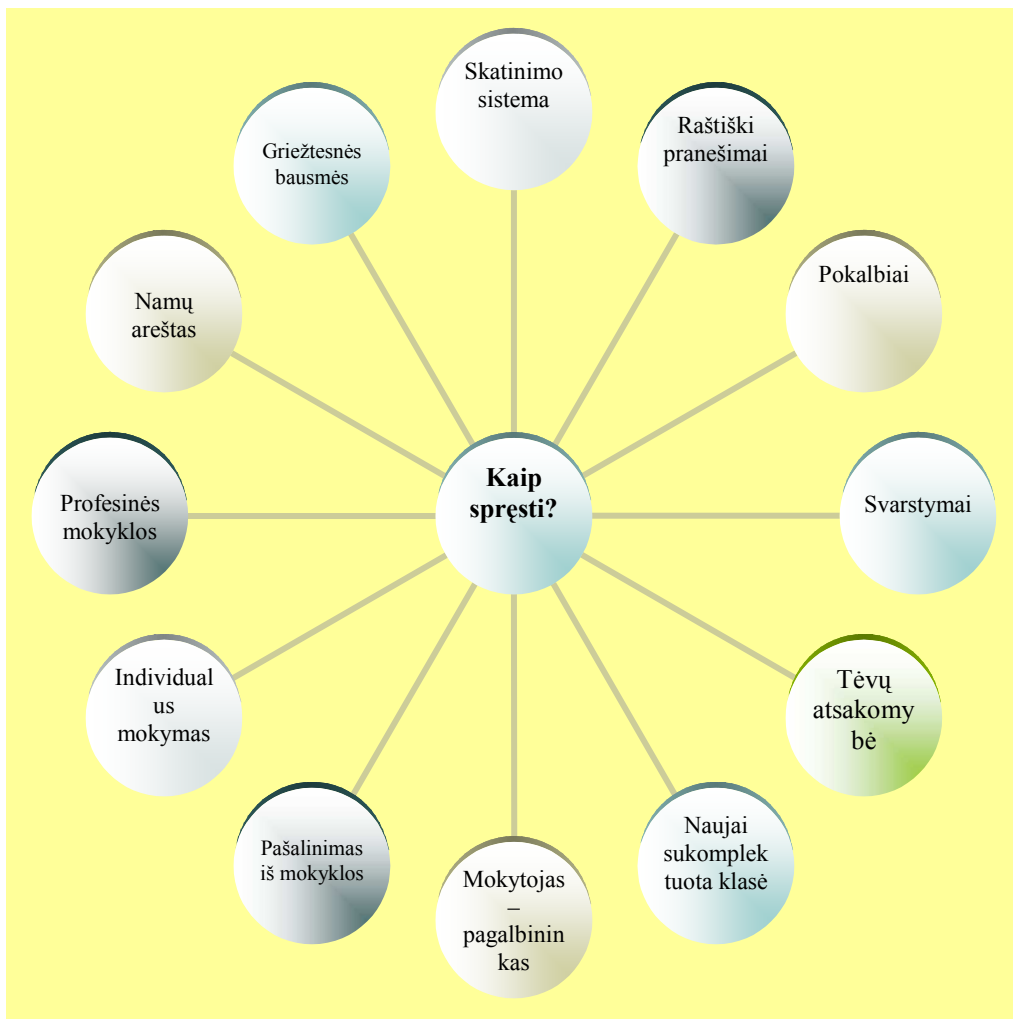
2 pav. Pirmos kategorijos „Pasekmės, laukiančios mokinių, nelankančių mokyklos“ struktūra. Mokytojų nuomonė.

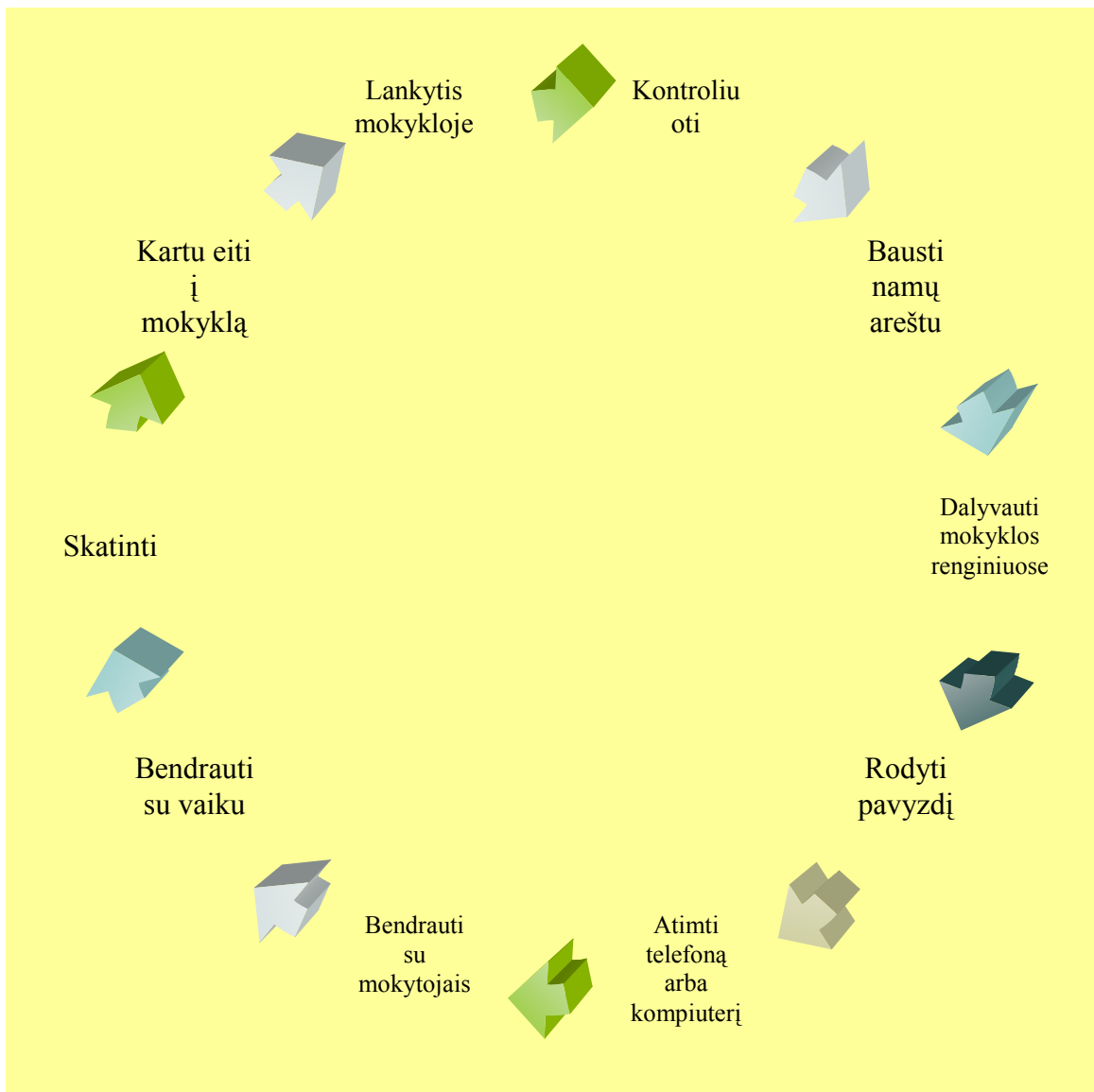
3 pav. „Pasekmės, laukiančios mokinių, nelankančių mokyklos” struktūra. Tėvų nuomonė.

4 pav. „Mokyklos nelankymo problemos sprendimas” struktūra. Mokinių nuomonė.

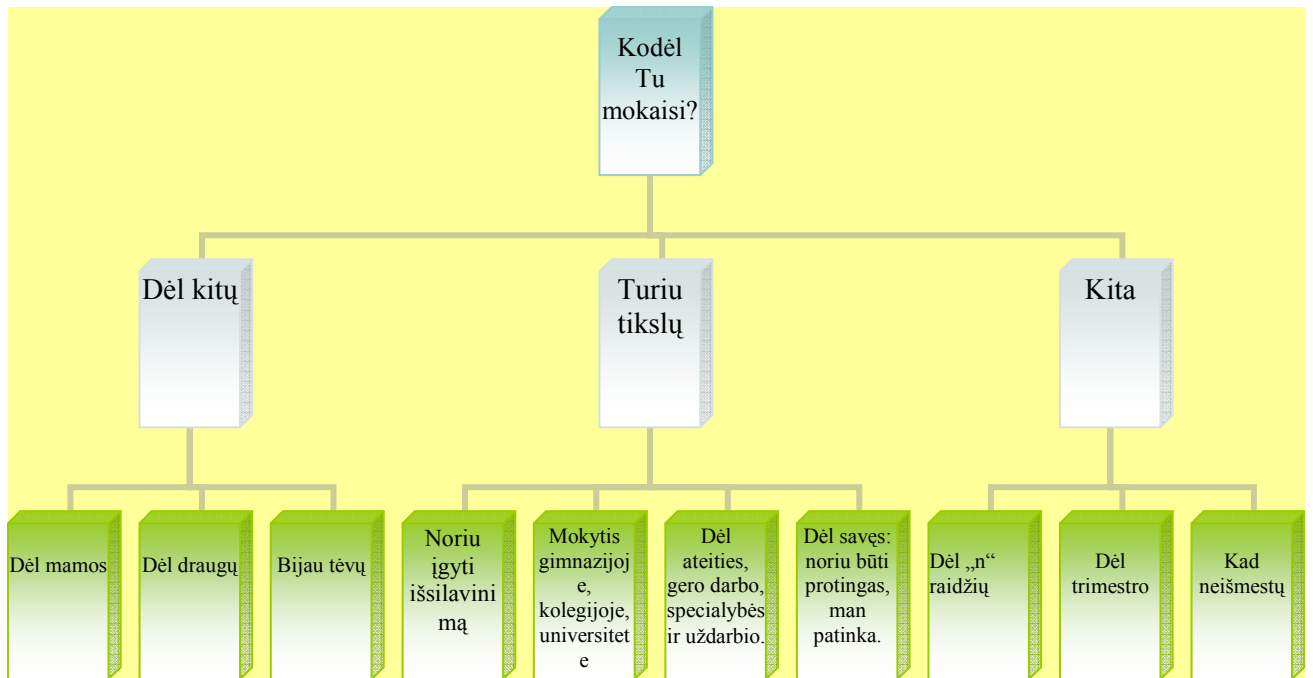

5 pav. Antrosios kategorijos „Mokyklos nelankymo problemos sprendimas” struktūra. Mokytojų nuomonė.

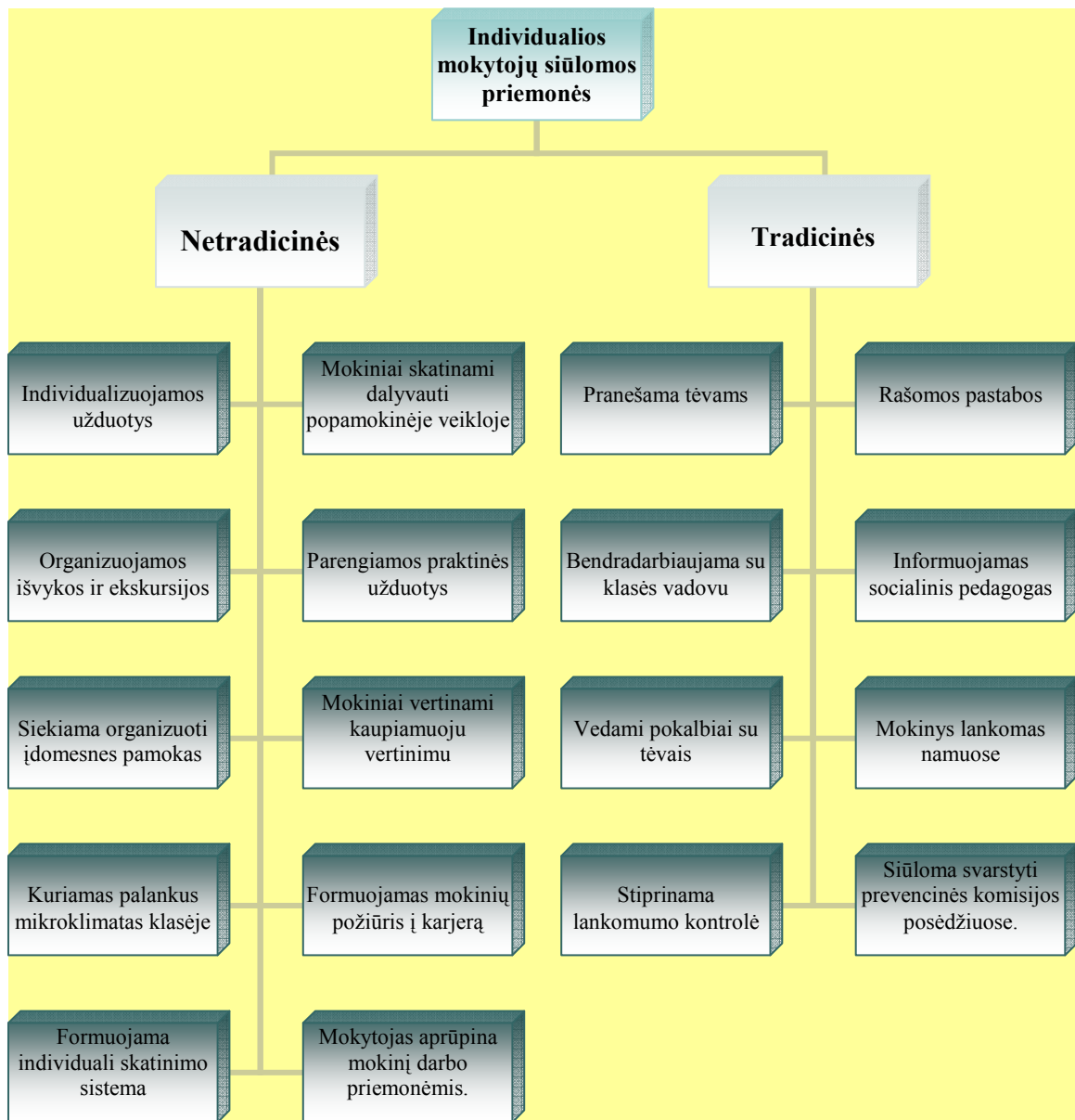

6 pav. „Tėvų pagalba sprendžiant mokyklos nelankymo problemą“ struktūra. Tėvų nuomonė.

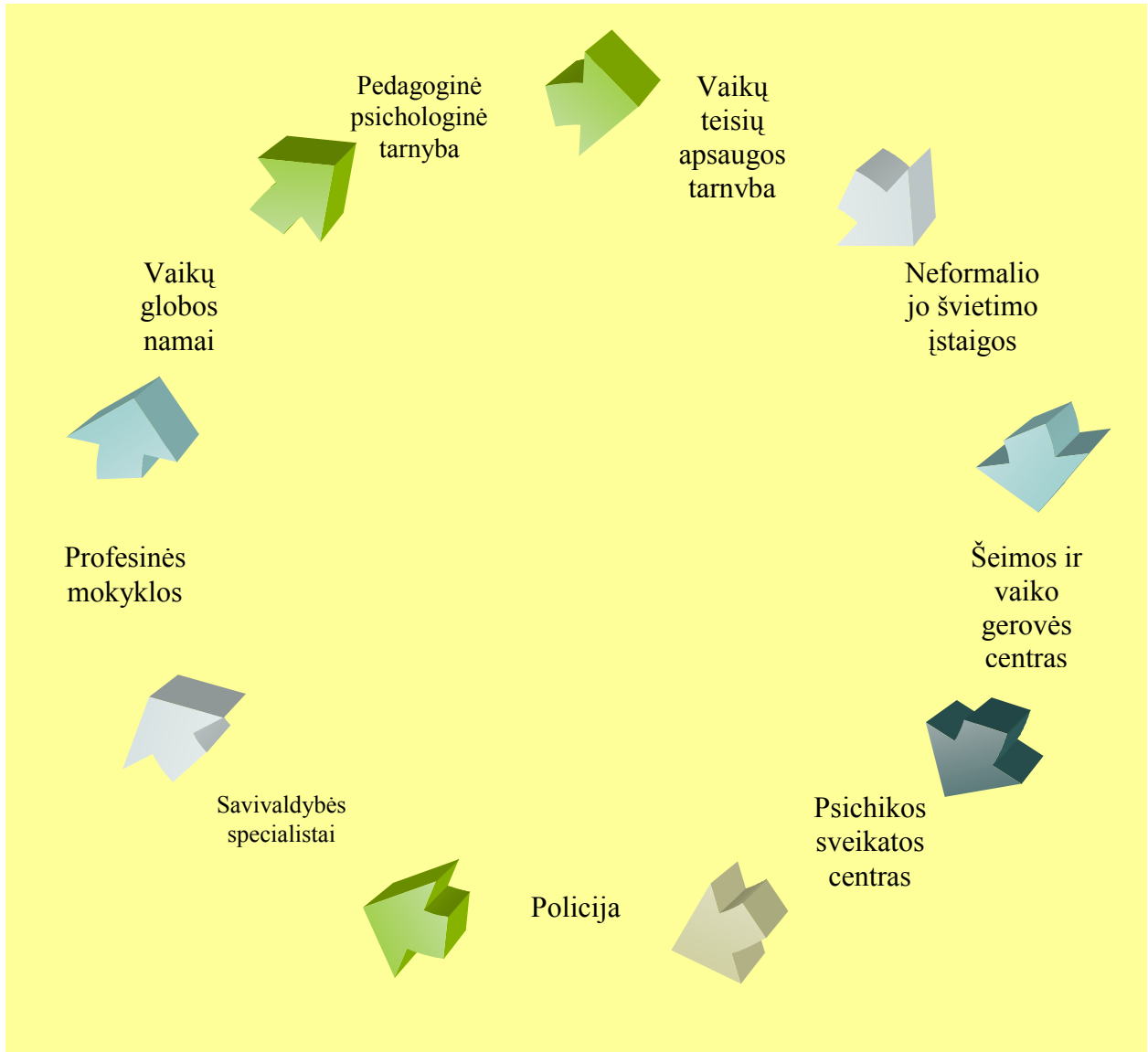

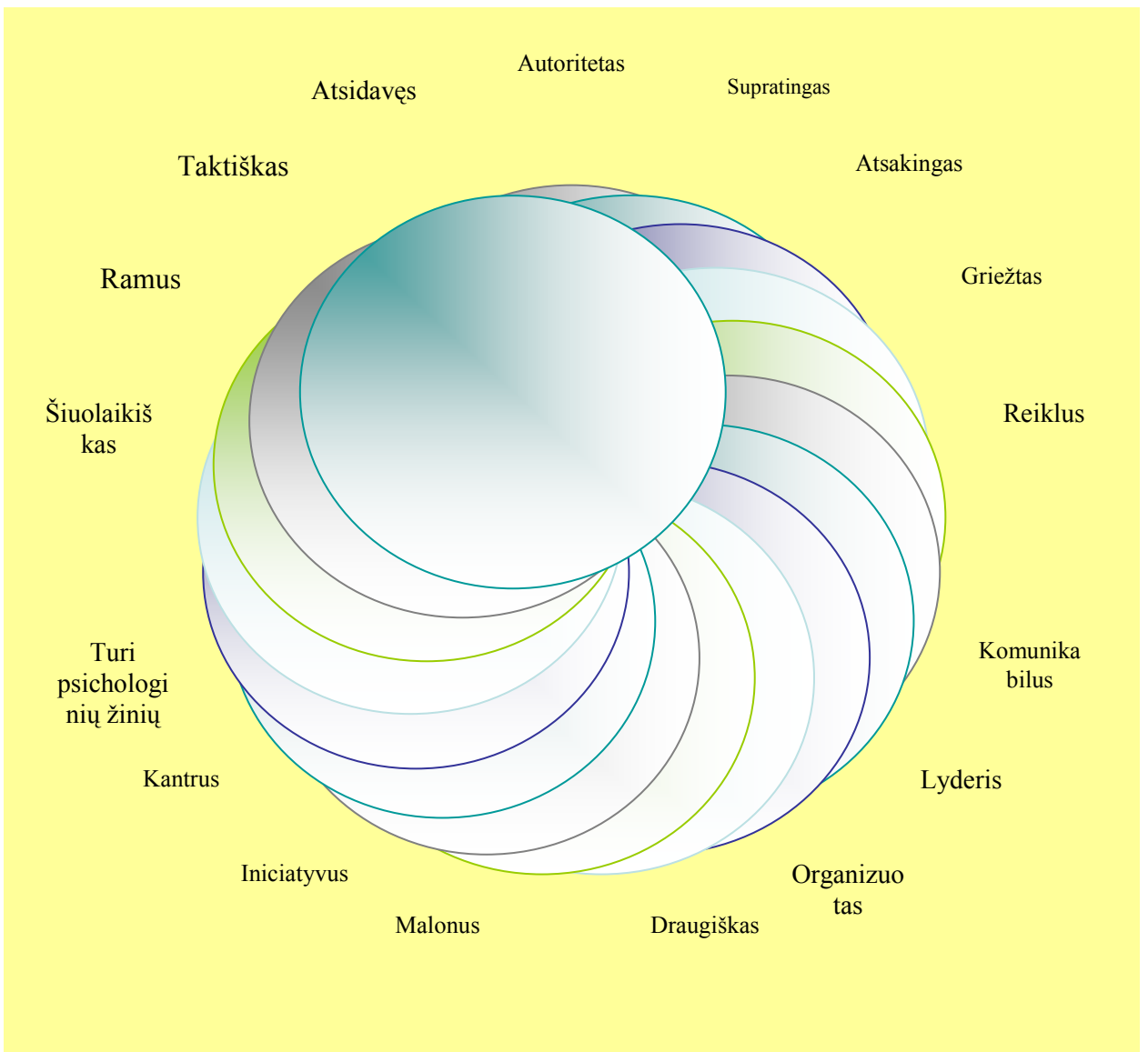
7 pav. „Mokymosi priežastys“ struktūra. Mokinių nuomonė.

8 pav. „Mokytojų taikomi individualūs būdai gerinti mokyklos lankomumą“ struktūra. Mokytojų nuomonė.

8 pav. „Įstaigos ir institucijos, kurios turėtų padėti spręsti mokyklos nelankymo problemą“ struktūra. Mokytojų nuomonė.

10 pav. „Mokyklos vadovo asmeninės savybės“ struktūra. Tėvų nuomonė